

**ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΩΝ ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ ΑΣΥΛΟΥ ΙΡΑΚΙΝΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ
Οκτώβριος 2005**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
I. Εισαγωγή	3
II. Γενική κατάσταση και πολιτικές εξελίξεις	3
Κατάσταση ανάγκης	5
III. Νομικό πλαίσιο	5
IV. Η κατάσταση των δικαιωμάτων του ανθρώπου	6
Α. Το σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης	8
Β. Όργανα δίωξης	9
Γ. Δίωξη από κρατικά όργανα	9
V. Καθορισμός του καθεστώτος του πρόσφυγα	9
Α. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις	9
Β. Κατηγορίες αιτούντων άσυλο από το Ιράκ	10
α. Μέλη εθνοτικών και θρησκευτικών μειονοτήτων	11
i) Ιρακινοί χριστιανοί	11
ii) Μανταίοι Σαμπαταίοι	12
iii) Ασσύριοι, Χαλδαίοι, Τουρκμένοι, Κούρδοι	13
iv) Άλλες θρησκευτικές ομάδες	13
β. Αποδιδόμενες πολιτικές πεποιθήσεις	14
i) Αποδιδόμενη στάση υποστήριξης της διεθνούς δύναμης κλπ	14
ii) Ιρακινοί κούρδοι	14
iii) Πρόσωπα που ενεπλάκησαν ή κρίνονται ύποπτα συμμετοχής στην πολιτική διαδικασία	14
iv) Μέλη και συνεργάτες του κόμματος Ba' ath	15
γ. Αποδιδόμενες πολιτικές πεποιθήσεις στις περιοχές που ελέγχονται από Κούρδους	17
i) Ισλαμικά κινήματα που αντιμάχονται το Δημοκρατικό Κόμμα του Κουρδιστάν/Πατριωτικό Μέτωπο του Κουρδιστάν	17
ii) Άλλοι πολιτικοί αντίπαλοι του Δημοκρατικού Κόμματος του Κουρδιστάν ή του Πατριωτικού Μετώπου του Κουρδιστάν	17
iii) Άραβες	18
δ. Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα	18
i) Ακαδημαϊκοί, επιστήμονες, δημοσιογράφοι, καλλιτέχνες, γιατροί και ιατρικό προσωπικό	18
ii) Γυναίκες που παραβιάζουν τα κοινωνικά ήθη ή τις αυστηρές ισλαμικές παραδόσεις	20
iii) Άντρες που παραβιάζουν τα κοινωνικά ήθη ή τις αυστηρές ισλαμικές παραδόσεις	21
iv) Άγαμες γυναίκες ή γυναίκες αρχηγοί νοικοκυριών.....	21
ε. Θύματα παρελθούσης δίωξης	21
VI. Η ίδρυση και η δομή του ιρακινού κόμματος Ba' ath	22
VII. Σύγχρονο πολιτικό περιβάλλον	25
Α. Τα κυριότερα αραβικά σιιτικά κόμματα και κινήματα	25
Β. Τα κυριότερα κουρδικά κόμματα	25
Γ. Τα κυριότερα αραβικά σουνιτικά κόμματα και κινήματα.....	26

Δ. Κόμματα που εκπροσωπούν άλλες μειονότητες	27
Ε. Κόμματα χωρίς εμφανή δογματικό χαρακτήρα	27
Αντάρτικες ομάδες – Εισαγωγή	28
- Κούρδοι Μαχητές	29
- Ταξιαρχία Badr / Οργάνωση Badr	29
- Ο Στρατός του Imam Mehdi/Muqtada al Sadr	30
VIII. Εξέγερση κατά της Πολυεθνικής Δύναμης και της Μεταβατικής Ιρακινής Εξουσίας	32
Επισκόπηση των πλέον δραστήριων ομάδων στο Ιράκ	34
- Ansar Al Islam / Jaish Ansar Al Sunna	34
- Jama'at Al Tawhid/Al Qaeda in Iraq.....	35
- Jaish Mohammed (Mohammed's Army)	36
- Jama' at Jund al-Sahaba	37
- Munazzamat Al-Alam Al – Aswad	37
- Jaish Al-Islami fil Iraq	38
- Jaish Al-Mujahedeen	38
- Imam Al-Hassan Al Basri Brigades	38
- Shura Council of Mujahedeen	39
- Jaish Al-Tifa Al-Mansoura	39
- Qatta'ab al-Imam al-Hussein	39
- Ahel Al-Sunnah al Munasera	40
IX. Βασανιστήρια και σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση	41
Βασανιστήρια και κακοποίηση από την Πολυεθνική Δύναμη	41
Βασανιστήρια και κακομεταχείριση από τις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας	42
Βασανιστήρια και κακομεταχείριση από τις Κουρδικές Δυνάμεις Ασφαλείας	45
Βασανιστήρια και κακομεταχείριση από τις ομάδες των εξεγερμένων.....	45
Συλλήψεις και κράτηση	45
Διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο	45
Η Ιρακινή νομοθεσία	46
Οι κρατούμενοι στις περιοχές που ελέγχονται από τις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας	47
Οι κρατούμενοι στις περιοχές που υπάγονται στον έλεγχο των κουρδικών Αρχών	49
Οι κρατούμενοι στις περιοχές που ελέγχουν οι ένοπλες δυνάμεις των ΗΠΑ	50
X. Κατάσταση των Γυναικών και των Παιδιών	52
1. Γυναίκες	52
α) Επισκόπηση	52
β) Νομικό καθεστώς και προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών	53
γ) Η θέση των γυναικών σήμερα	54
2. Παιδιά και Έφηβοι	59

I. Εισαγωγή

1. Σκοπός του παρόντος εγγράφου είναι να παράσχει βασικές πληροφορίες για την κατάσταση στο Ιράκ και να διευκολύνει τον καθορισμό των αναγκών διεθνούς προστασίας των ιρακινών αιτούντων άσυλο με γενικές κατευθυντήριες οδηγίες. Λαμβάνοντας υπόψη τη σύγχρονη κατάσταση ανασφάλειας και την κατάλυση του κράτους δικαίου σε όλην την επικράτεια του Ιράκ και συνεκτιμώντας ότι νέες ομάδες μπορεί να αποτελέσουν στόχους επιθέσεων, σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι το παρόν έγγραφο είναι εξαντλητικό ή ότι θέτει अपαρέγκλιτους κανόνες. Κάθε αίτημα ασύλου πρέπει να εξετάζεται εξατομικευμένα εφαρμόζοντας τα κατάλληλα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα. Αν και επικεντρώνεται κυρίως στη χρονική περίοδο που διανύθηκε από τον Ιούνιο του 2004, οπότε παραδόθηκε η εξουσία στο Ιράκ από την Προσωρινή Συμμαχική Διοίκηση έως το τέλος του Ιουλίου 2005, κάποια θέματα παρουσιάζονται στο ιστορικό τους πλαίσιο που συμβάλλει στην καλλίτερη κατανόηση της γενικότερης κατάστασης που επικρατεί στη χώρα.

2. Αν και κατέρρευσε το προηγούμενο καθεστώς μαίνονται ακόμη στο Ιράκ εκτεταμένες εμφύλιες διαμάχες και διαπιστώνονται διώξεις για τους λόγους που αναφέρονται στη Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων (εν συνεχεία αποκαλούμενη «Σύμβαση»). Λαμβάνοντας υπόψη τις αποτρόπαιες μορφές της δίωξης που υπέστησαν κάποιοι ιρακινοί από το προηγούμενο καθεστώς είναι αναγκαίο να λαμβάνονται υπόψη κατά τον καθορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα οι επιτακτικοί λόγοι που στηρίζονται στην παρελθούσα δίωξη καθώς και οι επίκαιρες ανάγκες διεθνούς προστασίας. Η αντιμετώπιση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική αφού το κλίμα της καθημερινής βίας δεν επιτρέπει στις εθνικές αρχές να προστατεύουν αποτελεσματικά τους ιρακινούς πολίτες. Είναι επίσης σημαντική επειδή κάποιες ομάδες αποτελούν στόχο δίωξης λόγω των πραγματικών ή των αποδιδόμενων πολιτικών πεποιθήσεων και/ή σχέσεων με πολιτικές ομάδες, του εθνικού ή του θρησκευτικού τους υπόβαθρου ή της συμμετοχής τους σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα.

II. Γενική κατάσταση και πολιτικές εξελίξεις

3. Έως το Μάρτιο του 2003 οπότε οι Συμμαχικές Δυνάμεις εισέβαλαν στο Ιράκ υπό την ηγεσία των ΗΠΑ το κυβερνόν κόμμα Βα'αθ του Σαντάμ Χουσεϊν ήταν ένα από τα ισχυρότερα και αυταρχικότερα καθεστώτα της περιοχής. Η χρήση αποτρόπαιης βίας και η εφαρμογή κατασταλτικών πολιτικών στερούσε τον ιρακινό πληθυσμό από την άσκηση πολλών βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Δημιούργησε κλίμα φόβου και καταστολής στο πλαίσιο του οποίου η τιμωρία που επιβαλλόταν σε οποιονδήποτε θεωρείτο ύποπτος διαφωνίας ή μη υποστήριξης του καθεστώτος κυμαινόταν από την ανάκριση έως τη φυλάκιση, τα βασανιστήρια, τις εξαφανίσεις, ακόμα και το θάνατο. Παρόλα αυτά ο φόβος που προκάλεσε αυτό το σύστημα διακυβέρνησης ήταν αποτελεσματικός για την πρόληψη της εγκληματικότητας και άρα διασφάλιζε τη γενική (μάλλον επιφανειακή) ασφάλεια του πληθυσμού. Παρότι διεφθαρμένο, το σύστημα αυτό ήλεγχε και ικανοποιούσε τις καθημερινές ανάγκες του ιρακινού πληθυσμού, αν και οι ελλείψεις που αντιμετώπιζε ήταν πολλές. Έτσι, *μεταξύ άλλων* καλυπτόταν στοιχειωδώς η παροχή υπηρεσιών υγείας και παιδείας και εξασφαλιζόταν η υποτυπώδης λειτουργία των εγκαταστάσεων κοινής ωφελείας (υδροδότησης, ηλεκτροδότησης, υγιεινής).

4. Μετά την κατάρρευση του προηγούμενου καθεστώτος το Ιράκ βυθίστηκε στη βία, συμπεριλαμβανομένων των βομβιστικών ενεργειών κατά οχημάτων, των απαγωγών και των δολοφονιών. Η πτώση της προηγούμενης κυβέρνησης, τον Α-

πρίλιο του 2003, σηματοδότησε την κατάλυση του ιρακινού κράτους. Έκτοτε, η καθημερινή ζωή στο Ιράκ (με εξαίρεση σε κάποιο βαθμό τις τρεις βόρειες επαρχίες Dohuk, Sulaymaniyah και Erbil) χαρακτηρίζεται από την ιδιαίτερα επικίνδυνη κατάσταση ασφαλείας που οφείλεται στη δράση διάφορων αντάρτικων ομάδων. Οι ομάδες αυτές παραμένουν προσηλωμένες σε διάφορες πηγές εξουσίας, των οποίων κοινό σημείο αναφοράς είναι το αίσθημα μίσους για την παρουσία αλλοδαπών στρατευμάτων στο Ιράκ, κυρίως των αμερικανικών. Το γενικότερο χάος που δημιουργήσε η εισβολή και η μετέπειτα πτώση της προηγούμενης κυβέρνησης αποτέλεσε γόνιμο έδαφος για τη δημιουργία πολλών οργανωμένων ενόπλων ομάδων που στο πλαίσιο της αντίστασης κατά της κατοχής εξαπολύουν επιθέσεις σε βάρος όσων θεωρούν ότι την υποστηρίζουν και χρησιμοποιούν βία που συχνά παραμένει ατιμώρητη. Περαιτέρω, ο διαμελισμός των ιρακινών ενόπλων δυνάμεων και των δυνάμεων ασφαλείας προκάλεσε «χάσμα» ασφαλείας στη χώρα που σήμερα οι αρχές αδυνατούν να «καλύψουν» καθώς τα μέλη των νέων Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας – και ιδίως οι νέο-καταταγόμενοι – αποτελούν τους πρώτους στόχους των στασιαστών. Παρότι καταβάλλονται προσπάθειες για τη μεταρρύθμιση και την ανασυγκρότησή τους οι νεοσύστατες Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας αδυνατούν να καταπολεμήσουν αυτοδύναμα τις εξεγέρσεις και η αποτελεσματικότητά τους εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από την Πολυεθνική Δύναμη που δεσμεύτηκε να μην αποχωρήσει από το Ιράκ αν δεν «σταθούν στα πόδια τους» οι Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας. Η αποκατάσταση της ασφάλειας αποτελεί προτεραιότητα για τις ιρακινές αρχές, αλλά η απτή βελτίωσή της απαιτεί επιπλέον χρόνο και πολιτικές πρωτοβουλίες.

5. Λόγω της κατάστασης που περιγράφεται παραπάνω το Ιράκ αντιμετωπίζει σήμερα μεταξύ άλλων τα εξής προβλήματα:

- ◆ Σημαντικότερες απώλειες αμάχων λόγω των συνεχιζόμενων ένοπλων και αδιάκριτων επιθέσεων κατά της Πολυεθνικής Δύναμης και των Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας, που συχνά πλήττουν τους πολίτες της χώρας.

- ◆ Εκτόπιση του άμαχου πληθυσμού λόγω των συνεχιζόμενων εχθροπραξιών, κυρίως στις κεντρικές αλλά και σε άλλες περιοχές της χώρας (στην επαρχία της Μοσούλης στα βόρεια).

- ◆ Δυσπιστία του πληθυσμού στην ικανότητα της Μεταβατικής Κυβέρνησης και της Εθνοσυνέλευσης του Ιράκ να διαχειριστεί την κατάσταση ασφαλείας.

- ◆ Υψηλό ποσοστό εγκληματικότητας.

- ◆ Έλλειψη προσηκόντως λειτουργούντος δικαστικού συστήματος και διαρκής ανάγκη μεταρρύθμισής του.

- ◆ Ανικανότητα δράσης των τοπικών συστημάτων ασφαλείας (αστυνομικών δυνάμεων) με συνέπεια την ατιμωρησία των διαπραττομένων εγκλημάτων.

- ◆ Ανοικοδόμηση με χαμηλούς ρυθμούς και ελλειπτική ή ασταθή παροχή υπηρεσιών υγείας, παιδείας και λειτουργία των εγκαταστάσεων κοινής ωφελείας (υδροδότησης, ηλεκτροδότησης και άλλων παρόμοιων παροχών) καθώς και σημαντικές ελλείψεις στη στέγαση.

- ◆ Λόγω της κατάστασης ασφαλείας πολλοί ιρακίνοι πολίτες δεν μπορούν να απολαμβάνουν τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα, από το δικαίωμα στη ζωή έως την ελευθερία έκφρασης και λόγου, θρησκείας (τα μέλη των θρησκευτικών μειονοτήτων), συνάθροισης κλπ.

- ◆ Καλπάζουσα ανεργία.

- ◆ Συνεχή τάση απαγωγών.

- ◆ Εκτεταμένη διαφθορά που υποθάλλει την εμπιστοσύνη στις αρχές και παρακωλύει την ανασυγκρότηση της χώρας.

Κατάσταση Ανάγκης

6. Τον Απρίλιο του 2004 ιδρύθηκε η Εθνική Ιρακινή Υπηρεσία Πληροφοριών η οποία αναφέρεται απευθείας στον πρωθυπουργό. Όμως, τον Ιούνιο του 2004 ο τότε πρωθυπουργός ανακοίνωσε δραστική αναδιοργάνωση των Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας. Στο πλαίσιο αυτής της αναδιοργάνωσης δημιουργήθηκε μια επιπλέον υπηρεσία, αποκαλούμενη Γενική Διεύθυνση Ασφαλείας, με αρμοδιότητα την καταστολή της δράσης των αντάρτικων ομάδων.

7. Στις 7 Ιουλίου 2004 η Μεταβατική Κυβέρνηση του Ιράκ υιοθέτησε τη *Διαταγή για την Εθνική Ασφάλεια* (Διαταγή 1 του 2004). Δεκατρία άρθρα ρυθμίζουν τα της κατάστασης ανάγκης και τα μέτρα που επιτρέπεται να εφαρμοστούν. Πρόκειται για έρευνες, συλλήψεις και κράτηση, επέμβαση στην αλληλογραφία, κατάσχεση περιουσιών και όπλων, περιορισμό της ελευθερίας κυκλοφορίας, συνάθροισης και των εμπορικών δραστηριοτήτων. Η Διαταγή αυτή παρέχει στον πρωθυπουργό την εξουσία να διατάξει στρατιωτικό νόμο με ανώτατη διάρκεια ισχύος εξήντα ημερών, η οποία μπορεί να παραταθεί μόνον με την έγκριση του Προεδρικού Συμβουλίου. Επίσης, παρέχει στον πρωθυπουργό την εξουσία να απαγορεύει την κυκλοφορία, να κλείνει τις οδικές, θαλάσσιες και αεροπορικές αρτηρίες, να απαγορεύει ή να περιορίζει τις δημόσιες συναθροίσεις, να διατάσσει την επιτήρηση των ηλεκτρονικών και άλλων μορφών επικοινωνίας και εν γένει εκτεταμένες εξουσίες για την έρευνα περιουσιακών στοιχείων και για την κράτηση υπόπτων. Σύμφωνα με τη Διαταγή κανείς δεν μπορεί να συλληφθεί χωρίς την προηγούμενη έκδοση εντάλματος σύλληψης από δικαστική αρχή και καθένας που συλλαμβάνεται πρέπει να παραπέμπεται ενώπιον δικαστή εντός είκοσι τεσσάρων ωρών. Μόνον σε «εξαιρετικά επείγουσες περιστάσεις» επιτρέπεται η σύλληψη ή η διεξαγωγή ερευνών χωρίς την προηγούμενη έκδοση εντάλματος αν και οι όροι εφαρμογής αυτής της ρήτρας δεν έχουν καθοριστεί νομοθετικά.

8. Το άρθρο 1 του *Νόμου για τη Δημόσια Ασφάλεια* επιτρέπει την κήρυξη του κράτους σε κατάσταση ανάγκης «όταν ο ιρακινός λαός εκτίθεται σε κίνδυνο ιδιαίτερα σοβαρό που απειλεί τις ζωές των ανθρώπων και οφείλεται στις παρατεταμένες εκστρατείες βίας που εξαπολύονται με στόχο την παρακώλυση της ανάδειξης ευρείας βάσης ιρακινής κυβέρνησης ή της ειρηνικής συμμετοχής όλων των πολιτών στην πολιτική διαδικασία ή για οποιοδήποτε άλλο λόγο». Στις 7 Νοεμβρίου 2004, μετά τη στρατιωτική επέμβαση στη Φαλούτζα, ο πρωθυπουργός κήρυξε κατάσταση ανάγκης για περίοδο εξήντα ημερών. Αυτή παρατάθηκε στη διάρκεια των εκλογών που διεξήχθησαν τον Ιανουάριο του 2005 και συνεχίζει να ισχύει.

III. Νομικό πλαίσιο

9. Κατά τη διακυβέρνηση της χώρας από το καθεστώς του Σαντάμ Χουσεϊν το Ιράκ είχε προσχωρήσει στα παρακάτω διεθνή κείμενα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, που είναι δεσμευτικά για τις διαδοχικές κυβερνήσεις της χώρας. Πρόκειται για:

- ♦ Το Διεθνές Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων (που υπογράφηκε στις 23.3.1976),
- ♦ Το Διεθνές Σύμφωνο Οικονομικών, Κοινωνικών και Μορφωτικών Δικαιωμάτων (που υπογράφηκε στις 3.1.1976),
- ♦ Τη Διεθνή Σύμβαση για την Εξάλειψη κάθε μορφής Φυλετικών Διακρίσεων (που υπογράφηκε στις 13.2.1970),
- ♦ Τη Σύμβαση για την Εξάλειψη κάθε μορφής Διακρίσεων σε βάρος των Γυναικών (που υπογράφηκε στις 12.9.1986),

♦ Τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (που υπογράφηκε στις 15.7.1994).

Το Ιράκ δεν έχει υπογράψει ούτε έχει κυρώσει τη Σύμβαση του 1951 ή το Πρωτόκολλο του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων. Η Μεταβατική Κυβέρνηση του Ιράκ εκδήλωσε την πρόθεσή της να προσχωρήσει σε αυτά τα δύο διεθνή κείμενα.

IV. Η κατάσταση των δικαιωμάτων του ανθρώπου

10. Παρότι κατέρρευσε το προηγούμενο καθεστώς του Σαντάμ Χουσεΐν η κατάσταση των δικαιωμάτων του ανθρώπου στο Ιράκ συνεχίζει να είναι ανησυχητική. *Μεταξύ άλλων χαρακτηρίζεται από:*

♦ Πράξεις τρομοκρατίας που στρέφονται κατά του ιρακινού πληθυσμού και της Πολυεθνικής Δύναμης καθώς και των Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας,

♦ Υψηλό αριθμό κρατουμένων από την Πολυεθνική Δύναμη και τις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας χωρίς την τήρηση της σχετικής νομοθεσίας,

♦ Την παραβίαση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων των αμάχων, συμπεριλαμβανομένης της εκτεταμένης απώλειας ανθρωπίνων ζώων. Επιπλέον, πολλές είναι οι ανησυχητικές πληροφορίες που δημοσιοποίησαν τα ΜΜΕ το 2004 και το 2005 για πράξεις των μελών της Πολυεθνικής Δύναμης και των Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας που είναι αντίθετες με το ανθρωπιστικό δίκαιο και το διεθνές δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

11. Αν και πολλοί ιρακινοί δεν αντιμετωπίζουν πλέον νομικής φύσης εμπόδια για την άσκηση ευρέως φάσματος ανθρωπίνων δικαιωμάτων και έχουν αρχίσει να απολαμβάνουν τις νέες ελευθερίες τους (όπως αποδεικνύεται από την σταθερά αυξανόμενη ιρακινή κοινωνία των πολιτών) η επικίνδυνη κατάσταση ασφαλείας παρακωλύει σημαντικά την πλήρη απόλαυση αυτών των δικαιωμάτων.

12. Στην έκθεσή του της 4.6.2004, ο Υπάτος Αρμοστής του Ο.Η.Ε. για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου διατυπώνει τις ακόλουθες συστάσεις στη Μεταβατική Κυβέρνηση του Ιράκ:

Η Μεταβατική Κυβέρνηση υποχρεούται να ανακοινώσει ταχύτατα τη δημιουργία Ιρακινής Επιτροπής για την Αναμόρφωση της Νομοθεσίας και τη Μεταρρύθμιση του Δικαστικού Συστήματος για να προτείνει τις άμεσες αναθεωρήσεις της ιρακινής νομοθεσίας που παραβιάζει τα διεθνή κριτήρια ανθρωπίνων δικαιωμάτων και όπου διαπιστώνει κενό δικαίου να ορίσει για την προσήκουσα προστασία σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας. Σε κάθε περίπτωση αφού η νομοθεσία δεν έχει κατ' ουσίαν τροποποιηθεί από τη δεκαετία του 1960, η Επιτροπή πρέπει να αναλάβει το έργο της μακροπρόθεσμης αναθεώρησης του νομικού πλαισίου ώστε να διασφαλιστεί η κατάργηση κάποιων απαράδεκτων διατάξεων του Ιρακινού Ποινικού Κώδικα των οποίων η εφαρμογή ανεστάλη από την Προσωρινή Συμμαχική Διοίκηση και η διατήρηση της διάκρισης της δικαστικής από τις άλλες εξουσίες, που θεσμοθετήθηκε από τη Διαταγή της Προσωρινής Συμμαχικής Διοίκησης και το Νόμο για τη Μεταβατική Διακυβέρνηση.

Προσεγγίζοντας το θέμα της απονομής της δικαιοσύνης σε μεταβατικό στάδιο η Μεταβατική Κυβέρνηση του Ιράκ οφείλει να αναπτύξει σύστημα διαχείρισης των συνεπειών του βίαιου αυταρχικού καθεστώτος και των μαζικών παραβιάσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου στο Ιράκ. Στο μεταβατικό στάδιο αυτή η στρατηγική πρέπει να επικεντρωθεί στις ανάγκες του πληθυσμού, στις στάσεις και στις απόψεις για την απονομή της δικαιοσύνης. Μόνον η αποτελεσματική

και ουσιαστική διαβούλευση με τους νομικούς παράγοντες και την κοινή γνώμη γενικότερα θα διασφαλίσει μια διαδικασία που μπορεί να χαρακτηριστεί θεμιτή. Αυτή η διαδικασία πρέπει να αντιμετωπίσει με ολιστικό, συντονισμένο και συνεκτικό τρόπο ζητήματα όπως είναι οι παρελθούσες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι μηχανισμοί της δικαιοσύνης και της απόδοσης ευθυνών καθώς και τα εξωδικαστικά μέτρα όπως είναι η ενδελεχής έρευνα, η αναζήτηση της αλήθειας και οι αποζημιώσεις.

Η Μεταβατική Κυβέρνηση του Ιράκ μπορεί να επιθυμεί να αναθεωρήσει το Καταστατικό Λειτουργίας των Ειδικών Ιρακινών Δικαστηρίων ώστε να διασφαλίσει ότι η διαδικασία απονομής της ποινικής δικαιοσύνης διέπεται από τα διεθνή κριτήρια της δίκαιης δίκης και ότι λαμβάνονται υπόψη οι πρόσφατες εξελίξεις του διεθνούς ποινικού δικαίου.

Είναι εξίσου σημαντική η εξέταση της δυνατότητας δημιουργίας Ιρακινής Επιτροπής Ειλικρίνειας και Συμφιλίωσης.

Η Μεταβατική Κυβέρνηση της χώρας πρέπει να ορίσει Επιτροπή Αποζημιώσεων προκειμένου να αναπτύξει πρόγραμμα αποζημιώσεων.

Δεδομένης της παρατεταμένης βίας, είναι αναγκαίο να αναπτύξει η Μεταβατική Κυβέρνηση κατάλληλους μηχανισμούς που εγγυώνται την αποτελεσματική ασφάλεια των παραγόντων της δίκης, των κατηγορουμένων, των θυμάτων και των μαρτύρων.

Η Μεταβατική Κυβέρνηση πρέπει να ορίσει το συντομότερο δυνατό τα μέλη της Ανεξάρτητης Εθνικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Η Μεταβατική Κυβέρνηση πρέπει επίσης να ορίσει το συντομότερο δυνατό το Συνήγορο του Πολίτη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Η Μεταβατική Κυβέρνηση πρέπει να εξετάσει και να αναλάβει πρωτοβουλίες για τη στήριξη των ιρακινών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται στον τομέα της προαγωγής και της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Αυτό το έργο μπορεί να διευκολύνει το Ιρακινό Υπουργείο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου με την υποστήριξη της διεθνούς κοινότητας.

Στο Ιρακινό Υπουργείο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου πρέπει να παρασχεθεί κάθε δυνατή υποστήριξη, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, ώστε να εκπληρώσει το έργο της προαγωγής και της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου στο Ιράκ.

Πρέπει να δημιουργηθεί και να υποστηριχθεί ένα Διεθνές Ταμείο για την Εκπαίδευση του Ιράκ στον τομέα των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Πρέπει να αποδίδονται ευθύνες για τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου στις περιπτώσεις συγκρούσεων και καταπολέμησης της τρομοκρατίας.

Επιβάλλεται επίσης να τηρηθούν το γράμμα και το πνεύμα του διεθνούς δικαίου των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου. Αποτελεί επιτακτικό καθήκον για όλους τους εμπλεκόμενους σε αυτό το έργο.

13. Σήμερα, οι ιρακινές αρχές έχουν υιοθετήσει κάποια από τα μέτρα που πρότεινε ο Ύπατος Αρμοστής του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Είναι όμως αναγκαία η επίβλεψη της εφαρμογής τους ώστε να αποτρέπονται οι παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ένα από αυτά είναι η Διαταγή που προαναφέρεται (στις παραγράφους 6 και 7) του Ιουλίου 2004.

13. Στο πλαίσιο της εκφρασμένης πρόθεσής της να πατάξει τη βίαιη εγκληματικότητα η Μεταβατική Κυβέρνηση του Ιράκ επανέφερε την ισχύ της θανατικής ποινής με τη Διαταγή Νο. 3 της 8^{ης} Αυγούστου 2004. Αυτή η Διαταγή προβλέπει ότι

τιμωρούνται με θανατική ποινή οι ένοχοι των αδικημάτων που πλήττουν την εθνική και τη δημόσια ασφάλεια, οι αυτουργοί των επιθέσεων κατά των μέσων μαζικής μεταφοράς, των φόνων εκ προμελέτης, της διακίνησης ναρκωτικών ουσιών και των αρπαγών. Αρκετές ημέρες πριν την επαναφορά της θανατικής ποινής δόθηκε αμνηστία η οποία ίσχυσε έως τα μέσα Σεπτεμβρίου 2004. Η Διαταγή 2/2004 εξαιρεί από την αμνηστία όσους κρίθηκαν ένοχοι φόνων, αρπαγών, βιασμών, ληστειών, φθοράς ή καταστροφής δημόσιας ή ιδιωτικής περιουσία. Όμως, η αμνηστία καλύπτει ευρύ φάσμα αδικημάτων που αφορούν στην οπλοκατοχή και στα εκρηκτικά. Στα εγκλήματα που τιμωρούνται με θανατική ποινή περιλαμβάνονται η παράλειψη ενημέρωσης των αρχών για το σχεδιασμό ή τη χρηματοδότηση τρομοκρατικών ή άλλων πράξεων βίας, η συμμετοχή σε τρομοκρατικές ομάδες που ενεργούν κατά της εθνικής κρατικής ασφάλειας ή της δημόσιας ευημερίας και περιουσίας και η υπόθαλψη όσων καταζητούνται από τις δικαστικές αρχές για τρομοκρατικές ενέργειες ή βίαια αδικήματα ή για αδικήματα τα οποία διαπράχθηκαν από το προηγούμενο ιρακινό καθεστώς. Το πεδίο εφαρμογής της αμνηστίας καλύπτει τους ιρακινούς που διέπραξαν τα προαναφερόμενα αδικήματα μεταξύ της 1^{ης} Μαΐου 2003 και της έναρξης ισχύος του σχετικού νόμου.

A. Το σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης

15. Από την πτώση του προηγούμενου καθεστώτος το δικαστικό σύστημα του Ιράκ έχει παραμείνει अपαράλλαχτο και τα ιρακινά δικαστήρια άρχισαν να λειτουργούν προοδευτικά από τον Ιούνιο του 2003 εφαρμόζοντας ένα παρωχημένο και προβληματικό νομικό πλαίσιο¹.

16. Τριάντα χρόνια περιθωριοποίησης του δικαστικού συστήματος με τη λειτουργία Επαναστατικών, Ειδικών και Εθνικών Δικαστηρίων Ασφαλείας αποδυνάμωσαν το σύστημα απονομής δικαιοσύνης στο οποίο η διαφθορά, τα βασανιστήρια και άλλες παραβιάσεις αποτελούν ενδημικά φαινόμενα. Έχουν ήδη αναληφθεί κάποιες πρωτοβουλίες για την αναγκαία θεσμική αναθεώρηση. Με τη Διαταγή Νο. 2 της Προσωρινής Συμμαχικής Διοίκησης καταργήθηκαν τα Επαναστατικά, Ειδικά και Εθνικά Δικαστήρια Ασφαλείας. Εν συνεχεία η Προσωρινή Συμμαχική Διοίκηση εισήγαγε κάποιες προκαταρκτικές μεταρρυθμίσεις όπως είναι η ίδρυση Επιτροπής για τη Μεταρρύθμιση της Δικαιοσύνης, η οποία ανέλαβε πρωτοβουλίες για τον ορισμό δικαστών και εισαγγελέων και την επανίδρυση του Συμβουλίου Δικαστών, που επιβλέπει το δικαστικό και εισαγγελικό έργο και ερευνά τις καταγγελίες για πειθαρχικά αδικήματα. Ο Νόμος για τη Μεταβατική Διακυβέρνηση διακηρύσσει την ανεξαρτησία της δικαστικής από την εκτελεστική εξουσία (συμπεριλαμβανομένου του Υπουργού Δικαιοσύνης). Όμως, η μεταρρύθμιση βρίσκεται σε εμβρυική φάση και την υπερκεράζει η παρατεταμένη ανασφάλεια. Ο υψηλός αριθμός των συλλήψεων ασκεί πιέσεις στο δικαστικό σύστημα και το πρόβλημα επιτείνεται από την έλλειψη κατάλληλα εκπαιδευμένου προσωπικού. Αλλά και η διαφθορά αποτελεί πρόβλημα του δικαστικού συστήματος.

17. Ο Ποινικός Κώδικας του 1969 (όπως τροποποιήθηκε με τη Διαταγή Νο. 7 της Προσωρινής Συμμαχικής Διοίκησης) εφαρμόζεται για την εκδίκαση και τη δίωξη περιπτώσεων που υπάγονται στη δικαιοδοσία των τακτικών ποινικών δικαστηρίων της Βαγδάτης. Τον Ιούλιο του 2003 η Προσωρινή Συμμαχική Διοίκηση ίδρυσε το Κεντρικό Ποινικό Δικαστήριο του Ιράκ, στο οποίο ανατέθηκε η δικαιοδοσία να κρίνει κακουργήματα, όπως είναι οι πράξεις τρομοκρατίας, οργανωμένου εγκλήματος, κυ-

¹ Το δικαστικό σύστημα στις τρεις βόρειες επαρχίες του Ιράκ παραμένει στον αποκλειστικό έλεγχο της Περιφερειακής Κυβέρνησης του Κουρδιστάν.

βερνητικής διαφθοράς, οι πράξεις που στρέφονται κατά των δημοκρατικών θεσμών ή διαδικασιών καθώς και οι πράξεις βίας λόγω φυλής, εθνικότητας, εθνικής καταγωγής ή θρησκείας. Επίσης, το Δικαστήριο έχει δικαιοδοσία να κρίνει υποθέσεις όσων συλλαμβάνονται και κατηγορούνται κατ' εφαρμογή της Διαταγής Νο. 1 (βλέπε σχετικά παράγραφο 7 του παρόντος εγγράφου).

18. Αναφέρεται ότι σε πολλές περιπτώσεις οι κατηγορούμενοι κρατήθηκαν χωρίς δικαστικές εγγυήσεις και δεν είχαν πρόσβαση σε συνήγορο. Σε άλλες η προδικαστική κράτηση ήταν ιδιαίτερα παρατεταμένη ενώ σύμφωνα με αναφορές χρησιμοποιήθηκαν μέθοδοι βασανιστηρίων και κακοποίησης για να αναγκαστούν να ομολογήσουν οι κατηγορούμενοι. Όμως, υπάρχουν επίσης περιπτώσεις όπου τα δικαστήρια διόρισαν συνηγόρους στους κατηγορούμενους κατά την επ' ακροατηρίω συζήτηση της υπόθεσής τους. Τέλος, δεν πληρούν τα διεθνή κριτήρια της δίκαιης δίκης το Ιρακινό Δίκαιο Αποδείξεων και η πρόσβαση της διωκτικής αρχής και του συνηγόρου του κατηγορουμένου στα έγγραφα της δικογραφίας.

Β. Όργανα δίωξης

19. Λαμβάνοντας υπόψη ότι θύματα του κλίματος βίας που επικρατεί σήμερα στο Ιράκ είναι τα μέλη των Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας και ότι η λειτουργία του δικαστικού συστήματος αδυνατεί να ανταπεξέρθει στην παραπομπή των αυτουργών σε δίκη είναι σχεδόν αδύνατο να εντοπιστούν όλοι οι παράγοντες που εμπλέκονται σε πράξεις ένοπλης βίας και σε ενέργειες διωκτικής φύσης. Αν και κάποιες ομάδες αναλαμβάνουν δημόσια την ευθύνη για συγκεκριμένες πράξεις πολλά άλλα εγκλήματα διαπράττονται σε ατομική βάση από αυτουργούς που ενδέχεται να σχετίζονται με ειδικότερα κινήματα ή ομάδες. Όμως, κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες η αδυναμία των θυμάτων να αναγνωρίσουν τους αυτουργούς της δίωξης δεν πρέπει να οδηγήσει σε απόρριψη του αιτήματος ασύλου κατά τον καθορισμό των αναγκών προστασίας.

Γ. Δίωξη από κρατικά όργανα

20. Αυξάνονται στο Ιράκ οι ενδείξεις για περιστατικά δίωξης από κρατικά όργανα (συμπεριλαμβανομένων των αυθαιρέτων συλλήψεων και των παράνομων κρατήσεων, των βασανιστηρίων και της κακοποίησης καθώς και των εξωδικαστικών εκτελέσεων), ειδικότερα από τις ειδικές δυνάμεις της αστυνομίας – επαδρωμένες κυρίως από σιίτες – που υπάγονται στη δικαιοδοσία του Υπουργείου Εσωτερικών και έχουν κατηγορηθεί για αυθαίρετη καταδίωξη των σουνιτών που θεωρούν ότι υποστηρίζουν τις εξεγέρσεις κατά των αρχών της μεταβατικής κυβέρνησης της χώρας. Οι ιρακινές αρχές έχουν παραδεχθεί παρόμοια περιστατικά αλλά αδυνατούν να θέσουν τέλος σ' αυτήν την πρακτική.

V. Καθορισμός του καθεστώτος του πρόσφυγα

A. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

21. Κατά τη διακυβέρνηση της χώρας από το προηγούμενο καθεστώς στους ιρακινούς αιτούντες άσυλο που βρίσκονταν στους καταυλισμούς της Συρίας, της Σαουδικής Αραβίας και του Ιράν καθώς και στους Ιρακινούς που έφθασαν στην Τουρκία διαρκούσης της πρώτης κρίσης του Περσικού Κόλπου και μετά την εξέγερση του 1991 αναγνωρίστηκε το καθεστώς του πρόσφυγα από τις κυβερνήσεις των χωρών υποδοχής και από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες είτε βάσει του εκ «πρώτης όψεως» (*prima facie*) καθορισμού είτε βάσει εξατομικευμέ-

νων συνεντεύξεων. Μετά την πτώση του καθεστώτος αυτού περίπου 21.000 Ιρακινοί – κυρίως από το Ιράν, αλλά επίσης και από τη Σαουδική Αραβία, το Λίβανο, την Ιορδανία και χώρες που βρίσκονται εκτός της περιοχής – επέστρεψαν στο Ιράκ με τη βοήθεια της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. Οι αυθόρμητοι επαναπατρισμοί υπερέβησαν στο δεκαπλάσιο τους επαναπατρισμούς που διευκόλυνε η Ύπατη Αρμοστεία (έως το τέλος του 2004 είχαν επιστρέψει αυθόρμητα 230.000 Ιρακινοί πολίτες).

22. Ο Λίβανος, η Ιορδανία και η Συρία χορηγούν προσωρινή προστασία στους Ιρακινούς που διέφυγαν από τη χώρα τους μετά την εισβολή της οποίας ηγήθηκαν οι ΗΠΑ. Η προσωρινή προστασία συνίσταται κυρίως στην υπό ανοχή παρατεταμένη παραμονή τους σ' αυτές τις χώρες άσυλου. Οι ρυθμίσεις αυτής της προστασίας διαφέρουν από χώρα σε χώρα, αλλά μοιάζουν δεδομένου ότι δεν αναγνωρίζονται δικαιώματα ούτε παρέχεται βοήθεια στους αιτούμενους διεθνή προστασία Ιρακινούς: εγγυώνται μόνον την προσωρινή διαμονή η οποία κατ' αρχήν προστατεύει τον ενδιαφερόμενο από την απέλαση.

23. Στην Ιορδανία και στη Συρία οι Ιρακινοί απολαμβάνουν de facto προσωρινή προστασία με την έννοια ότι οι δύο κυβερνήσεις ανέχονται την παρουσία τους και έχουν αναστείλει την εφαρμογή της εθνικής τους νομοθεσίας για τη διαμονή των αλλοδαπών. Όμως, αυτή η στάση ανοχής αλλάζει σιγά – σιγά, ειδικότερα λόγω της τεράστιας πίεσης που ασκείται στις δημόσιες υπηρεσίες και της περιορισμένης προοπτικής για την ομαλοποίηση της κατάστασης στο Ιράκ. Σύμφωνα με κυβερνητικές εκτιμήσεις το Δεκέμβριο του 2004 ζούσαν στη Συρία περίπου 700.000 Ιρακινοί και στην Ιορδανία 350.000 έως 500.000.

24. Το καθεστώς των Ιρακινών αιτούντων άσυλο εκτός της περιοχής διαφέρει από χώρα σε χώρα. Ενώ πολλοί είναι δικαιούχοι μορφών προσωρινής προστασίας άλλοι κρατούνται ή ενημερώνονται ότι αν δεν επαναπατριστούν εθελοντικά σε συγκεκριμένη προθεσμία θα διακοπεί ή θα περιορισθεί στο ελάχιστο η βοήθεια που τους παρέχεται.

25. Κατ' αρχήν, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι το κύριο σημείο αναφοράς για τον καθορισμό του καθεστώτος των Ιρακινών παραμένει η Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967. Πρέπει επίσης να υπομνησθεί ότι ο καθορισμός του καθεστώτος των Ιρακινών αιτούντων άσυλο απαιτεί προσεκτική εξισορρόπηση των ιδιαίτερων στοιχείων κάθε υπόθεσης και ότι όσα αναφέρονται στη συνέχεια του παρόντος εγγράφου πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ολιστικά κατά τον καθορισμό του βάσιμου και δικαιολογημένου φόβου δίωξης της εξεταζόμενης περίπτωσης. Ενόψει της παρούσας κατάστασης ασφαλείας και της πανοπλίας των μη κρατικών οργάνων δίωξης στο Ιράκ, πολλές περιπτώσεις Ιρακινών αιτούντων άσυλο μπορεί να συνιστανται σε ισχυρισμούς δυσμενούς μεταχείρισης και απειλών που, όταν σωρεύονται, μπορεί να δικαιολογούν το βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης για «σωρευτικούς λόγους»

B. Κατηγορίες αιτούντων άσυλο από το Ιράκ

26. Στους Ιρακινούς αιτούντες άσυλο πρέπει να παρέχεται πρόσβαση στις προκαταρκτικές διαδικασίες του καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα και όταν κρίνεται αναγκαίο στις κανονικές διαδικασίες ώστε να εξεταστεί η υπόθεσή τους σε εξατομικευμένη βάση. Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας πρέπει να ληφθεί υπόψη η γενικότερη κατάσταση που περιγράφεται στο παρόν έγγραφο. Σήμερα, στο Ιράκ κινδυνεύουν οι παρακάτω ομάδες και άρα απαιτείται προσεκτική και ενδεδειγμένη

εξέταση των ισχυρισμών των μελών τους τόσο στις προκαταρκτικές όσο και στις κανονικές διαδικασίες καθορισμού των αναγκών διεθνούς προστασίας.

α. Μέλη εθνοτικών και θρησκευτικών μειονοτήτων

27. Οι θρησκευτικές μειονότητες, συμπεριλαμβανομένων των Χριστιανών και των Μανταίων (Mandaeans), αντιπροσωπεύουν περίπου το 3% του ιρακινού πληθυσμού που εκτιμάται ότι ανέρχεται σε 24.000.000. Η πτώση του προηγούμενου καθεστώτος πυροδότησε την έκρηξη ακραίων ισλαμικών κινημάτων και αντάρτικων που μεταξύ άλλων επιτίθενται στα μέλη των θρησκευτικών μειονοτήτων, οι οποίες είναι συστηματικά θύματα διακρίσεων, κακοποίησης και κάποιες φορές δίωξης, σε περιστατικά που κυμαίνονται από εκφοβισμό και απειλές έως την καταστροφή της περιουσίας, απαγωγές και δολοφονίες.

ι) Ιρακινοί χριστιανοί

28. Ο χριστιανικός πληθυσμός του Ιράκ περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το ασσυριακό, το χαλδαϊκό, το αρμενικό και το καθολικό δόγμα. Πολλοί Ασσύριοι χριστιανοί κατάγονται από την επαρχία της Νινευή, της οποίας πρωτεύουσα είναι η Μοσούλη, η δεύτερη μεγαλύτερη σε μέγεθος πόλη του Ιράκ. Άλλοι Ασσύριοι, συμπεριλαμβανομένων μελών του Ασσυριακού Δημοκρατικού Κόμματος ή οπαδών του, κατάγονται από τη Βαγδάτη και τα περίχωρά της. Πολλοί από τους υπόλοιπους ιρακινούς χριστιανούς κατάγονται από τη Βασόρα. Οι περισσότεροι Ιρακινοί χριστιανοί επικαλούνται φόβο δίωξης από τις αντάρτικες ομάδες (για παράδειγμα από την Ansar Al-Sunna) και τα ισλαμικά κινήματα όπως είναι η οργάνωση Badr ή ο Στρατός Mehdi, που ελέγχουν ουσιαστικά τις οδικές αρτηρίες σε διάφορες μεγάλες πόλεις και κωμοπόλεις.

29. Μετά την πτώση του προηγούμενου καθεστώτος καταστράφηκε το ιδιαίτερος κοσμικό περιβάλλον του Ιρακινού κράτους. Το 2004 ήταν σημαντική η έξοδος των Ιρακινών χριστιανών σε χώρες εντός (ειδικότερα στην Ιορδανία και στη Συρία) καθώς και εκτός της περιοχής της Μέσης Ανατολής. Σήμερα, Ιρακινοί χριστιανοί συνεχίζουν να φθάνουν στη Συρία και στην Ιορδανία, σε μικρότερους αριθμούς σε σύγκριση με το 2004. Ενώ οι κακοποιήσεις και η κακομεταχείριση που αναφέρουν ότι αντιμετωπίζουν είναι σύμπτωμα της κατάστασης της γενικότερης ανασφάλειας που πλήττει όλους τους Ιρακινούς τα μέλη της χριστιανικής μειονότητας φαίνεται να αποτελούν ιδιαίτερο στόχο. Οι Ιρακινοί χριστιανοί αισθάνονται ιδιαίτερα φοβισμένοι από την αυξανόμενη παρουσία των ακραίων ισλαμικών ομάδων και ένοπλων αντάρτικων, που καθημερινά επιδεικνύουν μισαλλοδοξία στην αντιμετώπιση των μη μουσουλμάνων.

30. Οι πράξεις βίας που έχουν αναφερθεί από χριστιανούς και / ή φαίνεται να έχουν στόχο χριστιανούς συνίστανται σε βομβιστικές ή άλλες επιθέσεις κατά των εκκλησιών, στο βίαιο κλείσιμο καταστημάτων πώλησης οινοπνευματωδών ποτών των οποίων οι ιδιοκτήτες είναι χριστιανοί από ένοπλους αντάρτες, στις σοβαρές ή θανατηφόρες επιθέσεις σε βάρος ιδιοκτητών καταστημάτων και / ή επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνται στην εμπορία οινοπνευματωδών ποτών, σε κακοποιήσεις, εκβιασμούς, αρπαγές ακόμα και σε βασανιστήρια όσων θεωρούνται ότι δεν σέβονται το Ισλάμ (για παράδειγμα των γυναικών που εμφανίζονται δημόσια χωρίς hijab, όσων κατηγορούνται ότι δεν σέβονται τη διδασκαλία του Κορανίου και όσων αρνούνται να προσηλυτιστούν στο Ισλάμ). Άλλοι υπήρξαν θύματα επιθέσεων γιατί οι εξεγερθέντες πιστεύουν ευρέως ότι οι χριστιανοί βοήθησαν και υποστήριξαν την αμερικανική εισβολή στο Ιράκ και συνεχίζουν να στηρίζουν την παρουσία της Πο-

λυεθνικής Δύναμης, καθώς σ' αυτή συμμετέχουν κυρίως «άπιστα» δυτικο-χριστιανικά έθνη (βλέπε επίσης στη συνέχεια το κεφάλαιο για τις αποδιδόμενες πολιτικές πεποιθήσεις). Σε άλλες περιπτώσεις οι απαγωγείς είχαν ως στόχο την καταβολή λύτρων από την οικογένεια του θύματος με το σκεπτικό ότι οι χριστιανοί είναι από τις πιο εύπορες πληθυσμιακές ομάδες του Ιράκ. Το μίσος κατά των χριστιανών φαίνεται ότι είναι ιδιαίτερα σφοδρό στα νότια της χώρας, στο αποκαλούμενο σουνιτικό τρίγωνο, όπου οι αναδυόμενες ακραίες στάσεις πυροδοτούν την τάση για αυστηρότερη ερμηνεία του Ισλάμ.

31. Ενώ οι πράξεις διακριτικής μεταχείρισης των χριστιανών δεν συνιστούν πάντα καθεαυτές δίωξη, τα αποτελέσματά τους, σε συνδυασμό με τα συνεχή δυσμενή μέτρα, πρέπει να αξιολογούνται σε κάθε περίπτωση προσεκτικά αφού μπορεί να συνιστούν δίωξη για σωρευτικούς λόγους. Ιδιαίτερη προσοχή εφιστάται στις περιπτώσεις όπου η δυσμενής μεταχείριση συνίσταται σε σοβαρούς περιορισμούς του δικαιώματος του ενδιαφερόμενου να κερδίζει τα προς το ζην ή να απολαμβάνει τα κοινωνικο-οικονομικά δικαιώματά του ή στη δημιουργία κλίματος φόβου και ανασφάλειας.

ii) Μανταίοι Σαμπαταίοι

32. Οι Μανταίοι είναι μια μικρή θρησκευτική ομάδα που ακολούθησε τον Ιωάννη το Βαπτιστή και παραδοσιακά ζούσε στη Μεσοποταμία στις πεδιάδες των ποταμών Τίγρη και Ευφράτη μεταξύ του Ιράν και του Ιράκ. Σύμφωνα με εκτιμήσεις το 2003 ζούσαν στο Ιράκ 50.000 έως 60.000 Μανταίοι αν και σήμερα ο αριθμός των μελών αυτής της κοινότητας που ζουν στη χώρα μπορεί να μην υπερβαίνει τις 40.000 αφού πολλοί αναγκάστηκαν να αναχωρήσουν μετά την πτώση του προηγούμενου καθεστώτος. Οι Μανταίοι υποφέρουν από τις διώξεις των μουσουλμανικών ομάδων από την ισλαμική κατάκτηση του 7^{ου} αιώνα κυρίως επειδή δεν απολαμβάνουν το καθεστώς *dhimmi*, που αναγνωρίζεται στους χριστιανούς και στους εβραίους, οι οποίοι ως «λαοί της βίβλου» απολαμβάνουν την προστασία και το σεβασμό της μουσουλμανικής πλειοψηφίας. Κατά τη διακυβέρνηση της χώρας από το καθεστώς του Σαντάμ Χουσεΐν οι Μανταίοι ήσαν στόχος της Mukhabarat (μυστικής αστυνομίας) και οι αρχές εξαπέλυαν απειλές κατά της σωματικής τους ακεραιότητας όταν αρνούσαν να καταβάλλουν γενναιόδωρες οικονομικές συνεισφορές.

33. Μετά την κατάρρευση του προηγούμενου καθεστώτος η κατάσταση των Μανταίων επιδεινώθηκε λόγω της κατάλυσης του νόμου και της τάξης στο Ιράκ που επιτρέπει σε αρκετές ακραίες ισλαμικές ομάδες να βιαιοπραγούν σε βάρος διάφορων θρησκευτικών μειονοτήτων και να παραμένουν ατιμώρητες. Τον τελευταίο χρόνο εκδόθηκαν πολλές *fatwas* που συνδέουν τους Μανταίους με την *kuffar* ή τη «λατρεία των άστρων». Επικαλούμενοι αυτές τις *fatwas* οι φονταμενταλιστές ισλαμιστές δικαιολογούν τις επιθέσεις που εξαπολύουν κατά των Μανταίων με αποτέλεσμα να προκαλούν φόβο στην κοινότητά τους.

34. Αποτελεί τακτική η δυσμενής μεταχείριση των Μανταίων που είναι στόχος διώξεων, όπως επιθέσεων κατά της σωματικής τους ακεραιότητας, αρπαγών, ληστειών, βίαιου προσηλυτισμού στο ισλάμ, κατάσχεσης περιουσιών, απειλών και εκβιασμών. Είναι ιδιαίτερα πολλά τα περιστατικά των αρπαγών των παιδιών και των γυναικών που ανήκουν σε αυτήν τη θρησκευτική μειονοτική ομάδα, πιθανόν επειδή οι Μανταίοι καταγίνονται παραδοσιακά με τη χρυσοχόια και άρα θεωρούνται (συχνά ορθά) οικονομικά εύρωστη ομάδα. Έτσι, οι απαγωγείς ζητούν την άμεση καταβολή υψηλών λύτρων. Το θύμα κινδυνεύει να δολοφονηθεί εάν η οικογένειά του δεν καταβάλει τα λύτρα που απαιτούν οι απαγωγείς ή εάν δεν τα καταβάλει στην προθε-

σμια που τάσσουν. Βιασμό και κακοποιήσεις ισχυρίστηκαν ότι υπέστησαν από τους απαγωγείς οι γυναίκες που συνομίλησαν με αξιωματούχους της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στο πλαίσιο της διαδικασίας καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα. Επίσης αναφέρεται ότι οι οικογένειες των Μανταίων είναι κατ' επανάληψη θύματα των εκβιαστών και των απαγωγέων που κάθε φορά επιτίθενται σε διαφορετικό μέλος τους. Κατά τα ισχύοντα για τις Ιρακινές χριστιανές οι Μανταίες είναι συχνά θύματα απειλών και κακοποίησης εάν δεν καλύπτουν το πρόσωπό τους.

35. Σε αντίθεση με τους περισσότερους ιρακινούς οι Μανταίοι δεν ανήκουν σε φυλετικές ομάδες. Στο παρελθόν διαπραγματεύονταν την προστασία τους με διάφορες φυλές καταβάλλοντας υψηλά χρηματικά ποσά. Όμως, εξαιτίας της κατάστασης γενικότερης ανασφάλειας που επικρατεί σήμερα στο Ιράκ οι Μανταίοι δεν μπορούν να στηρίζονται σε αυτού του τύπου τις ρυθμίσεις και άρα είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι.

iii) Ασσύριοι, Χαλδαίοι, Τουρκμένοι, Κούρδοι

36. Διάφορες ομάδες εξεγερμένων θεωρούν ότι οι Ασσύριοι, οι Χαλδαίοι, οι Τουρκμένοι και οι Κούρδοι διατηρούν σχέσεις με τις ξένες δυνάμεις με αποτέλεσμα τα μέλη αυτών των κοινοτήτων να υπόκεινται δυσμενή μεταχείριση ή διώξεις. Λόγω της θρησκείας τους και της γενικότερης πολιτικής τους να συμμαχούν με τους Δυτικούς οι Ασσύριοι και οι Χαλδαίοι θεωρούνται, ως χριστιανοί, υποστηρικτές των ΗΠΑ.

37. Σήμερα στο Ιράκ οι Κούρδοι κατηγορούνται για συνεργασία με τους «εχθρούς του Ιράκ», στους οποίους περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων οι ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο και το Ισραήλ. Έχουν αναφερθεί πολλές επιθέσεις σε βάρος των Κούρδων του Κεντρικού Ιράκ.

38. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Τουρκμένοι οφείλονται κυρίως στην πολιτική κατάσταση που επικρατεί στο Κιρκούκ και στις τρεις Βόρειες Επαρχίες. Πολλοί Τουρκμένοι παραπονούνται ότι υπέστησαν ανακρίσεις και / ή συνελήφθησαν από τις κουρδικές αρχές στις τρεις Βόρειες Επαρχίες επειδή συνέστησαν οργάνωση γνωστή ως «Κοινότητα των Τουρκμένων», με σκοπό τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους. Επίσης οι Τουρκμένοι αναφέρουν ότι δέχονται απειλές από τους Κούρδους Μαχητές (Peshmergas) του Κουρδικού Δημοκρατικού Κόμματος και της Πατριωτικής Ένωσης του Κουρδιστάν και ισχυρίζονται ότι πλήττονται από την εφαρμογή πολιτικής που έχει στόχο τη συστηματική αλλαγή της δημογραφικής σύνθεσης των περιοχών όπου ζουν παραδοσιακά.

39. Ενώ κάθε περίπτωση πρέπει να εξετάζεται εξατομικευμένα, η συμμετοχή του αιτούντα άσυλο σε θρησκευτική ή εθνοτική μειονοτική ομάδα δεν αρκεί για την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα. Όμως, η θρησκεία ή η εθνοτική καταγωγή μπορεί να ενισχύσει τον κίνδυνο της διώξης και άρα πρέπει να εξετάζονται σε βάθος και προσεκτικά τα αιτήματα ασύλου όταν η κακοποίηση και οι δυσμενείς διακρίσεις συνιστούν δίωξη.

iv) Άλλες θρησκευτικές ομάδες (συμπεριλαμβανομένων των Γεζίντις, των Εβραίων κλπ)

40. Παρότι σπανίζουν οι πληροφορίες που αφορούν άλλες θρησκευτικές ομάδες – εν μέρει επειδή δεν δημοσιοποιούνται τα περιστατικά που τις αφορούν – είναι ιδιαίτερα πιθανό και άλλες θρησκευτικές μειονότητες πέραν αυτών που αναφέρονται παραπάνω να αντιμετωπίζουν προβλήματα παρόμοια με αυτά που αντιμετω-

πίζουν οι Χριστιανοί και οι Μανταίοι. Για τέσσερις λόγους μπορεί να αντιμετωπίζουν προβλήματα: επειδή δεν είναι μουσουλμάνοι, επειδή λόγω της θρησκείας τους (όπως οι Γεζίντις) δεν θεωρούνται «λαοί της βίβλου», επειδή διακρίνονται ως «διαφορετικοί» από τους άλλους και επειδή μπορεί (όπως συμβαίνει με τους Εβραίους) να θεωρούνται ύποπτοι συνεργασίας με το Ισραήλ.

β. Αποδιδόμενες πολιτικές πεποιθήσεις

i) Αποδιδόμενη στάση υποστήριξης της εισβολής υπό την ηγεσία των ΗΠΑ και/ ή της διεθνούς στρατιωτικής παρουσίας στο Ιράκ – Συνεργαζόμενοι ή εργαζόμενοι της πρώην Προσωρινής Συμμαχικής Διοίκησης, της Πολυεθνικής Δύναμης ή Ιρακινοί που απασχολούνται σε αλλοδαπές εταιρείες, στον Ο.Η.Ε. ή σε άλλες διεθνείς οργανώσεις συμπεριλαμβανομένων των μη κυβερνητικών οργανώσεων

42. Οι αντάρτες θεωρούν ότι ανέχονται και υποστηρίζουν την κατοχή του Ιράκ οι Ιρακινοί που εργάζονταν ή εργάζονται ή έχουν οιοδήποτε τύπου σχέση με την Πολυεθνική Δύναμη ή άλλου τύπου διεθνή οργάνωση ή εταιρεία που δραστηριοποιείται στο Ιράκ. Έτσι, μετά την κατάρρευση του προηγούμενου καθεστώτος οι προαναφερόμενοι Ιρακινοί πολίτες αποτελούν αδιάκριτο στόχο επιθέσεων. Δεν είναι σαφείς οι ενδείξεις για τον τρόπο που οι εξεγερμένοι επιλέγουν τους στόχους τους. Αποφασιστικό ρόλο φαίνεται να παίζει η κάθε τύπου σχέση, πραγματική ή αποδιδόμενη, με τις θεωρούμενες «δυνάμεις κατοχής». Όμως, μπορεί να είναι εξίσου καθοριστικής σημασίας για την επιλογή των στόχων και άλλα χαρακτηριστικά γνωρίσματα, όπως το θρήσκευμα, η εθνοτική καταγωγή ή το φύλο.

43. Οι επιθέσεις σε βάρος όσων εργάζονται ή θεωρούνται ότι υποστηρίζουν την Πολυεθνική Δύναμη ή τους διεθνείς οργανισμούς ή εταιρείες ποικίλλουν και κυμαίνονται από φραστικές προσβολές και απειλές κατά των στόχων και των οικογενειών τους προκειμένου να πάψουν να συνεργάζονται με τον «εχθρό» έως αρπαγές, επιθέσεις κατά της σωματικής ακεραιότητας ακόμα και δολοφονίες. Ούτε οι τοπικές αρχές ούτε η Πολυεθνική Δύναμη μπορούν να εγγυηθούν την προσήκουσα ασφάλεια στους πολίτες και στους εργαζόμενους.

ii) Ιρακινοί Κούρδοι

44. Οι αντάρτες θεωρούν τους Ιρακινούς Κούρδους συνεργάτες ή υποστηρικτές των εισβολέων της χώρας και της Πολυεθνικής Δύναμης. Επιπλέον εκτιμούν ότι η Πολυεθνική Δύναμη ευνοεί τους Κούρδους. Η παρουσία της Πολυεθνικής Δύναμης στις τρεις Βόρειες Επαρχίες είναι ανεκτή και καλοδεχούμενη από τις κουρδικές αρχές καθώς έχει συμβάλει στην προαγωγή του σεβασμού και της αναγνώρισης της κουρδικής κυβέρνησης σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Τα τελευταία δύο χρόνια κάποιοι επιφανείς Κούρδοι διανοούμενοι και πολιτικοί αποτέλεσαν στόχο απειλών, επιθέσεων και δολοφονιών των ακραίων ισλαμικών ομάδων πιθανότατα λόγω της αποδιδόμενης υποστήριξης του αλλοδαπού «εχθρού». Τα παραπάνω ισχύουν για τους Κούρδους που είναι μέλη των Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας και για τους Κούρδους Μαχητές (Peshmergas).

iii) Πρόσωπα που ενεπλάκησαν ή κρίνονται ύποπτα συμμετοχής στην πολιτική διαδικασία

45. Κάποιοι πολιτικοί, μέλη της ιρακινής κυβέρνησης ή διοίκησης (ακόμα και όσοι συμμετείχαν στην πολιτική διαδικασία σε τοπικό επίπεδο, όπως τα μέλη των

Συμβουλίων των Επαρχιών), γνωστά μέλη πολιτικών κομμάτων που ενεπλάκησαν στην πολιτική διαδικασία και / ή μέλη των οικογενειών τους (για παράδειγμα σουνίτες που δεν μπούκοτάρουν πλέον τη διαδικασία) καθώς και πολίτες που υποστηρίζουν τη δημοκρατική διαδικασία αποτέλεσαν στόχο μη κρατικών οργάνων δίωξης που επιδίωκαν να υποθάψουν την πολιτική διαδικασία και τον εκδημοκρατισμό της χώρας.

iv) Μέλη και συνεργάτες του κόμματος Βα'ath και του πρώην καθεστώτος (συμπεριλαμβανομένων του Επαναστατικού Συμβουλίου, της Εθνοσυνέλευσης, μελών των οργάνων του προηγούμενου δικαστικού και εισαγγελικού συστήματος, των Ιρακινών Ενόπλων Δυνάμεων, της Ειδικής Προεδρικής Φρουράς και της Προεδρικής Φρουράς)

46. Κατά τη διακυβέρνηση της χώρας από το καθεστώς του Σαντάμ Χουσεϊν, η συντριπτική πλειοψηφία των εργαζομένων σε κρατικές θέσεις, στις ένοπλες δυνάμεις και στις δυνάμεις ασφαλείας ήσαν μέλη του κυβερνώντος και προεδρικού κόμματος Βα'ath, που απολάμβανε ειδικό καθεστώς. Δεν απαιτούνταν ιδιαίτερα προσόντα για την εγγραφή των ενδιαφερομένων ως μελών σ' αυτό το κόμμα και το καθεστώς ευνοούσε συστηματικά την αύξηση της αριθμητικής δύναμής του ώστε να ελέγχει αποτελεσματικότερα τον πληθυσμό. Όσα μέλη ήσαν κατά την κυβέρνηση αφοσιωμένα στο κόμμα Βα'ath απολάμβαναν ειδική μεταχείριση σε όλες τις πτυχές της ζωής τους.

47. Πολλά υψηλόβαθμα στελέχη του κόμματος Βα'ath σταδιοδρόμησαν επαγγελματικά συμμετέχοντας ταυτόχρονα τόσο στο κόμμα όσο και στην Ειδική Προεδρική Φρουρά ως αρχηγοί αφοσιωμένων φυλών, ως μέλη των δυνάμεων και υπηρεσιών ασφαλείας κοκ. Αυτά τα μέλη διορίζονταν σε υψηλόβαθμες θέσεις του κόμματος Βα'ath σε επίπεδο επαρχιών, περιφερειών, υπο-περιφερειών, πόλεων και κωμοπόλεων. Πολλά από αυτά τα στελέχη συμμετείχαν σε διαδικασίες ελέγχου που διενεργούσαν οι ένοπλες δυνάμεις και οι δυνάμεις ασφαλείας, στην αναζήτηση λιποτακτών, στη στρατολόγηση για την επάνδρωση παραστρατιωτικών ένοπλων ομάδων όπως είναι οι Jaish al Quds (Ο Στρατός της Ιερουσαλήμ), Fedayeen Saddam («Οι Άντρες της Θυσίας» του Σαντάμ) Ashbal Saddam (Τα Λιονταράκια του Σαντάμ). Η ανώτατη ηγεσία διόριζε τα μεσαία και υψηλόβαθμα στελέχη των προαναφερόμενων υπηρεσιών μόνο μετά από ενδελεχή έλεγχο. Ο γιος του Σαντάμ Qusay ήταν άμεσα υπεύθυνος γι' αυτές τις υπηρεσίες. Αρκετοί ανώτατοι αξιωματούχοι των προαναφερόμενων ομάδων υπηρετούσαν στις ένοπλες δυνάμεις όταν σχεδιάστηκαν και εφαρμόστηκαν εκστρατείες που έπληξαν συγκεκριμένες ομάδες του ιρακινού πληθυσμού. Πρόκειται για την εκστρατεία «Anfal» που υλοποιήθηκε στο Βόρειο Ιράκ τη δεκαετία του 1980, την καταστολή των εξεγέρσεων στο Νότιο Ιράκ το 1991 και το 1999 και τη δίωξη των πολιτικών αντιπάλων του καθεστώτος. Ενώ πολλοί μπορεί να δηλώνουν ότι εργάζονταν στη διαχείριση ή στις επικοινωνίες, η σχέση τους με ομάδες όπως οι Fedayeen Saddam, the People's Army, το αντάρτικο του Βα'ath ή η Jaish Al Quds συνεπάγεται τη γνώση και την ανοχή της δράσης τους.

48. Τα μέλη και οι συνεργάτες του κόμματος Βα'ath και του προηγούμενου καθεστώτος ήσαν στόχοι επιθέσεων από τις πρώτες ημέρες της αλλαγής του Ιρακινού καθεστώτος. Σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να είναι αποφασιστικής σημασίας η σχέση τους με το κόμμα ή η θέση που κατείχαν σ' αυτό, αλλά γενικά είναι δύσκολο να προσδιοριστεί με ακρίβεια γιατί αποτελεί στόχο το συγκεκριμένο θύμα. Χαμηλόβαθμα στελέχη του κόμματος δολοφονήθηκαν ή αποτέλεσαν στόχο επιθέσεων

εξαιτίας της δράσης τους – για παράδειγμα χαμηλόβαθμο στέλεχος υπηρεσίας ασφάλειας γνωστό για τα βίαια βασανιστήρια στα οποία υπέβαλε τα θύματά του.

49. Όσοι ήσαν προηγούμενως μέλη του κόμματος Ba'ath μπορεί να αντιμετωπίσουν την κακοποίηση, τον εκφοβισμό και την άσκηση βίας κατά της σωματικής τους ακεραιότητας, συμπεριλαμβανομένου του φόνου. Πολλοί υποστηρίζουν ότι το όνομά τους περιλαμβάνεται σε καταλόγους, που ισχυρίζονται ότι κυκλοφορούν, με τις κατηγορίες που τους αποδίδονται. Τα αδικήματα για τα οποία κατηγορούνται αφορούν στη συμμετοχή τους σε εκτεταμένες και διακριτικής φύσης βιαιοπραγίες, στην καταστολή της ελευθερίας της συνείδησης και στην ανοχή των συνοπτικών και αυθαίρετων εκτελέσεων, στη διάπραξη βασανιστηρίων, βιασμών και σεξουαλικής κακοποίησης διαρκούσης της κράτησης και στις αναγκαστικές ή μη ηθελημένες εξαφανίσεις.

50. Η Διαταγή Νο. 1 της Προσωρινής Συμμαχικής Διοίκησης για την *Απομάκρυνση των Μελών του Ba'ath από την Ιρακινή Κοινωνία* υπογράφηκε και άρχισε να ισχύει στις 5.5.2003. Σύμφωνα με τη διαταγή αυτή το κόμμα διαλύθηκε και τα ανώτατα στελέχη του (όσοι δηλαδή κατείχαν υψηλόβαθμες θέσεις συμπεριλαμβανομένων των μελών της Περιφερειακής Διοίκησης, των Κλαδικών Επιτροπών, των Τμημάτων και των Τομέων) απομακρύνθηκαν επίσημα από τις θέσεις τους και απαγορεύεται να διοριστούν στο μέλλον στο δημόσιο τομέα. Επιπλέον, αξιολογήθηκε η ποινική τους συμπεριφορά ή η απειλή που συνιστούσαν για τη Συμμαχία. Περαιτέρω ελέγχθηκαν όσοι εργάζονταν στις τρεις ανώτερες βαθμίδες της διοίκησης σε όλα τα υπουργεία, τις κυβερνητικές εταιρείες και άλλους κυβερνητικούς οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένων των πανεπιστημίων και των νοσοκομείων προκειμένου να αξιολογηθεί ο βαθμός της σχέσης τους με το κόμμα. Όσοι διαπιστώθηκε ότι ήσαν μέλη του κόμματος Ba'ath ανακρίθηκαν για να διερευνηθούν τυχόν ποινικές ευθύνες τους και απομακρύνθηκαν από τις θέσεις εργασίας τους όταν αποδείχθηκε η πλήρης ένταξή τους στο κόμμα. Η Ανωτάτη Επιτροπή για την Απομάκρυνση των Μελών του Ba'ath από την Ιρακινή Κοινωνία έχει αρμοδιότητα να εξετάζει τις προσφυγές που ασκούν τα χαμηλόβαθμα στελέχη της ανώτατης ηγεσίας του κόμματος κατά των αποφάσεων απομάκρυνσής τους από τις θέσεις εργασίας τους.

51. Στο πλαίσιο της προαναφερόμενης διαδικασίας απολύθηκαν από κυβερνητικούς οργανισμούς, πανεπιστήμια και σχολεία, χιλιάδες πρώην μέλη του κόμματος Ba'ath, ανεξάρτητα από το βαθμό της σχέσης τους με το κόμμα. Άλλοι ισχυρίζονται ότι αποτελούν συστηματικά στόχο δολοφονιών ή εκβιασμών των ισλαμικών αντάρτικων κομμάτων, που σήμερα κυριαρχούν στις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας καθώς και στα κουρδικά κόμματα και στους Peshmergas. Πολλές επιθέσεις φαίνεται ότι είναι αποτέλεσμα προσωπικών αντιπαραθέσεων των μελών του κόμματος. Στην περίπτωση των επιθέσεων σε βάρος πρώην μελών του κόμματος φαίνεται ότι δεν ασκεί επιρροή για την επιλογή του στόχου το θρήσκευμα του θύματος (σουνίτης ή σιίτης). Το κίνητρο αυτών των επιθέσεων μπορεί να είναι τόσο πολιτικό (αντίθεση με όσους υποστήριζαν τις προηγούμενες πολιτικές του κόμματος και το προηγούμενο καθεστώς) όσο και προσωπικό (εκδίκηση για την κράτηση, τα βασανιστήρια ή άλλη μεταχείριση που είχε υποστεί ο αυτουργός από το θύμα).

52. Όμως, η κακοποίηση από την οποία υποφέρουν σήμερα πολλοί Ιρακινοί λόγω της προηγούμενης συμμετοχής τους στο κόμμα Ba'ath δεν συνιστά κατ' ανάγκη δίωξη. Περαιτέρω, η προσωπικότητα του ενδιαφερόμενου (βαθμός, επίπεδο συνεργασίας κλπ) και οι δραστηριότητες των πρώην υψηλόβαθμων στελεχών του κόμματος Ba'ath πρέπει να εξετάζονται προσεκτικά ώστε να διερευνάνται η πιθανό-

τητα υπαγωγής της υπόθεσής τους στις ρήτρες αποκλεισμού του άρθρου 1 ΣΤ της Σύμβασης του 1951.

53. Η εφαρμογή των ρητρών αποκλεισμού αφορά ιδιαίτερα όσους συμμετείχαν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων της εκτελεστικής και της νομοθετικής εξουσίας και μπορεί να ευθύνονται προσωπικά για τις πολιτικές του προηγούμενου καθεστώτος. Πρόκειται μεταξύ άλλων για τα μέλη του πρώην Επαναστατικού Συμβουλίου, του Συμβουλίου Υπουργών, της Εθνοσυνέλευσης, των Ιρακινών Ενόπλων Δυνάμεων, της Ειδικής Προεδρικής Φρουράς, της Προεδρικής Φρουράς, και του δικαστικού συστήματος του προηγούμενου καθεστώτος. Κατά την εξέταση των υποθέσεων των ανώτερων στρατιωτικών αξιωματούχων και των αξιωματούχων των υπηρεσιών ασφαλείας είναι επιτακτική ανάγκη να αξιολογείται προσεκτικά η εφαρμογή του άρθρου 1 ΣΤ της Σύμβασης του 1951.

γ. Αποδιδόμενες πολιτικές πεποιθήσεις στις περιοχές που υπάγονται στον έλεγχο της Περιφερειακής Κυβέρνησης του Κουρδιστάν (τρεις Βόρειες Επαρχίες – Sulaymaniyah, Dohuk, Erbil – καθώς και περιοχές των Επαρχιών του Κιρκούκ και της Μοσούλης)

i) Ισλαμικά κινήματα που αντιμάχονται το Δημοκρατικό Κόμμα του Κουρδιστάν / Πατριωτικό Μέτωπο του Κουρδιστάν

54. Τα ισλαμικά κινήματα του Βορείου Ιράκ συνδέονται στενά με τη Μουσουλμανική Αδερφότητα αν και διαφέρουν οι τρόποι δράσης τους. Διάφορες ένοπλες ομάδες, όπως είναι οι Ansar Al-Islam και Ansar Al-Sunna, υποστηρίζουν διαφορετικές κοινωνικές αξίες και πολιτικά πιστεύω, αλλά εξαπολύουν επιθέσεις στους Κούρδους διαφόρων κοινωνικών ομάδων επειδή θεωρούν ότι συνεργάζονται με τις αρχές της Δύσης. Αυτές οι επαναστατικές ομάδες, που σύμφωνα με τα δύο κυβερνώμενα κόμματα της περιοχής (Δημοκρατικό Κόμμα του Κουρδιστάν και Πατριωτικό Μέτωπο του Κουρδιστάν) απειλούν τη σταθερότητα, δεν κατάφεραν να επιβληθούν με τον ένοπλο αγώνα τους στο Βόρειο Ιράκ, αλλά συμβάλλουν στο κλίμα της ανασφάλειας και του φόβου. Όσοι σχετίζονται με αυτά τα κινήματα κινδυνεύουν να υποστούν κακοποίηση ή δίωξη από τις κουρδικές δυνάμεις ασφαλείας λόγω της άτεγκτης και σκληρής στάσης με την οποία αντιμετωπίζουν οι τοπικές αρχές τις ισλαμικές ομάδες και τα μέλη τους. Όμως, τα αιτήματα ασύλου όσων ανήκουν σ' αυτήν την κατηγορία (ιδιαίτερα όσων συμμετέχουν στις ένοπλες ομάδες των ισλαμικών κινήματων) πρέπει να εξετάζονται προσεκτικά, ειδικά ως προς την εφαρμογή των ρητρών αποκλεισμού.

ii) Άλλοι πολιτικοί αντίπαλοι του Δημοκρατικού Κόμματος του Κουρδιστάν ή του Πατριωτικού Μετώπου του Κουρδιστάν

55. Και τα δύο κουρδικά κόμματα επιδεικνύουν ελάχιστη ανοχή στους πολιτικούς τους αντιπάλους. Όσοι προέρχονται από περιοχή που ελέγχεται από το ένα κόμμα και ήσαν ή θεωρούνταν ύποπτοι υποστήριξης του άλλου υπέστησαν στο παρελθόν σκληρή μεταχείριση και/ή δίωξη από τις αρχές του τόπου διαμονής τους. Παρότι πλέον γραφεία του κάθε κόμματος άρχισαν να λειτουργούν στην περιοχή του άλλου δεν είναι ακόμα πραγματικότητα ο αμοιβαίος σεβασμός και η αμοιβαία ανοχή μεταξύ των δύο κομμάτων.

iii) Άραβες

56. Αναφέρονται σοβαροί περιορισμοί των δικαιωμάτων των Αράβων που ζουν στις Επαρχίες του Κιρκούκ και της Μοσούλης και ότι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την περιοχή, καθώς αποκλείονται από το όραμα της κουρδικής κυβέρνησης για τη δημιουργία ενός «Κουρδιστάν για τους Κούρδους». Κάποιοι Άραβες που το προηγούμενο καθεστώς εκτόπισε στο Κιρκούκ και στη Μοσούλη από άλλες περιοχές του Ιράκ αναγκάζονται να μετεγκατασταθούν εκ νέου στην περιοχή από όπου εκδιώχθηκαν. Κάποιοι επέστρεψαν στον προηγούμενο τόπο κατοικίας τους λόγω των πιέσεων που άσκησαν οι κοινότητες όπου είχαν εγκατασταθεί, κυρίως όσοι διέμεναν στο Κιρκούκ όπου οι κουρδικές αρχές ενθαρρύνουν και υποστηρίζουν την επιστροφή των εκτοπισθέντων στο παρελθόν Κούρδων. Μετά από κάποια περιστατικά ασφαλείας που σημειώθηκαν στις τρεις Βόρειες Επαρχίες, η Περιφερειακή Κυβέρνηση του Κουρδιστάν παρακολουθεί στενά τους Άραβες που ζουν στην υπαγόμενη στον έλεγχο της περιοχή. Οι Άραβες θεωρούνται υποστηρικτές των ιρακινών αντιστασιακών κινημάτων ή πρώην μέλη του κόμματος Βα'αθ. Φαίνεται ότι οι κουρδικές αρχές αντιμετωπίζουν με ελάχιστη ανοχή όσους δεν έχουν στενή σχέση με την κουρδική κοινότητα ή με τα σημαντικότερα πολιτικά κόμματα. Σε αυτό το πλαίσιο, οι σουνίτες Άραβες μπορεί να διατρέχουν σημαντικότερο κίνδυνο αυθαίρετης κράτησης από τις κουρδικές δυνάμεις ασφαλείας εξαιτίας της αποδιδόμενης συμμετοχής τους στο κόμμα Βα'αθ ή των υποψιών συμμετοχής στα αντιστασιακά κινήματα. Ο κίνδυνος αυτός είναι υπαρκτός και για όσους ζουν σε περιοχές που υπάγονται στην επιρροή των κουρδικών κομμάτων, κυρίως στις ελεγχόμενες από τους Κούρδους περιοχές των Επαρχιών της Μοσούλης και του Κιρκούκ όπου οι Peshmergas (Κούρδοι Μαχητές) έχουν αναλάβει σημαντικά καθήκοντα για την τήρηση της ασφάλειας.

δ. Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα

ι) Ακαδημαϊκοί², Επιστήμονες, Δημοσιογράφοι, Καλλιτέχνες, Γιατροί και Ιατρικό Προσωπικό

² Ο εκφοβισμός ακόμα και οι δολοφονίες των ιρακινών διανοουμένων, καθηγητών, λεκτόρων και δασκάλων αποτέλεσαν συστηματικές μορφές επίθεσης από την εισβολή των ΗΠΑ στο Ιράκ, το Μάρτιο του 2003. Σύμφωνα με τον Αναπληρωτή Υπουργό Ανωτάτης Εκπαίδευσης περισσότεροι από 2000 ακαδημαϊκοί εγκατέλειψαν το Ιράκ κατά τη διακυβέρνηση της χώρας από το προηγούμενο καθεστώς. Μετά την πτώση του αναχώρησαν περίπου άλλοι 260, κυρίως λόγω των απειλών που εξαπέλυσαν σε βάρος τους οι αντάρτες που ήδη είχαν σκοτώσει 47. Κατά τη διακυβέρνηση της χώρας από το καθεστώς του Σαντάμ Χουσεϊν οι καθηγητές ήσαν υποχρεωμένοι να εγγραφούν ως μέλη στο κόμμα Βα'αθ και δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι οι δολοφονίες κάποιων ακαδημαϊκών σχετίζονταν με την προηγούμενη συμμετοχή τους στο κυβερνών κόμμα (για παράδειγμα η δολοφονία του Mohammed Al-Rawi, του πρώην πρύτανη του Πανεπιστημίου της Βαγδάτης, στις 27 Ιουλίου 2003). Ο Al-Rawi υπήρξε επιφανές στέλεχος του κόμματος Βα'αθ και παραιτήθηκε από τη θέση του στο Πανεπιστήμιο στις 9 Απριλίου 2003. Ο Taher Al-Bakaa, πρώην Υπουργός Ανωτάτης Εκπαίδευσης στην κυβέρνηση του Iyad Allawi και μέλος της Εθνοσυνέλευσης υποστηρίζει ότι σε εθνικό επίπεδο αναγκάστηκαν να παραιτηθούν λόγω της συμμετοχής τους στο κυβερνών κόμμα του Σαντάμ Χουσεϊν 1630 μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας αλλά 1380 επαναπροσλήφθηκαν αφού η Εθνική Επιτροπή για τη Απομάκρυνση των Μελών του Βα'αθ από την Ιρακινή Κοινωνία δέχθηκε την προσφυγή τους. Οι επιθέσεις σε βάρος των καθηγητών και άλλων ακαδημαϊκών δημιούργησαν ατμόσφαιρα φόβου και παρακωλύουν σοβαρά την ελευθερία του λόγου στα πανεπιστήμια. Για παράδειγμα, στα τέλη του Ιανουαρίου 2004 ο Abdul-Latif Al-Mayah, καθηγητής πολιτικών επιστημών στο Πανεπιστήμιο Al Mustansiriyah της Βαγδάτης έδωσε συνέντευξη στον αραβικό τηλεοπτικό σταθμό Al Jazeera και υποστήριξε τη σχεδιαζόμενη παράδοση εξουσίας στον ιρακινό λαό και τη διεξαγωγή ελεύθερων εκλο-

57. Μετά την κατάρρευση του προηγούμενου καθεστώτος διανοούμενοι, άντρες και γυναίκες υψηλού μορφωτικού επιπέδου, αποτελούν συστηματικά στόχο κακοποίησης και διώξεων των φονταμενταλιστών ισλαμικών ομάδων. Σύμφωνα με ιρακινές οργανώσεις ακαδημαϊκών, έως το Σεπτέμβριο του 2004 δολοφονήθηκαν ή απήχθησαν περισσότεροι από 200 καθηγητές πανεπιστημίου. Σύμφωνα με την Ιρακινή Ένωση του Πανεπιστημιακού Διδακτικού Προσωπικού περίπου 250 ακαδημαϊκοί ήσαν στόχος δολοφονιών. Άλλοι δέχθηκαν απειλές, άλλοι απήχθησαν ή διέφυγαν από τη χώρα. Κατά τη διακυβέρνηση της χώρας από το καθεστώς του Σαντάμ Χουσεϊν οι καθηγητές πανεπιστημίου υποχρεούνταν να εγγραφούν ως μέλη στο κόμμα Βα'ath και κατά συνέπεια δεν μπορεί να αποκλειστεί η πιθανότητα να αποτέλεσαν οι ακαδημαϊκοί και το πανεπιστημιακό προσωπικό στόχο επιθέσεων λόγω της προηγούμενης συμμετοχής τους στο κόμμα Βα'ath. Παρότι διαφαίνεται ότι το θρήσκευμα των θυμάτων δεν αποτελεί αποφασιστικής σημασίας παράγοντα – αφού στόχος επιθέσεων ήσαν τόσο σίιτες όσο και σουνίτες καθηγητές – δεν μπορεί να αποκλειστεί ως πρόσθετο στοιχείο, ειδικά όταν πρόκειται για Χριστιανούς ακαδημαϊκούς.

58. Τα κίνητρα των επιθέσεων σε βάρος των ακαδημαϊκών και των διανοουμένων φαίνεται ότι είναι μεικτά. Πολλοί καθηγητές, επιστήμονες και όσοι κατείχαν υψηλόβαθμες θέσεις, όπως διευθυντικές σε εταιρείες ή οργανώσεις, αναγκάστηκαν να παραιτηθούν λόγω των απειλών που δέχονταν από τα αντιστασιακά κινήματα για την αποδιδόμενη ή υποπτευόμενη συνεργασία τους με την Προσωρινή Συμμαχική Διοίκηση, την Πολυεθνική Δύναμη και άλλους «εχθρούς» του Ιράκ. Πολλοί αποτέλεσαν στόχο επιθέσεων ομάδων που τους κατηγορούσαν ότι συνεργάζονταν με το προηγούμενο καθεστώς, καθώς και λόγω της οικονομικής ευμάρειας που τους αποδίδεται βάσει του επαγγέλματός τους. Αναφέρονται πολλά περιστατικά ανακρίσεων, βασανιστηρίων και δολοφονιών από ισλαμικές αντιστασιακές ομάδες. Άλλοι φοβούνται ότι λόγω της εικόνας τους και της πολιτικής τους δράσης κατά τη διακυβέρνηση της χώρας από το προηγούμενο καθεστώς είναι ή μπορεί να αποτελέσουν στόχο των αντιπάλων του καθεστώτος που έχει πλέον καταρρεύσει.

59. Μετά την πτώση του προηγούμενου καθεστώτος η παρατεταμένη ανασφάλεια στο Ιράκ έχει πλήξει ιδιαίτερα τους δημοσιογράφους και το προσωπικό που εργάζεται στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, πολλοί από τους οποίους δέχθηκαν τα πυρά των ισλαμικών αντιστασιακών ομάδων ή, εκ λάθους, της Πολυεθνικής Δύναμης. Σύμφωνα με τη *Παγκόσμια Ομοσπονδία των Δημοσιογράφων* έως τον Μάιο του 2005 είχαν σκοτωθεί στο Ιράκ τουλάχιστον 85 δημοσιογράφοι και εργαζόμενοι στα ΜΜΕ. Στην πλειοψηφία τους (62) ήσαν ιρακίνοι δημοσιογράφοι. Οι δημοσιογράφοι που αποτελούν στόχο επιθέσεων συνήθως εργάζονται για μεγάλους ειδησεογραφικούς οργανισμούς και έχουν κατακρίνει σε διάφορα επίπεδα την Ιρακινή αντίσταση ή θεωρούνται υποστηρικτές ή συνεργάτες της Ιρακινής κυβέρνησης και των ΗΠΑ.

60. Στις τρεις Βόρειες Επαρχίες πολλοί φοβούνται τη δίωξη από τις ισλαμικές ομάδες όπως είναι οι Jund Al-Islam και Ansar Al-Islam και ενδεχομένως άλλες μικρότερες. Στην υπόλοιπη χώρα οι δημοσιογράφοι μπορεί να είναι θύματα επιθέσεων που εξαπολύουν οι αντάρτικες ομάδες καθώς και ιδιωτών που τους θεωρούν συνεργάτες ή υποστηρικτές της «κατοχής» ή κατά κάποιον τρόπο προδότες του Ιράκ. Ενώ είναι γνωστό ότι σήμερα οι αρχές του Ιράκ αδυνατούν να προστατεύσουν

γών. Σε λιγότερες από 24 ώρες δολοφονήθηκε πηγαίνοντας στο πανεπιστήμιο. Μετά από αυτή τη δολοφονία πολλοί ακαδημαϊκοί θεωρούν ότι δεν πρέπει να συζητούν πολιτικά αμφιλεγόμενα ζητήματα.

τον πληθυσμό, οι δημοσιογράφοι ισχυρίζονται ότι στο Βόρειο Ιράκ δεν απολαμβάνουν την προστασία του Δημοκρατικού Κόμματος του Κουρδιστάν - Πατριωτικού Μετώπου του Κουρδιστάν, ειδικά στις περιπτώσεις όπου έχουν εκφραστεί ή εκφράζονται κριτικά για τα κυβερνώντα την περιοχή κόμματα.

ii) Γυναίκες που παραβιάζουν τα κοινωνικά ήθη ή τις αυστηρές ισλαμικές παραδόσεις

61. Μετά την πτώση του προηγούμενου καθεστώτος η κατάσταση ασφάλειας για τις γυναίκες έχει επιδεινωθεί. Η κατάλυση του κράτους δικάιου πλήττει τις γυναίκες στο Κεντρικό Ιράκ και ειδικότερα οι απειλές απαγωγής προσβάλλουν το δικαίωμά τους να κυκλοφορούν ελεύθερα περιορίζοντας την πρόσβασή τους στην εκπαίδευση, στην απασχόληση, στις υπηρεσίες υγείας κ.ο.κ. Οι γυναίκες αποτελούν συνήθη στόχο διαφόρων μορφών βίαιων επιθέσεων συμπεριλαμβανομένων των απαγωγών, των βιασμών, της αναγκαστικής πορνείας, της εμπορίας και των δολοφονιών. Αυτουργοί αυτών των αποτρόπαιων πράξεων είναι τα αντάρτικα, οι ακραίες ισλαμικές ομάδες ή και ιδιώτες και κίνητρο η είσπραξη λύτρων, η σεξουαλική κακοποίηση, η εκμετάλλευση κ.λπ. Στο πλαίσιο της Ιρακινής κοινωνίας οι γυναίκες συνεχίζουν να αποτελούν «ηπιότερο» στόχο από τους άντρες και έτσι είναι πολλά τα περιστατικά των επιθέσεων κατά των γυναικών. Λόγω της μεταπολεμικής ανασφάλειας πολλές αδυνατούν να κυκλοφορήσουν σε δημόσιους χώρους αν δεν συνοδεύονται από άντρα του οικογενειακού τους περιβάλλοντος. Παρά τους προσωπικούς ή οικογενειακούς δισταγμούς πολλές κυκλοφορούν δημόσια συνοδευμένες από άντρες του οικογενειακού τους περιβάλλοντος και όσες διαθέτουν τα οικονομικά μέσα έπαψαν να μετακινούνται με τα μαζικά μέσα μεταφοράς επιλέγοντας, ως ασφαλέστερη, τη μέθοδο ενοικίασης οδηγού για να επιστρέψουν στις οικίες τους.

62. Σε μια κοινωνία όπου η υπόληψη της οικογένειας εξαρτάται από το ήθος των γυναικείων μελών της, τα περιστατικά απαγωγής και βιασμών δημιουργούν ιδιαίτερο αίσθημα φόβου στη νοοτροπία των Ιρακινών γυναικών. Οι γυναίκες δεν φοβούνται μόνον τη σεξουαλική κακοποίηση, αλλά και τις συνέπειές της. Στην πραγματικότητα όσες επιβιώνουν μετά από παρόμοια περιστατικά συχνά εξοστρακίζονται από την οικογένεια και την κοινότητά τους. Επιπρόσθετα υποφέρουν από τη βίαιη συμπεριφορά των μελών της οικογένειάς τους, ειδικότερα των αντρών του συγγενικού τους περιβάλλοντος που τις θεωρούν ντροπή για την οικογένεια. Γυναίκες θύματα βιασμού δολοφονήθηκαν εν συνεχεία από την οικογένειά τους που έκρινε ότι με αυτήν την πράξη «ξέπλυνε» τη ντροπή. Έτσι, κινδυνεύουν οι γυναίκες να αποτελέσουν τα απόβλητα της κοινωνίας.

63. Οι μουσουλμάνες και οι χριστιανές ενθαρρύνονται και πιέζονται να καλύπτουν το πρόσωπό τους. Πολλές χριστιανές άρχισαν να συμμορφώνονται για να μην προσελκύουν την προσοχή. Την επαύριο του πολέμου κάποιες ισλαμικές ομάδες διακήρυξαν ότι οι γυναίκες υποχρεούνται να καλύπτουν συνεχώς το κεφάλι τους με μαντήλι όταν βρίσκονται σε πανεπιστήμια, νοσοκομεία και άλλους οργανισμούς, απειλώντας συχνά όσες τολμούν να εμφανίζονται χωρίς *hijab*.

64. Στο Βόρειο Ιράκ δεν έχουν εξαιρεθεί τα εγκλήματα που διαπράττονται για λόγους τιμής παρότι έχει υιοθετηθεί νομοθεσία που ορίζει ότι συνιστούν ποινικό αδίκημα (φόνος). Έτσι, οι γυναίκες που είναι θύματα σεξουαλικών επιθέσεων συνεχίζουν να εξοστρακίζονται από τις οικογένειές τους που θεωρούν ότι με αυτήν τη στάση διασώζουν την τιμή τους.

iii) Άντρες που παραβιάζουν τα κοινωνική ήθη ή τις αυστηρές ισλαμικές παραδόσεις

65. Μετά το 2003, οπότε κατέρρευσε το προηγούμενο καθεστώς, αυξήθηκε στο Ιράκ ο αριθμός των εργαζομένων στη βιομηχανία του σεξ, ειδικά των εφήβων. Εκτός από τις νεαρές γυναίκες πολλοί νεαροί άντρες, ειδικά οι ομοφυλόφιλοι, επιδίδονται – συχνά παρά τη θέλησή τους - στο εμπόριο του σεξ προκειμένου να κερδίσουν τα προς το ζην. Στο Ιράκ, η ομοφυλοφιλία παραμένει θρησκευτικό αδίκημα που τιμωρείται με θάνατο. Έτσι, όποια οικογένεια διαπιστώνει ότι ο γιος είναι ομοφυλόφιλος (ειδικά ότι εργάζεται στη βιομηχανία του σεξ με ή χωρίς τη θέλησή του) συχνά προτιμά το φόνο που διασώζει την τιμή της. Αναφέρθηκε ότι άντρες δέχθηκαν επιθέσεις και δολοφονήθηκαν από ισλαμικές ομάδες ή αντάρτικα επειδή δεν συμπεριφέρονταν σύμφωνα με τα ισλαμικά ήθη (για παράδειγμα συνευρίσκονταν με γυναίκες σε δημόσιους χώρους, πωλούσαν μουσική ή βίντεο ή προτιμούσαν δυτικότερα χτενίσματα).

iv) Άγαμες γυναίκες ή γυναίκες αρχηγοί νοικοκυριών

66. Αυτή η ομάδα αποτελείται από γυναίκες που διέφυγαν από το Ιράκ μόνες ή με τα παιδιά τους επειδή τα μέλη των οικογενειών τους ή οι σύζυγοί τους δολοφονήθηκαν, απήχθησαν ή αποτέλεσαν καθ' οιονδήποτε τρόπο στόχο και επειδή κινδυνεύουν να υποστούν ή έχουν ήδη υποστεί κακοποίηση ή διώξεις. Ανάλογα με τους αυτουργούς, πρόσθετοι παράγοντες όπως η εθνική καταγωγή ή η θρησκεία της γυναίκας μπορεί να επιτείνουν τον κίνδυνο που διατρέχει. Οι γυναίκες αυτής της ομάδας είναι συνήθως στόχος απαγωγών, βιασμών ή άλλων μορφών σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης συμπεριλαμβανομένων της αναγκαστικής πορνείας και της εμπορίας ανθρώπων. Οι γυναίκες που δεν επωφελούνται της προστασίας του οικογενειακού δικτύου ή των φυλετικών δεσμών κινδυνεύουν περισσότερο και αποτελούν τον πρώτο στόχο της εμπορίας ανθρώπων. Λεία των δουλεμπόρων και των μαστροπών είναι όσες γυναίκες αναγκάζονται να εκπορνευτούν για βιοπορισμό.

ε. Θύματα παρελθούσης δίωξης

67. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες θεωρεί ότι ο καθορισμός του καθεστώτος του πρόσφυγα είναι τόσο αναδρομικός όσο και προορατικός. Αναδρομικός στο μέτρο που εξετάζεται τι συνέβη στον αιτούντα άσυλο στο παρελθόν και προορατικός αφού ο βάσιμος και δικαιολογημένος φόβος δίωξης στο μέλλον θεμελιώνει τη χορήγηση της προστασίας.

68. Το βάρος που πρέπει να αποδοθεί στις παρελθούσες εμπειρίες του αιτούντα άσυλο εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων της σοβαρότητας της βλάβης που υπέστη, της διάρκειας των συνεπειών της, και υπό το φως αυτών των περιστάσεων, της έκτασης στην οποία οι συνθήκες στη χώρα καταγωγής μπορεί να προκαλέσουν ή να επιδεινώσουν το φόβο δίωξης. Όταν σοβαρές διώξεις του παρελθόντος έχουν σοβαρά και παρατεταμένα σωματικά ή ψυχολογικά αποτελέσματα ο φόβος δίωξης που εκφράζει ο αιτών άσυλο συνεχίζει να είναι βάσιμος και δικαιολογημένος.

VI. Η Ίδρυση και η Δομή του Ιρακινού Κόμματος Ba'ath

1. Το Αραβικό Σοσιαλιστικό Κόμμα Ba'ath ιδρύθηκε στη Συρία τη δεκαετία του 1940 από μια μικρή ομάδα γαλλο-σπουδαγμένων Σύριων διανοουμένων: τον ελληνορθόδοξο Michel Aflaq, και το σουνιτη μουσουλμάνο Salah Al-Din Al-Bitar. Στην αραβική γλώσσα η λέξη "Ba'ath" σημαίνει «αναγέννηση». Η ιδεολογία του κόμματος ήταν παναραβικός λαϊκός εθνικισμός.

2. Το Ιρακινό κόμμα Ba'ath ιδρύθηκε το 1951 και μετά από τρία χρόνια αριθμούσε 500 μέλη. Ανέλαβε την εξουσία της χώρας στις 8.2.1963 με πραξικόπημα που στήριξαν οι ένοπλες δυνάμεις που ανέτρεψαν το στρατηγό Abdel Karim Qasim – που είχε ανατρέψει τη μοναρχία που είχαν εγκαταστήσει στη χώρα οι Βρετανοί το 1958.

3. Στις απαρχές του, τη δεκαετία του 1950, το Ιρακινό Ba'ath ξεκίνησε ως πολιτικό κίνημα ομοϊδεατών και Αράβων εθνικιστών. Οι κοσμικές και προοδευτικές θέσεις του κέρδισαν γρήγορα έδαφος στους φοιτητές, στους μικρο-επιχειρηματίες και στις ένοπλες δυνάμεις. Έπαιξε καθοριστικό ρόλο στο πραξικόπημα της 17^{ης} Ιουλίου 1968 με το οποίο ανέλαβε την εξουσία της χώρας ο Σαντάμ Χουσεΐν. Προοδευτικά οι κυβερνώντες του Ιράκ διαστρέβλωσαν τους σκοπούς του κόμματος μετατρέποντάς το σε εύπλαστο και καλόβολο εργαλείο εξουσίας.

4. Στην κατώτερη βαθμίδα της ιεραρχίας του κόμματος, οι φοιτητικοί κύκλοι και τα «κελιά» πραγματοποιούσαν εβδομαδιαίες συναντήσεις στις οποίες συμμετείχαν δέκα-δώδεκα ακτιβιστές της ίδιας γειτονιάς ή τομέα. Σ' αυτές συζητούσαν για την επικαιρότητα ή για την εκδοχή του κόμματος γι' αυτήν, σύμφωνα με τις οδηγίες του καθεστώτος. Εκδίδονταν βασικές οδηγίες. Οι επικεφαλής των κελιών συζητούσαν κάθε παρεκτροπή που διαπίστωναν διαρκούσης της εβδομάδας και συνέτασσαν υποχρεωτικά εκθέσεις. Τα τμήματα του κόμματος, που περιλάμβαναν όλα τα κελιά μιας περιοχής ή ενός εργοστασίου, αποτελούσαν την επόμενη ανώτερη βαθμίδα και ακολουθούσαν οι τομείς και οι κλαδικές επιτροπές που δραστηριοποιούνταν στις αστικές περιοχές ή στις Επαρχίες (το Ιράκ είναι διαιρεμένο σε 18 Επαρχίες, σε τρεις από τις οποίες ο κουρδικός πληθυσμός αποτελεί την πλειοψηφία και είναι σήμερα αυτόνομες).

5. Σε αντίθεση με τα κελιά, οι τομείς και οι κλαδικές επιτροπές απολάμβαναν ιδιαίτερα προνόμια. Είχαν εκ του νόμου την εξουσία να διατάσσουν τη φυλάκιση των υπόπτων, εφαρμόζοντας εξω-δικαστικές διαδικασίες. Εκπλήρωναν πολλές από τις παραδοσιακές λειτουργίες της αστυνομίας, ειδικά εκτός της Βαγδάτης και συχνά λειτουργούσαν ειδικευμένα γραφεία για πολιτισμικά, αγροτικά και άλλα θέματα. Η οργανωτική διοίκηση του κόμματος και η παραδοσιακή πολιτοφυλακή ήσαν η ανώτατη αρχή κάθε Επαρχίας. Το κόμμα Ba'ath αντέγραφε, παρεσείφρευε, ανέτρεπε και ανταγωνιζόταν τον κρατικό μηχανισμό.

6. Στην κορυφή της ιεραρχίας βρισκόταν η Περιφερειακή Διοίκηση, η οποία θεωρητικά αποτελείτο από διευθυντές δημοκρατικά εκλεγμένους στα συνέδρια του κόμματος. Στην πραγματικότητα η ψηφοφορία αυτή εξυπηρετούσε την επιβεβαίωση των διορισμένων από το Σαντάμ διευθυντών. Τα γραφεία της Περιφερειακής Διοίκησης ήσαν μια μικρογραφία των υπουργείων και αρμόδια για στρατολογικά και πολιτισμικά ζητήματα. Επιπλέον, επέβλεπαν – σε συνεργασία με ευρείες κοινωνικές ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των αγροτών, των εργατών και της νεολαίας – ένα παράλληλο διπλωματικό σώμα. Η συμμετοχή στο κόμμα ήταν προϋπόθεση για το διορισμό στις ένοπλες δυνάμεις. Ο στρατός ήταν διαιρεμένος σε κελιά που αναφέρονταν στο Στρατιωτικό Γραφείο του Κόμματος και παρακολουθούσαν κάθε απο-

στάτη. Οι υπηρεσίες ασφαλείας του κόμματος εγγυώνταν την αφοσίωση και την τήρηση της ορθής συμπεριφοράς των μελών.

7. Η βασική οργανωτική μονάδα του κόμματος ήταν το κελί ή ο κύκλος, που αποτελείτο από τρία έως επτά μέλη. Κάθε κελί λειτουργούσε σε επίπεδο γειτονιάς ή χωριού και τα μέλη του συζητούσαν και εφάρμοζαν τις οδηγίες του κόμματος. Τουλάχιστον δύο και κατ' ανώτατο όριο επτά κελιά αποτελούσαν το τμήμα του κόμματος. Τα τμήματα λειτουργούσαν στα αστικά κέντρα, στις κωμοπόλεις, στα γραφεία, στα εργοστάσια, στα σχολεία και σε άλλους οργανισμούς: ήταν διασκορπισμένα στη δημόσια διοίκηση και στις ένοπλες δυνάμεις όπου λειτουργούσαν ως τα «μάτια και τα αυτιά» του κόμματος. Δύο έως πέντε τμήματα αποτελούσαν έναν τομέα, ο οποίος λειτουργούσε σε επίπεδο μεγάλου αστικού κέντρου, πόλης ή αγροτικής περιφέρειας. Δύο τουλάχιστον τομείς συγκροτούσαν τις κλαδικές επιτροπές που λειτουργούσαν σε επίπεδο επαρχιών. Στη χώρα λειτουργούσαν 21 κλαδικές επιτροπές, 18 σε καθεμιά από τις επαρχίες της χώρας και 3 στη Βαγδάτη. Οι 21 κλαδικές επιτροπές συγκροτούσαν το Συνέδριο του Βα' ath, που εξέλεγε την Περιφερειακή Διοίκηση.

8. Η Περιφερειακή Διοίκηση ήταν ο πυρήνας της ηγεσίας του κόμματος και το ανώτατο όργανο λήψης αποφάσεων. Είχε εννέα μέλη που εκλέγονταν με πενταετή θητεία στα περιφερειακά συνέδρια του κόμματος. Ο γενικός γραμματέας της Περιφερειακής Διοίκησης (αποκαλούμενος επίσης Περιφερειακός Γραμματέας) ήταν ο αρχηγός του κόμματος και ο Αναπληρωτής του ο δεύτερος στην ιεραρχία και στην εξουσία του κόμματος. Θεωρητικά τα μέλη της Διοίκησης λογοδοτούσαν στο Περιφερειακό Συνέδριο που κατά κανόνα συγκαλείτο άπαξ ετησίως προκειμένου να συζητήσει και να εγκρίνει τις πολιτικές και τα προγράμματα του κόμματος. Στην πραγματικότητα τα μέλη που εκλέγονταν από τα Περιφερειακά Συνέδρια επιλέγονταν από το Σαντάμ Χουσεΐν και άλλα υψηλόβαθμα στελέχη του κόμματος, μια διαδικασία που θεωρείτο ουσιαστικής σημασίας για τη νομιμοποίηση της ηγεσίας του κόμματος.

9. Πάνω από την Περιφερειακή Διοίκηση λειτουργούσε η Εθνική Διοίκηση του Κόμματος, το ανώτατο συμβούλιο χάραξης πολιτικής και συντονισμού του κινήματος Βα' ath σε όλον τον αραβικό κόσμο. Η Εθνική Διοίκηση αποτελείτο από τους αντιπροσώπους όλων των περιφερειακών διοικήσεων και λογοδοτούσε στο Εθνικό Συνέδριο, που συγκαλείτο περιοδικά. Είχε ευρείες εξουσίες καθοδήγησης, συντονισμού και ελέγχου του γενικότερου προσανατολισμού του κινήματος, ειδικά στον τομέα των σχέσεων με τα περιφερειακά κόμματα Βα' ath και τον έξω κόσμο. Αυτές οι εξουσίες ασκούσαν από την Εθνική Γραμματεία που προΐστατο άμεσα των γραφείων χάραξης και σχεδιασμού της πολιτικής.

10. Το κόμμα Βα' ath στηρίχτηκε στη μυστική οργανωτική δομή και στις κρυφές μεθόδους δράσης που εξασφάλισαν τη λειτουργία πολλών επαναστατικών κομμάτων. Της διεύθυνσης του κόμματος ηγείτο η Περιφερειακή Διοίκηση που αντιπροσώπευε δέκα έξη επαρχιακούς τομείς. Τα μέλη της Περιφερειακής Διοίκησης εκλέγονταν από το δίκτυο των τμημάτων και των κελιών όπως και οι τοπικές επιτροπές του κομμουνιστικού κόμματος σε αρκετές χώρες. Λειτουργούσαν παντού – στους χώρους εργασίας, στις συνοικίες και σε όλες τις βαθμίδες της ιεραρχίας των ενόπλων δυνάμεων – για να ενισχύουν το δόγμα του κόμματος για την παραδοσιακή αραβική ενότητα, τον εθνικισμό, το σοσιαλισμό και την πνευματική αναγέννηση. Η συμμετοχή στο κόμμα το οποίο το 2002 αριθμούσε περίπου 500.000 μέλη αποτελούσε προϋπόθεση για το διορισμό στον τακτικό στρατό ή στο διπλωματικό σώμα.

11. Από την ανάληψη της εξουσίας στο Ιράκ και μετά μια δεκαετία εμπειρίας διακυβέρνησης, η ηγεσία του κόμματος κατέστη ικανή να εκπαιδεύσει μια δεύτερη ομάδα ελίτ που λειτουργούσε σε όλα τα επίπεδα της εθνικής διοίκησης και στις ένοπλες δυνάμεις. Πρόκειται για τους επιτρόπους που συχνά προέρχονταν από τα αγροτικά και άλλα κατώτερα κοινωνικά στρώματα των χωριών. Ελάχιστοι επίτροποι ήσαν απόφοιτοι πανεπιστημίων. Στην πλειοψηφία τους είχαν εκπαιδευτεί στη Στρατιωτική Ακαδημία.

VII. Σύγχρονο πολιτικό περιβάλλον Επισκόπηση των πολιτικών κομμάτων και ο ρόλος τους στο Ιρακινό πολιτικό σύστημα

Μετά από δεκαετίες μονοκομματικής διακυβέρνησης από το Βα' ath δεκάδες πολιτικά κόμματα και ομάδες συναγωνίζονται για την ανάληψη της εξουσίας στο Ιράκ. Μετά την κατάρρευση του προηγούμενου καθεστώτος, τα πρώην κόμματα της αντιπολίτευσης, όπως το σιϊτικό κόμμα Al-Dawa, το Ανώτατο Συμβούλιο της Ισλαμικής Επανάστασης στο Ιράκ και το Ιρακινό Εθνικό Κογκρέσο του Ahmed Chalabi μετέφεραν την έδρα τους στο Ιράκ, ενώ ταυτόχρονα εμφανίστηκαν νέα κόμματα. Σε μεγάλο βαθμό τα πολιτικά κόμματα έχουν θρησκευτικό ή εθνοτικό υπόβαθρο. Στη συνέχεια αναφέρονται συνοπτικά τα πολιτικά κόμματα που αντιπροσωπεύονται και δραστηριοποιούνται σήμερα στο Ιράκ.

A) Τα κυριότερα αραβικά σιϊτικά κόμματα και κινήματα :

- Al-Hawza Al-Ilmia, υπό τον Grand Ayattollah Ali Al-Sistani,
- Ανώτατο Συμβούλιο της Ισλαμικής Επανάστασης στο Ιράκ (Supreme Council for the Islamic Revolution in Iraq – SCIRI) υπό τον Abdul Aziz Al-Hakim,
- Al-Dawa, υπό τον Hadi Al-Amri,
- Οργάνωση Ισλαμικής Δράσης / Οργάνωση Ισλαμικής Δράσης στο Ιράκ - Κεντρική Διοίκηση (Islamic Action Organization in Iraq – IAOI – CC) υπό τον Ridha Jawad Taqi,

Ανεξάρτητα Εθνικά Στελέχη και Ελίτ (National Independent Cadres and Elite – NICE) υπό τον Fatah Al-Sheikh

Τα θρησκευτικά ισλαμικά σιϊτικά κόμματα με τα κοσμικά (για παράδειγμα το Ιρακινό Εθνικό Κογκρέσο) και τα μειονοτικά κόμματα (που εκπροσωπούν τους Τουρκμένους και τους Κούρδους σουνίτες ή Faili) συνέστησαν στις αρχές Ιανουαρίου 2005 συνασπισμό αποκαλούμενο Ηνωμένη Ιρακινή Συμμαχία (Iraqi United Alliance – IUA). Πιστεύεται ότι τη Συμμαχία υποστήριξε ο Grand Ayatollah Ali Al-Sistani, θρησκευτική προσωπικότητα που απολαμβάνει ευρέως το σεβασμό του πληθυσμού, που δεν έθεσε υποψηφιότητα στις εκλογές. Εκ των 8.460.000 ψήφων η Συμμαχία έλαβε 4.080.000, δηλαδή ποσοστό 48,1%. Έτσι καταλαμβάνει 140 από τις 275 έδρες της Μεταβατικής Εθνοσυνέλευσης. Η Οργάνωση Ισλαμικής Δράσης στο Ιράκ – Κεντρική Διοίκηση διεκδίκησε αυτοδύναμα τη ψήφο του ιρακινού λαού, έλαβε 43.205 ψήφους (δηλαδή ποσοστό 0,51%) και κατέλαβε δύο έδρες στη Μεταβατική Εθνοσυνέλευση.

Τα Ανεξάρτητα Εθνικά Στελέχη και Ελίτ (που συνεργάζονται στενά με το κίνημα Muqtada Al-Sadr που δεν συμμετείχε στις εκλογές) και ο Imam Mehdi Army (Στρατός του Imam Mehdi) έλαβαν λιγότερες από 70.000 ψήφους, δηλαδή ποσοστό 0,8% και κατέλαβαν τρεις έδρες στη Μεταβατική Εθνοσυνέλευση. Άλλοι υποψήφιοι προσκείμενοι στο κίνημα Muqtada Al-Sadr έθεσαν υποψηφιότητα υπό την Ηνωμένη Ιρακινή Συμμαχία και κατέλαβαν αρκετές έδρες στη Μεταβατική Εθνοσυνέλευση.

B) Τα κυριότερα κουρδικά κόμματα

- Πατριωτική Ένωση του Κουρδιστάν (Patriotic Union of Kurdistan – PUK) υπό τον Jalal Talabani,
- Δημοκρατικό Κόμμα του Κουρδιστάν (Democratic Party of Kurdistan – KDP) υπό τον Massoud Barzani,

- Ισλαμικό Κίνημα του Κουρδιστάν (Islamic Movement in Kurdistan – IMK) υπό τον Ali Abd Al-Aziz,
- Ισλαμική Σουνιτική Ομάδα του Κουρδιστάν (Kurdistan Sunni Islamic Group) υπό τον Ali Barir,
- Σοσιαλιστικό Δημοκρατικό Κόμμα του Κουρδιστάν (Kurdistan Socialist Democratic Party), υπό τον Muhammed Hadi Mahmood,
- Κομμουνιστικό Κόμμα του Κουρδιστάν (Kurdistan Communist Party), υπό τον Kamal Shakir,
- Ισλαμική Ένωση του Κουρδιστάν (Kurdistan Islamic Union), υπό τον Salahadin Mohammed Baha Al-Din,
- Κουρδικό Εργατικό Κόμμα (Kurdish Toilers Party), υπό τον Qadir Aziz.

Το Δημοκρατικό Κόμμα του Κουρδιστάν και η Πατριωτική Ένωση του Κουρδιστάν (συνεργαζόμενα με κόμματα που εκπροσωπούν τις ομάδες των Ασσυρο-Χαλδαίων και των Τουρκμένων) ίδρυσαν για τις εκλογές του Ιανουαρίου 2005 τη Δημοκρατική Πατριωτική Συμμαχία του Κουρδιστάν (που συμμετείχε στις εκλογές για την Ιρακινή Μεταβατική Εθνική Συνέλευση και για την Εθνική Κουρδική Συνέλευση). Η Συμμαχία έλαβε 25,73% των ψήφων στις εθνικές εκλογές και έχει καταλάβει την πλειοψηφία των εδρών στην Εθνική Κουρδική Συνέλευση έχοντας λάβει το 90% των ψήφων.

Η Ισλαμική Σουνιτική Ομάδα του Κουρδιστάν έθεσε ανεξάρτητη υποψηφιότητα στις εκλογές και κατέλαβε δύο έδρες στη Μεταβατική Εθνική Συνέλευση. Μετά τις εκλογές προσχώρησε στη Δημοκρατική Πατριωτική Συμμαχία του Κουρδιστάν.

Γ) Τα κυριότερα αραβικά σουνιτικά κόμματα και κινήματα

- Ιρακινό Σουνιτικό Ισλαμικό Κόμμα (Iraqi Sunni Islamic Party) υπό τον Mohsen Abdul Hamid,
- Εθνικό Ιρακινό Κίνημα (Iraqi National Movement) υπό τον Hatham Mukhlis,
- Ένωση Μουσουλμάνων Διανοουμένων (Association of Muslim Scholars – AMS) υπό τον Sheikh Dr. Harith Al-Dari,
- Οι Ιρακινοί (The Iraqis) υπό τον Ghazi Al-Yawar,
- Ένωση για τη Συμφιλίωση και την Απελευθέρωση (Reconciliation and Liberation Bloc) υπό τον Misha' an Al-Jibari.

Κόμματα που εκπροσωπούσαν την αραβική σουνιτική κοινότητα, όπως το Ιρακινό Ισλαμικό Κόμμα και η Ένωση Μουσουλμάνων Διανοουμένων μπούκοτάρισαν τις εκλογές του Ιανουαρίου 2005, υποστηρίζοντας ότι η κατάσταση ασφάλειας στις κατ' εξοχήν σουνιτικές περιοχές του κεντρικού Ιράκ καθιστούσε αδύνατη τη διεξαγωγή δίκαιων εκλογών. Απεύθυναν έκκληση για αναβολή των εκλογών έως ότου παρασχεθούν εγγυήσεις για την ασφάλεια των εκλογέων. Η συμμετοχή των ψηφοφόρων στις σουνιτικές περιοχές ήταν εξαιρετικά περιορισμένη λόγω των εκβιασμών και των επιθέσεων που εξαπέλυσαν σουνιτικές ομάδες στα γραφεία καταγραφής των ψηφοφόρων ή σε όσους ενεπλάκησαν στην εκλογική διαδικασία. Τα σουνιτικά κόμματα κέρδισαν μόνον 17 έδρες στη νέα Μεταβατική Εθνική Συνέλευση: 5 έδρες κέρδισαν οι Ιρακινοί (το μεγαλύτερο σουνιτικό κόμμα που συμμετείχε στις εκλογές) και μία η Ένωση για τη Συμφιλίωση και την Απελευθέρωση.

Τα κόμματα που κέρδισαν στις εκλογές διαβεβαίωσαν για την προσηκούσα εκπροσώπηση των σουνιτών στην κυβέρνηση και στη διαδικασία σύνταξης του Ιρακινού Συντάγματος.

Δ) Κόμματα που εκπροσωπούν άλλες μειονότητες

- Μέτωπο Ιρακινών Τουρκμένων (Iraqi Turkmen Front – ITF) υπό τον Farak Abdullah Abdurrahman,

- Ασσυριακό Δημοκρατικό Κόμμα (Assyrian Democratic Movement) υπό τον Yonadem Kana.

Το Μέτωπο Ιρακινών Τουρκμένων που εκπροσωπεί τους Ιρακινούς Τουρκμένους και αποτελείται από αρκετές πολιτικές οντότητες έλαβε 90.000 ψήφους (1,1%) και κατέλαβε τρεις έδρες στη Μεταβατική Εθνική Συνέλευση. Μετά τις εκλογές κατέθεσε αρκετές καταγγελίες ενώπιον της Ανεξάρτητης Επιτροπής Εκλογών του Ιράκ ισχυριζόμενο ότι τα κουρδικά κόμματα παραβίασαν την εκλογική νομοθεσία και διαμαρτυρόμενο για την απόφαση της Επιτροπής δυνάμει της οποίας οι εσωτερικά εκτοπισμένοι Κούρδοι ψήφισαν στις περιοχές από τις οποίες είχαν εκτοπιστεί από το προηγούμενο καθεστώς. Το Μάρτιο του 2005, μετά τη συνάντηση του ηγέτη του Μετώπου, κυρίου Farak Abdullah Abdurrahman με τον Grand Ayatollah Ali Al-Sistani, το Μέτωπο Ιρακινών Τουρκμένων δήλωσε ότι θα υποστηρίξει την Ηνωμένη Ιρακινή Συμμαχία, νικητή των εκλογών. Σε αντάλλαγμα αυτής της υποστήριξης ο Al-Sistani συμφώνησε να στηρίξει την κοινότητα των Τουρκμένων.

Τα χριστιανικά κόμματα των Ασσυρίων και των Χαλδαίων δημιούργησαν τη National Rafidain List υπό τον Yonadem Kana. Υποστηρίχθηκαν κυρίως από τους ψηφοφόρους του εξωτερικού και έλαβαν 36.255 ψήφους, δηλαδή 0,43% των ψήφων. Κέρδισαν μια έδρα, την οποία κατέλαβε ο Yonadem Kana.

Άλλα μειονοτικά κόμματα συνεργάστηκαν με μια από τις άλλες Συμμαχίες, όπως τη Δημοκρατική Πατριωτική Συμμαχία του Κουρδιστάν ή την Ηνωμένη Ιρακινή Συμμαχία.

Ε) Κόμματα χωρίς εμφανή δογματικό χαρακτήρα

- Ιρακινό Εθνικό Κογκρέσο (Iraqi National Congress) υπό τον Ahmed Chalabi,

- Ιρακινή Εθνική Συμφωνία (Iraqi National Accord) υπό τον Iyad Allawi,

- Ιρακινό Κομμουνιστικό Κόμμα (Iraqi Communist Party) υπό τον Hamid Majid Mousa,

- Ιρακινό Κομμουνιστικό Κόμμα των Εργατών (Iraqi Worker's Communist Party),

- Εθνικό Δημοκρατικό Κόμμα (National Democratic Party) υπό τον Naser Al-Chacherchi.

Αρκετά κοσμικά σιιτικά κόμματα συνέπραξαν για τις εκλογές που διεξήχθησαν για την ανάδειξη της Μεταβατικής Εθνοσυνέλευσης. Κατ' εξοχήν καθοριστικός πολιτικός σχηματισμός της Συμμαχίας είναι η Ιρακινή Εθνική Συμφωνία, της οποίας ηγείται ο πρωθυπουργός της μεταβατικής κυβέρνησης Iyad Allawi. Έλαβε 13,82% των ψήφων κερδίζοντας 40 έδρες στη Μεταβατική Εθνική Συνέλευση. Δύο έδρες κέρδισε το Πρόγραμμα της Λαϊκής Ενότητας, μια ομάδα κομμουνιστικών κομμάτων υπό τον Hamid Majid Mousa. Τέλος, μια έδρα κέρδισε το Εθνικό Δημοκρατικό Κόμμα. Το Ιρακινό Εθνικό Κογκρέσο συνεργάστηκε στις εκλογές με την Ηνωμένη Ιρακινή Συμμαχία.

Πολλά από τα παραπάνω κόμματα έχουν οργανώσει ίδιες ένοπλες/αντάρτικες ομάδες.

Αντάρτικες Ομάδες Εισαγωγή

Παρότι ο Νόμος για τη Μεταβατική Διακυβέρνηση απαγορεύει όλες τις ένοπλες αντάρτικες ομάδες και η Διαταγή Νο. 91 της Προσωρινής Συμμαχικής Διοίκησης προβλέπει τη διάλυση όλων των αντάρτικων ομάδων (με εξαίρεση τους Κούρδους Μαχητές – Peshmerga) στο Ιράκ διάφορες εθνοτικές και θρησκευτικές ένοπλες ομάδες. Οι μεγαλύτερες και οι ισχυρότερες παίζουν σημαντικό ρόλο στον τομέα της ασφάλειας, ειδικότερα στις σιιτικές γειτονιές της Βαγδάτης και στο Νότο όπου οι σιιτικές οργανώσεις κάλυψαν άμεσα το κενό ασφάλειας που προκάλεσε η πτώση του προηγούμενου καθεστώτος. Ο αρχηγός της αστυνομίας της Βασόρας, στρατηγός Hassan Al-Sade δήλωσε πρόσφατα ότι στην πραγματικότητα δεν ελέγχει τις αστυνομικές δυνάμεις γιατί η πλειοψηφία των μελών τους συνεργάζεται μυστικά με πολιτικά κόμματα (κυρίως με το Στρατό Mehdi του Muqtada Al-Sadr και την Οργάνωση Badr). Ο Al-Sade ανέφερε ότι στη Βασόρα επικρατεί σχετική ηρεμία γιατί ανέλαβαν την εξουσία τα ισλαμικά κόμματα και οι ένοπλες ομάδες τους. Κατά τα λεγόμενα του «τα ένοπλα αντάρτικα είναι η πραγματική εξουσία στη Βασόρα ...». Ο στρατηγός ισχυρίζεται επίσης ότι οι αντάρτες εμπλέκονται σε εγκληματικές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων των δολοφονιών μελών του κόμματος Ba'ath.

Στο Βορρά, οι Κούρδοι Μαχητές συνεχίζουν να ελέγχουν τις τρεις Βόρειες Επαρχίες Erbil, Dohuk και Suleymaniyah. Μετά την πτώση του προηγούμενου καθεστώτος διεύρυναν την επιρροή τους στις Επαρχίες Kirkouk, Μοσούλης και Diyala.

Η ανασφάλεια και η κατάλυση του κράτους δικαίου σε συνδυασμό με τη δυσπιστία με την οποία αντιμετωπίζονται οι Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας αναγκάζουν φυλές, κοινότητες και γειτονιές να δημιουργούν ίδιες ομάδες που διασφαλίζουν την προστασία τους και την εφαρμογή του νόμου.

Τα κυριότερα αντάρτικα συνδέονται με πολιτικά κόμματα και, με εξαίρεση το Στρατό του Imam Mehdi, που δημιουργήθηκε μετά τον Απρίλιο του 2003, όλα έχουν παίξει καίριο ρόλο στην ένοπλη αντίσταση κατά του προηγούμενου καθεστώτος. Η ισχυρότερη ένοπλη ομάδα είναι οι Κούρδοι Μαχητές Peshmerga του Δημοκρατικού Κόμματος του Κουρδιστάν και της Πατριωτικής Ένωσης του Κουρδιστάν, που αριθμούν 100.000 αντάρτες. Τα κουρδικά κόμματα εμμένουν σθεναρά στη θέση ότι στο πλαίσιο της αυτονομίας τους θα διατηρήσουν υπό τις διαταγές τους τους Peshmerga και δεν θα επιτρέψουν τη διάλυσή τους ή την ενσωμάτωσή τους στις ιρακινές ένοπλες δυνάμεις. Η Οργάνωση Badr (πρώην Ταξιαρχία ή Σώμα Badr) ιδρύθηκε από τον πρώην ηγέτη του Ανωτάτου Συμβουλίου της Ισλαμικής Επανάστασης στο Ιράκ, Mohammed Bakr Al-Hakim, όταν ήταν εξόριστος στο Ιράν και αποτελείται κυρίως από σίιτες αντάρτες. Μια σχετικά νέα ένοπλη ομάδα είναι ο Στρατός του Imam Mehdi, του οποίου ηγείται ο Muqtada Al-Sadr, σκληροπυρηνικός σίιτης κληρικός, γνωστός για τη σκληρή κριτική που άσκησε στην αμερικάνικη «κατοχή» της χώρας και για την υποκίνηση δύο σημαντικών στρατιωτικών εμπλοκών με την Πολυεθνική Δύναμη τον Απρίλιο/Ιούνιο και τον Αύγουστο του 2004. Έως σήμερα οι ιρακινές αρχές έχουν αναλάβει περιορισμένες πρωτοβουλίες για τον αφοπλισμό και τη διάλυση ή την ενσωμάτωση των αντάρτικων ομάδων στις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας. Ο πρόεδρος Jalal Talabani και η Μεταβατική Ιρακινή Κυβέρνηση στήριξαν ανοιχτά τα ένοπλα αντάρτικα και τόνισαν τον καθοριστικό ρόλο που παίζουν για την καταπολέμηση των εξεγερθέντων στασιαστών. Απευθυνόμενος σε συνέδριο της οργάνωσης Badr, ο Jalal Talabani δήλωσε «εσείς και οι Κούρδοι Μαχητές είστε οι ήρωες της απελευθέρωσης του Ιράκ και τα στιβαρά χέρια του Ιρακινού λαού». Σουνίτες πολιτικοί έχουν κατηγορήσει την οργάνωση Badr – που ανα-

συγκροτήθηκε σε πολιτικό σχηματισμό και εκπροσωπείται στη Μεταβατική Εθνική Συνέλευση και Κυβέρνηση – για δολοφονίες σουνιτών ιερωμένων και για επιθέσεις σε τζαμιά σουνιτών. Το Ανώτατο Συμβούλιο της Ισλαμικής Επανάστασης στο Ιράκ και η οργάνωση Badr αποκρούουν αυτές τις κατηγορίες και οι Αμερικανοί αξιωματούχοι υποστηρίζουν ότι δεν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις για τη συμμετοχή μελών της οργάνωσης Badr στα εγκλήματα που τους αποδίδονται. Η ευθεία και ανοιχτή υποστήριξη των αντάρτικων ομάδων και ο αγωνιστικός τους ρόλος κατά της κατά κύριο λόγο σουνιτικής εξέγερσης ενέχουν τον κίνδυνο της διεύρυνσης του χάσματος που χωρίζει τους σιίτες από τους σουνίτες. Πιστεύεται ότι τα σιιτικά πολιτικά κόμματα, όπως τα Al – Dawa και Hezbollah, έχουν διατηρήσει τμήμα του στρατιωτικού τους εξοπλισμού παρότι από ένοπλες ομάδες αντίστασης κατά τη διακυβέρνηση της χώρας από το καθεστώς του Σαντάμ Χουσεϊν αποτελούν πλέον μέρος της πολιτικής διαδικασίας.

Ο μελλοντικός ρόλος των αντάρτικων/ένοπλων ομάδων είναι αμφιλεγόμενο ζήτημα, κυρίως επειδή ο σουνιτικός πληθυσμός τις αντιμετωπίζει με εξαιρετική δυσπιστία και τις κατηγορεί ότι εξαπολύουν επιθέσεις με στόχο σουνίτες. Όμως, δεδομένης της υποστήριξης των ομάδων αυτών από τη σιιτική και την κουρδική πλειοψηφία είναι εξαιρετικά δύσκολο να αποφασιστεί η νομιμοποίησή τους με την ενσωμάτωσή τους στις τάξεις του τακτικού ιρακινού στρατού.

Κούρδοι Μαχητές (Peshmerga)

Οι Κούρδοι Μαχητές πολέμησαν κατά του καθεστώτος του Σαντάμ Χουσεϊν διαρκούντος του πολέμου Ιράν-Ιράκ και παρείχαν υποστήριξη στις ΗΠΑ κατά την πρόσφατη εισβολή στο Ιράκ, που το 2003 κατέληξε στην κατάρρευση του προηγούμενου καθεστώτος. Είναι η μεγαλύτερη ένοπλη αντάρτικη ομάδα στο Ιράκ αποτελούμενη από 100.000 αντάρτες και η κύρια δύναμη ασφάλειας της Περιφερειακής Κουρδικής Κυβέρνησης του Βορείου Ιράκ. Σε αντίθεση με τις υπόλοιπες αντάρτικες ομάδες ο Νόμος για τη Μεταβατική Διακυβέρνηση δεν προβλέπει τη διάλυσή τους. Οι Κούρδοι αξιωματούχοι κατ' επανάληψη διευκρίνισαν ότι οι Κούρδοι Μαχητές δεν θα διαλυθούν ούτε θα ενταχθούν στις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας. Οι τακτικές ιρακινές ένοπλες δυνάμεις επιχειρούν στο Βόρειο Ιράκ μόνον μετά την προηγούμενη άδεια της Περιφερειακής Κυβέρνησης του Κουρδιστάν. Τον Ιούνιο του 2005 τα κουρδικά κόμματα συμφώνησαν για τη μετάταξη 30.000 Κούρδων Μαχητών στην Εθνική Κυβέρνηση ενώ οι υπόλοιποι 70.000 θα υπαχθούν στο υπό σύσταση ενιαίο Υπουργείο των Κούρδων Μαχητών της Περιφερειακής Κυβέρνησης του Κουρδιστάν. Οι Κούρδοι Μαχητές υποστηρίζουν την Πολυεθνική Δύναμη στις επιχειρήσεις που διεξάγουν κατά των εξεγερθέντων στο Βόρειο Ιράκ και στη Μοσούλη αλλά δεν εξαρτώνται από τις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας. Προκαλεί βέβαια ανησυχία η επιχειρησιακή δράση των Κούρδων Μαχητών στις περιοχές του Κιρκούκ και της Μοσούλης όπου συμβιώνουν Κούρδοι, Άραβες και Τουρκόφωνοι γιατί ενέχει τον κίνδυνο πυροδότησης εθνοτικών εντάσεων.

Ταξιαρχία Badr / Οργάνωση Badr

Ιδρύθηκε τη δεκαετία του 1980 στο Ιράν από τον Mohammed Bakr Al-Hakim, ως ένοπλη ομάδα του Ανώτατου Συμβουλίου της Ισλαμικής Επανάστασης στο Ιράκ για να αγωνιστεί κατά του προηγούμενου καθεστώτος. Στην ιστοσελίδα του Συμβουλίου στο διαδίκτυο αναφέρεται ότι η Ταξιαρχία Badr «αριθμεί χιλιάδες πολεμιστές, συμπεριλαμβανομένων πεζικού, ένοπλων και αντι-αεροπορικών ομάδων και ειδικών δυνάμεων». Μετά την κατάρρευση του προηγούμενου καθεστώτος η Ταξι-

αρχία Badr κατηγορήθηκε για δολοφονίες πρώην αξιωματούχων μελών του κόμματος Ba'ath και μελών των δυνάμεων και των εθνικών υπηρεσιών ασφαλείας του προηγούμενου καθεστώτος απολαμβάνοντας καθεστώς ατιμωρησίας. Σύμφωνα με τις κατηγορίες επέλεξε τους στόχους της με βάση καταλόγους. Αναφέρθηκε ότι μετά τη νίκη των σιιτών στις εκλογές της 30ης Ιανουαρίου 2005 αυξήθηκαν οι επιθέσεις σε βάρος πρώην μελών του κόμματος Ba'ath. Φαίνεται ότι κινδυνεύουν ιδιαίτερα οι σιίτες που ζουν σε προεξόχως σιιτικές ή μεικτές σιιτικές-σουνιτικές γειτονιές. Ο Misha'an Al-Jibani, σουνίτης της Μεταβατικής Εθνοσυνέλευσης, αναφέρει ότι σιίτες που υπήρξαν μέλη του κόμματος Ba'ath αναγκάστηκαν να αναζητήσουν καταφύγιο σε αμιγώς σουνιτικές περιοχές του Κεντρικού Ιράκ. Ο Hadi Al-Amri, ηγέτης της Ταξιαρχίας Badr, αρνήθηκε τις κατηγορίες που έφεραν την οργάνωση να πρωτοστατεί σε επιθέσεις κατά πρώην μελών του κόμματος Ba'ath.

Το αντάρτικο Badr υποστηρίζει ότι είναι πλέον πολιτική οργάνωση. Στην πραγματικότητα συμμετείχε με άλλη επωνυμία στις εκλογές για τη Μεταβατική Εθνοσυνέλευση συνεργαζόμενο με την Ηνωμένη Ιρακινή Συμμαχία. Ο νέος υπουργός Εσωτερικών, ο Bayan Jabr, είναι πρώην υψηλόβαθμο στέλεχος της Ταξιαρχίας Badr. Ο Hadi Al-Amri, υποστηρίζει ότι το αντάρτικο Badr εγκατέλειψε τον οπλισμό του στο Ιράν. Με τη νέα πολιτική παρουσία η Οργάνωση Badr δεν σταμάτησε να επιχειρεί σε στρατιωτικό επίπεδο και παίζει σημαντικό ρόλο στη διατήρηση της ασφάλειας στην πόλη Sadr και στις πόλεις του Νοτίου Ιράκ όπου κυριαρχούν στα επαρχιακά συμβούλια εκπρόσωποι του Ανωτάτου Συμβουλίου της Ισλαμικής Επανάστασης στο Ιράκ. Ο Sheikh Human Hamoodi πρόσφατα υποστήριξε ότι το αντάρτικο Badr πρέπει να συμμετάσχει στην καταπολέμηση των εξεγερθέντων που έχουν παρεισφρύσει στις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας. Υποστηρίζεται ότι η Ταξιαρχία Badr ελέγχεται από το Ιράν επειδή ιδρύθηκε σ' αυτό το κράτος και ελάμβανε οικονομική και στρατιωτική υποστήριξη από τις ιρακινές αρχές.

Κάποιες θρησκευτικές δολοφονίες πυροδότησαν εντάσεις στις σχέσεις των σουνιτών ηγετών και της Οργάνωσης Badr. Κάθε πλευρά κατηγορούσε την άλλη για υποστήριξη της τρομοκρατίας. Το Μάιο του 2005 δολοφονήθηκε ο σουνίτης Sheikh Hassan Al Nuaimi, προεξέχον στέλεχος της Ένωσης Μουσουλμάνων Διανοομένων. Επ' ευκαιρία αυτής της δολοφονίας ο ηγέτης της Ένωσης, Harith Al-Dari δήλωσε, ότι «πίσω από την εκστρατεία δολοφονιών των ιεροκηρύκων και των κληρικών είναι ... η Ταξιαρχία Badr». Ο Hadi Al-Amri, αρχηγός της Ταξιαρχίας Badr, αρνήθηκε τις κατηγορίες και ισχυρίστηκε ότι ο Harith Al-Dari υποστηρίζει τον Abu Musab Al-Zarqawi, του οποίου τα θύματα είναι Ιρακινοί σιίτες.

Ο Στρατός του Imam Mehdi/Muqtada Al Sadr

Ο Στρατός του Imam Mehdi είναι η ένοπλη πτέρυγα του κινήματος του σκληροπυρηνικού σιίτη κληρικού Muqtada Al-Sadr, ο οποίος αντλεί τη δημοτικότητά του από τον πατέρα του Grand Ayatollah Mohammad Sadiq Al-Sadr, που στις 19.2.1999 δολοφονήθηκε με δύο από τους γιους του από πράκτορες του προηγούμενου καθεστώτος. Οι οπαδοί του είναι κυρίως νέοι, άνεργοι και συχνά άποροι άντρες σιιτικών αστικών περιοχών και υποβαθμισμένων συνοικιών της Βαγδάτης και των σιιτικών πόλεων του Νοτίου Ιράκ. Ο Στρατός του Imam Mehdi επιχειρεί κυρίως στην περιοχή που εκτείνεται από τη Βασόρα ως την πόλη Sadr, στα περίχωρα της Βαγδάτης. Έχει επίσης διαπιστωθεί ότι δρα στις Βαρουμπα και Κιρκούκ, όπου ζουν σιίτες μεταξύ των Αράβων και των Τουρκμένων.

Ο Στρατός του Imam Mehdi κάλυψε κατά κάποιον τρόπο το κενό ασφαλείας που δημιούργησε η κατάρρευση του προηγούμενου καθεστώτος παρέχοντας βοή-

θεια στους Ιρακινούς και αποτρέποντας τις λεηλασίες. Πιστεύεται ότι ο αντάρτικο του Imam Mehdi αριθμεί αρκετές χιλιάδες πολεμιστές, αλλά δεν είναι διαθέσιμα ακριβή στοιχεία. Παρότι τον Οκτώβριο του 2003 εφαρμόστηκε πρόγραμμα αφοπλισμού πιστεύεται ότι η ένοπλη αυτή ομάδα διαθέτει Καλάσνικοφ A-47, οπλοπολυβόλα, όλμους και άλλα ελαφριά όπλα. Οι υποστηρικτές του Muqtada Al –Sadr εμπνέονται από εθνικιστική και υπερ-συντηρητική θρησκευτική ιδεολογία και ζητούν την αποχώρηση όλων των ξένων δυνάμεων από το Ιράκ. Στόχος τους είναι η ίδρυση ισλαμικού κράτους στο Ιράκ.

Ο Al-Sadr δημιούργησε ρήγμα στη σιιτική κοινότητα του Ιράκ αμφισβητώντας την εκπροσώπησή της. Από τη μια είναι οι οπαδοί του παραδοσιακού quietist hawza³ που στο παρελθόν εκπροσωπούνταν από τον Sayyed Abu Al Qasim (που πέθανε το 1982) και σήμερα από τον Grand Ayatollah Ali Al-Sistani. Από την άλλη είναι ο Muqtada Al-Sadr, που όπως ο θείος του Grand Ayatollah Mohammad Baqir Al-Sadr και ο πατέρας του Grand Ayatollah Mohammad Sadiq Al-Sadr (που δολοφονήθηκαν το 1980 και το 1999 αντίστοιχα) εκπροσωπεί με σθένος τη σχολή που πρεσβεύει ότι οι θρησκευτικές αρχές καθοδηγούν το κράτος. Σύμφωνα με την κυβέρνηση των ΗΠΑ μετά από διαταγή του Muqtada Al-Sadr δολοφονήθηκε στις 12.4.2003 ο Ayatollah Abdul Majid Al-Khoei (γιου του Sayyed Abu Al-Qasim Al-Khoei) όταν επέστρεψε στο Ιράκ από την εξορία. Η πράξη αυτή εντάσσεται στο πλαίσιο της εκστρατείας «αποκλεισμού της σχολής quietist hawza».

Το Μάρτιο του 2004 η Προσωρινή Συμμαχική Διοίκηση απαγόρευσε την κυκλοφορία της εφημερίδας του Al-Sadr, Al-Hawza, επειδή υποκινούσε την αντιαμερικανική βία και συνέλαβε το βοηθό του Mustafa Al – Yacoubi. Τον Απρίλιο του 2004 εξέδωσε ένταλμα σύλληψης του Al-Sadr για τη δολοφονία του Al-Khoei. Οι εξελίξεις αυτές πυροδότησαν διαδηλώσεις διαμαρτυρίας χιλιάδων οπαδών του Al-Sadr και η κατάσταση επιδεινώθηκε όταν ο Στρατός του Imam Mehdi εξαπέλυσε οργανωμένες επιθέσεις κατά της Πολυεθνικής Δύναμης στις πόλεις Najaf, Kufa, Al-Kut, Sadr, Kerbala, Al-Amarah και Βασόρα. Εύθραυστη εκεχειρία συμφωνήθηκε στις αρχές του Ιουνίου 2004 με τη διαμεσολάβηση του Grand Ayatollah Ali Al-Sistani. Στις αρχές Αυγούστου 2004 ξέσπασαν εκ νέου συγκρούσεις στην πόλη Najaf με αφορμή τον έλεγχο του ιερού τόπου του ιμάμη Ali. Τα γεγονότα αυτά προκάλεσαν εκατοντάδες θανάτους, εκτόπιση χιλιάδων και καταστροφή τμημάτων της παλαιάς πόλης της Najaf. Τρεις βδομάδες συμπλοκών τελείωσαν με εκεχειρία που επιτεύχθηκε με τη μεσολάβηση του Grand Ayatollah Ali Al-Sistani, που επέστρεψε από το Ηνωμένο Βασίλειο όπου είχε μεταβεί για ιατρικούς λόγους. Ο Στρατός Mehdi υποχρεώθηκε να αφοπλιστεί και να εγκαταλείψει τη Najaf. Αλλά και τα αμερικάνικα στρατεύματα υποχρεώθηκαν να εκκενώσουν την πόλη αναθέτοντας τον έλεγχο της στις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας. Η Προσωρινή Ιρακινή Κυβέρνηση διασφάλισε τη συμμετοχή των οπαδών του Al-Sadr στην πολιτική διαδικασία και τον προστάτευσε από τη σύλληψη. Η συμφωνία για την κρίση της Najaf δεν αφορούσε άλλες περιοχές που ελέγχουν οι αντάρτες του Sadr και οι συμπλοκές συνεχίστηκαν στην πόλη Sadr στα προάστια της Βαγδάτης. Τον Οκτώβριο του 2004 ο Στρατός του Imam Mehdi συμφώνησε να συμμετάσχει στο πρόγραμμα «χρήματα για όπλα» που υλοποίησε η Ιρακινή κυβέρνηση. Στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος τα μέλη του αντάρτικου έλαβαν χρήματα για την παράδοση του βαρέος και μεσαίου οπλισμού ενώ τους επιτράπη να κρατήσουν τα καλάσνικοφ και άλλα ελαφρού τύπου όπλα.

³ Πρόκειται για το σεμινάριο που είναι η βασική δογματική πηγή των σιιτών του Ιράκ. Σύμφωνα με την παράδοση οι κληρικοί είναι πνευματικοί ηγέτες και δεν ασχολούνται με την πολιτική.

Επιπρόσθετα, η Ιρακινή κυβέρνηση υποσχέθηκε την ανοικοδόμηση της πόλης Sadr και διέθεσε για το σκοπό αυτό περισσότερα από 500.000.000 \$.

Ο Muqtada Al-Sadr αποσύρθηκε από τη δημόσια ζωή για ικανό διάστημα. Επανεμφανίστηκε πρόσφατα αλλά δεν έχει διευκρινίσει το ρόλο που θα παίξει. Από τη μια υποστήριξε διαδηλώσεις διαμαρτυρίας και στρατιωτικές παρελάσεις στη Βαγδάτη, στη Najaf και στη Nassariyah, συμπεριλαμβανομένης της καταδίκης των αμερικάνικων στρατευμάτων και από την άλλη συμμετείχε, μέσω τρίτων, στην πολιτική διαδικασία. Λέγεται ότι αρνείται να ασχοληθεί με την πολιτική πριν αναχωρήσουν τα ξένα στρατεύματα από το Ιράκ υποστηρίζοντας ότι οι εκλογές της 30.1.2005 για την ανάδειξη της Μεταβατικής Ιρακινής Κυβέρνησης «νομιμοποίησαν την κατοχή». Εμφανίστηκε στο προσκήνιο της πολιτικής ως διαμεσολαβητής μεταξύ της Οργάνωσης Badr και της Ένωσης Μουσουλμάνων Διανοουμένων που αλληλοκατηγορούνταν για πυροδότηση δογματικής βίας. Σε συνέντευξη που παραχώρησε στις 21.5.2005 στο δορυφορικό τηλεοπτικό σταθμό Al-Arabiya, ο Muqtada Al-Sadr δήλωσε ότι πλέον επιθυμεί να επιλύσει τα προβλήματα «πολιτικά, κοινωνικά και ειρηνικά». Η Πολυεθνική Δύναμη δεν συνέλαβε τον Muqtada Al-Sadr και δεν αμφισβήτησε τον de facto έλεγχο που ασκεί η αντάρτικη ομάδα του σε αρκετές περιοχές του Νοτίου Ιράκ. Απομένει να διαπιστωθεί αν ο Muqtada Al-Sadr θα συνεχίσει τις προσπάθειές του αξιοποιώντας αποκλειστικά πολιτικά μέσα. Ο Muqtada Al-Sadr και ο Στρατός Imam Mehdi αποτελούν ισχυρή δύναμη και εκφράζονται φόβοι ότι μπορεί να προκαλέσουν εκ νέου ταραχές στην πόλη Sadr και σε άλλες σιιτικές πόλεις του Νοτίου Ιράκ. Ο αντιναύαρχος Lowell E. Jacoby, Διευθυντής των Υπηρεσιών Ασφαλείας των Ενόπλων Δυνάμεων, εξήγησε ότι «μετά τον τελευταίο γύρο συμπλοκών τον Αύγουστο και το Σεπτέμβριο του 2004 πιστεύουμε ότι εξοπλίζονται εκ νέου, ανασυγκροτούνται και εκπαιδεύονται οι δυνάμεις του Al-Sadr». Ο Muqtada Al-Sadr δεν αποσαφηνίζει αν θα συμμετάσχει στην πολιτική διαδικασία ή αν θα χρησιμοποιήσει τις δυνάμεις του. Οι σιίτες αντάρτες αποτελούν σημαντική απειλή για την πολιτική διαδικασία και προκαλούν ανησυχία τα ρήγματα στην κοινότητα των σιιτών.

VIII. Εξέγερση [κατά της Πολυεθνικής Δύναμης και της Μεταβατικής Ιρακινής Εξουσίας]

Γενικά

Η ιρακινή εξέγερση περιλαμβάνει διάφορες ομάδες που μάχονται κατά της ξένης στρατιωτικής δύναμης που βρίσκεται στο Ιράκ και των ιρακινών αρχών. Επειδή είναι παράνομη είναι δύσκολο να καθορισθεί η ακριβής σύνθεση των στασιαστών. Η εξέγερση μπορεί να κατηγοριοποιηθεί σε πολλές βασικές ιδεολογικές ομάδες, κάποιες από τις οποίες αλληλοκαλύπτονται:

- Σουνίτες ισλαμιστές, γηγενείς ένοπλοι οπαδοί του κινήματος Salafi το οποίο υποστηρίζει την επιστροφή στο αμιγές Ισλάμ της εποχής του προφήτη Μοχάμεντ και αντιτίθεται σε κάθε αλλοδαπή μη μουσουλμανική επιρροή,

- Πρώην μέλη του κόμματος Ba'ath και των πρώην μυστικών υπηρεσιών και υπηρεσιών ασφάλειας της χώρας,

- Αλλοδαποί ισλαμιστές πολεμιστές, που καθοδηγούνται από το σουνιτικό δόγμα Wahabi σύμφωνα με το οποίο το Ιράκ αποτελεί ένα νέο «τόπο πολέμου (jihad)» κατά των δυνάμεων των ΗΠΑ,

- Εθνικιστές, κυρίως σουνίτες μουσουλμάνοι που πολεμούν εναντίον της θεωρούμενης «κατοχής» της χώρας.

Οι ξένοι και οι ιρακίνοί ισλαμιστές και τα πρώην μέλη του κόμματος Ba' ath δεν έχουν κοινή ιδεολογία, αλλά κοινή τακτική: επιδιώκουν την ανατροπή της νέας κατάστασης που έχει δημιουργηθεί στο Ιράκ και φαίνονται αποφασισμένοι να συνεργαστούν γι' αυτόν τον κοινό στόχο. Όμως, υπάρχουν ενδείξεις διάσπασης, συμπεριλαμβανομένων των συγκρούσεων που έχουν ξεσπάσει μεταξύ των σουνιτών ιρακινών πολεμιστών και των σουνιτών ακραίων ισλαμιστών (στους οποίους συχνά περιλαμβάνονται αλλοδαποί). Είναι συχνά δύσκολο να διαχωριστούν τα διάφορα τμήματα, καθώς συνδέονται στενά ή ενεργούν με διαφορετικά ονόματα. Από τη σύλληψη του Σαντάμ Χουσεΐν στις 19.12.2003, μετατοπίστηκε ο στόχος των πρώην μελών του κόμματος Ba' ath από την αποκατάσταση της εξουσίας του Ba' ath στην υποστήριξη άλλων ομάδων, εθνικιστικών ή θρησκευτικών. Οι αξιωματούχοι των μυστικών υπηρεσιών των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων υποστηρίζουν ότι τρεις αλληλένδετες ομάδες είναι οι πλέον ισχυροί παράγοντες της ιρακινής εξέγερσης σήμερα: Ansar al-Islam, Ansar al-Sunna και Al-Qaeda (Ιράκ) της οποίας ηγείται ο ιορδανός Abu Musab Al-Zarqawi. Πιστεύεται ότι μια χαλαρή συμμαχία ομάδων εξεγερθέντων (συμπεριλαμβανομένων ανταρτών από τις Jaish Ansar al-Sunna, Jaish Mohammed και Al-Qaeda (Ιράκ)) ελέγχει καθοριστικά τις πόλεις Fallujah, Ramadi, Samarra, Baqouba, Al-Qaim, Tal Afar και Μοσούλη. Αν και σύμφωνα με εκτιμήσεις ο συνολικός αριθμός των εξεγερμένων ποικίλει (και ο αριθμός τους μεταβάλλεται μετά βεβαιότητας) πιστεύεται ότι κυμαίνεται από 15.000 έως 20.000 αντάρτες και ότι οι αλλοδαποί πολεμιστές δεν υπερβαίνουν τους 1.000. Ενώ οι ξένοι αντάρτες είναι διακριτοί λόγω των συχνά βίαιων μεθόδων που χρησιμοποιούν ο κύριος όγκος των εξεγερμένων πιστεύεται ότι είναι πρώην μέλη του κόμματος Ba' ath και μέλη της σουνιτικής ιρακινής κοινότητας. Κατά στο στρατηγό Richard Myers, Αρχηγό της Πολυεθνικής Δύναμης, οι πολεμιστές εξαπολύουν καθημερινά 50 έως 60 επιθέσεις και η ισχύς τους δεν έχει μεταβληθεί εδώ και ένα χρόνο. Ο Υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ, Donald Rumsfeld επιβεβαίωσε ότι η εξέγερση είναι πλέον θανατηφόρα και μπορεί να διαρκέσει και δώδεκα χρόνια. Περαιτέρω, δήλωσε ότι μπορεί να αυξηθούν τα περιστατικά βίας πριν τις εκλογές που προγραμματίζονται να διεξαχθούν στα τέλη του 2005.

Οι τακτικές που χρησιμοποιούν οι εξεγερμένοι εναντίον της Πολυεθνικής Δύναμης και των Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας περιλαμβάνουν πυροδότηση εκρηκτικών, ενέδρες σε αυτοκινητοπομπές και σε περιπολίες με τη χρήση οπλοπολυβόλων AK-47 και επιθέσεις με όλμους και πυραύλους σε στρατιωτικές βάσεις και σε κτίρια που στεγάζουν υπηρεσίες της Ιρακινής κυβέρνησης, επιθέσεις σε ελικόπτερα, σαμποτάζ που πλήττουν τις εγκαταστάσεις κοινής ωφελείας όπως τους πετρελαιοαγωγούς και βομβιστικές ενέργειες αυτοκτονίας με τη χρήση αυτοκινήτων. Αυξάνονται οι επιθέσεις όπου χρησιμοποιούνται συνδυαστικά διάφορα όπλα και διάφορες τακτικές. Οι πλέον γνωστές επιθέσεις είναι οι επιθέσεις αυτοκτονίας. Παρότι επιχειρούν με την υποστήριξη των γηγενών πιστεύεται ότι δεν κατάγονται από το Ιράκ τα περισσότερα μέλη της ομάδας που εφαρμόζει αυτήν την τακτική. Σύμφωνα με ανακοίνωση της Al-Qaeda στο διαδίκτυο δημιουργήθηκε μια ομάδα αποτελούμενη αποκλειστικά από Ιρακινούς που είναι πρόθυμοι να συμμετέχουν σε επιθέσεις αυτοκτονίας.

Από τον Αύγουστο του 2003 αυξήθηκαν οι επιθέσεις εναντίον αμάχων ή των αποκαλούμενων «εύκολων» στόχων: οι δολοφονίες Ιρακινών που συνεργάζονται με την Πολυεθνική Δύναμη ή τις ιρακινές αρχές, οι επιθέσεις αυτοκτονίας εναντίον του Ο.Η.Ε., της Διεθνούς Επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού, των ξένων πρεσβειών και των διπλωματών, των τζαμιών των σιιτών και των αμάχων, της ιρακινής αστυ-

νομίας, των κουρδικών πολιτικών κομμάτων, των ξενοδοχείων και των χριστιανικών εκκλησιών. Οι Ιρακινοί που υποστηρίζουν την πολιτική διαδικασία αντιμετωπίζονται ως «συνεργάτες» και οι ομάδες των στασιαστών αδιαφορούν για τις απώλειες των αμάχων: σε κάποιες περιπτώσεις εξαπολύουν σκόπιμα επιθέσεις εναντίον τους. Σύμφωνα με εκτιμήσεις των Ιρακινών αρχών – που έχουν συγκεντρωθεί από αρχεία που τηρούν τα Υπουργεία Υγείας, Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Εσωτερικών και άλλα – τα τελευταία δύο χρόνια οι στασιαστές έχουν προκαλέσει το θάνατο 6.000 Ιρακινών αμάχων και τον τραυματισμό 16.000. Από επίσημα στοιχεία προκύπτει ότι μετά την κατάρρευση του προηγούμενου καθεστώτος 5.000 Ιρακινοί είναι θύματα αρπαγών. Όμως πιστεύεται ότι είναι μεγαλύτερος ο πραγματικός αριθμός των απαχθέντων αφού υπάρχουν περιπτώσεις που δεν έχουν αναφερθεί στις αρχές.

Αναφέρεται ότι οι Ιρακινές αρχές έχουν αρχίσει να επικοινωνούν από τον Ιούνιο του 2005 με κάποιες ομάδες στασιαστών και είναι πρόθυμες να χορηγήσουν αμνηστία σε όσους προτίθενται να συμμετάσχουν στην πολιτική διαδικασία και δεν έχουν εμπλακεί σε βίαιες και αποτρόπαιες ενέργειες. Η Al – Qaeda στο Ιράκ εξέδωσε εν συνεχεία ανακοίνωση προειδοποιώντας όσους προτίθεντο να διαπραγματευτούν με την Ιρακινή κυβέρνηση ότι «θα επιβάλει την τιμωρία του θεού σε καθένα που συνεργάζεται με τους σταυροφόρους ή συμμαχεί μαζί τους ή τους υποστηρίζει. Αίμα και σπαθιά είναι τα χρηστά όπλα». Οι Αμερικανοί και οι Ιρακινοί αξιωματούχοι επιβεβαίωσαν αναφορές σύμφωνα με τις οποίες είχαν ξεκινήσει συνομιλίες με κάποιες ομάδες εξεγερθέντων Ιρακινών, με στόχο τη διάσπαση των στασιαστών και την προσχώρηση κάποιων ομάδων στην πολιτική διαδικασία. Διαβεβαιώνουν κατηγορηματικά ότι δεν άρχισαν συνομιλίες με τις πλέον βίαιες ομάδες όπως είναι η Ansar Al-Sunna ή η Al-Qaeda στο Ιράκ. Ο Abdul Haziz Al-Hakim, ηγέτης του Ανώτατου Συμβουλίου της Ισλαμικής Επανάστασης του Ιράκ, απέκλεισε κάθε διάλογο με τους εξεγερθέντες υποστηρίζοντας ότι κήρυξαν τον πόλεμο στη σιιτική κοινότητα και πρέπει να αντιμετωπισθούν μόνον με πολεμικά μέσα.

Επισκόπηση των πλέον δραστήριων ομάδων στο Ιράκ, που συνήθως αναλαμβάνουν ευθύνη για τις επιθέσεις τους (δεν είναι εξαντλητικός ο κατάλογος)

Ansar Al-Islam / Jaish Ansar Al-Sunna

Η ομάδα Ansar Al-Islam δημιουργήθηκε το Δεκέμβριο του 2001 μετά από συγχώνευση της Jund Al-Islam (της οποίας αρχηγός ήταν ο Abu Abdallah Al-Shafi'i) και μιας αποσχισθείσας ομάδας του Ισλαμικού Κινήματος του Κουρδιστάν της οποίας αρχηγός ήταν ο Mullah Krekar, που πιστεύεται ότι είναι ο σημερινός αρχηγός της.

Η Jund Al-Islam (αργότερα μετονομασθείσα σε Ansar Al-Islam) άσκησε αυστηρό έλεγχο σε αρκετά χωριά που βρίσκονται στην περιοχή Hallabja της Επαρχίας Sulleymaniyah, όπου κυβερνούσε σύμφωνα με το νόμο της Σαρία. Η οργάνωση Human Rights Watch αναφέρει ότι η ομάδα αυτή εξέδωσε διαταγές με τις οποίες υποχρέωνε τις γυναίκες να καλύπτουν το κεφάλι τους και τους άντρες να διατηρούν γένια, απαγόρευε τη συναναστροφή ατόμων διαφορετικού φύλου και τη μουσική και στις γυναίκες το δικαίωμα πρόσβασης στην εκπαίδευση και στην απασχόληση. Λέγεται ότι η ομάδα αυτή υποστηρίζει τις ισλαμικές τιμωρίες (ακρωτηριασμούς, μαστίγωμα κλπ) για αδικήματα όπως είναι η κλοπή, η κατανάλωση οινοπνευματωδών ποτών και η μοιχεία. Η οργάνωση Human Rights Watch αναφέρει ότι η ομάδα αυτή φέρει την ευθύνη για πολλές παραβιάσεις των δικαιωμάτων του αν-

θρώπου όπως είναι οι παράνομες κρατήσεις, οι δολοφονίες στρατιωτών μετά τη σύλληψή τους και τα βασανιστήρια. Όταν οι δυνάμεις των ΗΠΑ εισέβαλαν στο Ιράκ το 2003, τα στρατόπεδα εκπαίδευσης της Ansar Al-Islam στις ελεγχόμενες από τους κούρδους περιοχές του Βορείου Ιράκ, κοντά στα σύνορα με το Ιράν, δέχθηκαν τα πυρά των κουρδικών δυνάμεων και των δυνάμεων της Συμμαχίας σε μια προσπάθεια κατατρόπωσης της οργάνωσης που κατηγορείται ότι παρέχει καταφύγιο στην Al – Qaeda και στον Abu Musab Al-Zarqawi. Αυτές οι επιθέσεις έπληξαν την οργάνωση, αλλά φαίνεται ότι έχει συσπειρωθεί και σήμερα θεωρείται υπεύθυνη για τις επαναλαμβανόμενες επιθέσεις αυτοκτονίας στο Βόρειο Ιράκ που έχουν ως στόχο ανώτερους πολιτικούς και στρατιωτικούς αξιωματούχους του Δημοκρατικού Κόμματος του Κουρδιστάν/Πατριωτικού Μετώπου του Κουρδιστάν. Επιπρόσθετα, διαφαίνεται ότι η ομάδα Ansar Al-Islam συνεργάζεται με άλλες ακραίες ομάδες και έχει επεκτείνει το επιχειρησιακό της πεδίο. Ισχυρίζεται ότι έχει εμπλακεί σε σημαντικές επιθέσεις σε άλλες περιοχές του Ιράκ, όμως δεν είναι σαφής ο ρόλος που παίζει και εάν συνεχίζει να υπάρχει ως οργάνωση.

Μια ύποπτη πτέρυγα της Ansar Al-Islam, η ομάδα Jaish Ansar Al-Sunna, αποτελούμενη από ξένους και γηγενείς πολεμιστές δραστηριοποιείται κυρίως εναντίον της Πολυεθνικής Δύναμης. Έχει αναλάβει την ευθύνη για σημαντικές επιθέσεις εναντίον της Πολυεθνικής Δύναμης και των Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας καθώς και αμάχων ιρακινών, συμπεριλαμβανομένων της επίθεσης που εξαπολύθηκε στις 4.5.2005 σε γραφείο του Δημοκρατικού Κόμματος του Κουρδιστάν στην Ερμπίλ, της επίθεσης που εξαπολύθηκε στις 21.12.2004 σε στρατιωτική βάση στη Μοσούλη που είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο 24 ανθρώπων και των δίδυμων επιθέσεων που εξαπολύθηκαν στις 1.2.2004 στα γραφεία του Δημοκρατικού Κόμματος του Κουρδιστάν και του Πατριωτικού Μετώπου του Κουρδιστάν στην Ερμπίλ που είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο 109 ανθρώπων και τον τραυματισμό περισσότερων από 200. Αυτή η ομάδα έχει επίσης αναλάβει την ευθύνη για την απαγωγή και τη δολοφονία αλλοδαπών, συμπεριλαμβανομένων πολιτών των κρατών που δεν έχουν σχέση με τον πόλεμο στο Ιράκ. Οι μαγνητοσκοπημένες εκτελέσεις των 12 Νεπαλέζων εργαζομένων σε κατασκευαστικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στο Ιράκ, τον Αύγουστο του 2004, η απαγωγή και η δολοφονία έξι σουδανών οδηγών που εργάζονταν για τις ένοπλες δυνάμεις των ΗΠΑ στις 28.4.2005 και η δολοφονία Ιάπωνα ομήρου στις 28.5.2005 είναι κάποιες από τις πράξεις για τις οποίες ανέλαβε την ευθύνη. Περαιτέρω, η Jaish Ansar Al-Sunna απήγαγε και σκότωσε πολλούς Ιρακινούς τους οποίους θεωρεί συνεργάτες των δυνάμεων κατοχής και προειδοποίησε τους Ιρακινούς να μην συμμετάσχουν στις εκλογές.

Στις 12.7.2005 η Jaish Ansar Al-Sunna ανακοίνωσε ότι η Ταξιαρχία Al-Miqada προσχώρησε στις τάξεις της για να «παραταχθεί εναντίον των εχθρών του Αλλάχ».

Στις 22 Μαρτίου 2004 η Ansar Al-Islam χαρακτηρίστηκε επίσημα από το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ τρομοκρατική οργάνωση. Περιλαμβάνεται επίσης στις ομάδες σε βάρος των οποίων επιβάλλονται διεθνείς κυρώσεις από την Επιτροπή Κυρώσεων του ΟΗΕ 1267 καθώς είναι μια οντότητα που ανήκει ή συνδέεται με την Al-Qaeda.

Jama'at Al-Tawhid wal Jihad / Al Qaeda in Iraq

Τον Οκτώβριο του 2004 η ομάδα Jama'at Al-Tawhid wal Jihad, το ισλαμικό αντάρτικο δίκτυο του ιορδανού ισλαμιστή Abu Musab Al-Zarqawi, μετανομάστηκε σε Al Qaeda in Iraq. Μετά την εισβολή των ΗΠΑ στο Ιράκ η Jama'at Al-Tawhid wal Jihad αναπτύχθηκε ως δίκτυο εξεγερμένων αποτελούμενο από ξένους πολεμιστές,

πρώην αντάρτες της Ansar Al-Islam και γηγενείς εξτρεμιστές σουνίτες. Στόχος της ομάδας αυτής είναι το τέλος της «κατοχής», η αποχώρηση των ξένων δυνάμεων από το Ιράκ, η ανατροπή της ιρακινής κυβέρνησης, ο αφανισμός των συνεργατών της «κατοχής», η πυροδότηση δογματικού πολέμου μεταξύ των σουνιτικών και σιιτικών πληθυσμών και η ίδρυση αμιγώς ισλαμικού κράτους.

Η Jama'at Al-Tawhid wal Jihad / Al Qaeda in Iraq φέρει την ευθύνη για πολλές επιθέσεις, κυρίως επιθέσεις αυτοκτονίας, που είχαν ως στόχο διάφορες ομάδες και πρόσωπα. Όσοι θεωρούνται μέρη της «ξένης κατοχής» – όπως είναι η Πολυεθνική Δύναμη, οι ξένοι πολίτες και οι ανθρωπιστικές οργανώσεις – αποτέλεσαν στο παρελθόν στόχο επίθεσης αυτής της ομάδας, αλλά το επίκεντρο πλέον έχει μετατεθεί στους Ιρακινούς που επιδιώκουν την ειρηνική ανασυγκρότηση της χώρας, όπως είναι οι νέο-σύστατες Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας και όσοι εμπλέκονται στην πολιτική διαδικασία. Κάποιες από τις επιθέσεις που έχει εξαπολύσει αυτή η ομάδα είναι η αποτυχημένη απόπειρα δολοφονίας του πρώην πρωθυπουργού Iyad Allawi στις 21.4.2005 και η δολοφονία του προέδρου της Προσωρινής Κυβέρνησης του Ιράκ, Izzedine Salem, στις 17 Μαΐου 2004. Περαιτέρω, η ομάδα αυτή εξαπολύει επιθέσεις σε διάφορες θρησκευτικές φυσιογνωμίες και ιερούς τόπους των σιιτών και σε κούρδους αξιωματούχους προκειμένου να πυροδοτήσει θρησκευτική και εθνοτική βία στη χώρα. Προειδοποίησε τους Σουνίτες να μην προσχωρήσουν στη Μεταβατική Κυβέρνηση του Ιράκ απειλώντας τους ότι θα χαρακτηριστούν «άπιστοι». Πρόσφατα, η ομάδα αυτή ανέλαβε την ευθύνη για τη δολοφονία αρκετών υψηλόβαθμων αλλοδαπών διπλωματών προσπαθώντας να υποθάψει τις προσπάθειες της Μεταβατικής Κυβέρνησης του Ιράκ να βελτιώσει τις σχέσεις της με άλλες κυβερνήσεις.

Στις 15.10.2004 το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ κατέταξε τον Zarqawi και την Jama'at Al-Tawhid wal Jihad / Al Qaeda in Iraq στον κατάλογο των τρομοκρατικών οργανώσεων και διέταξε το πάγωμα των περιουσιακών τους στοιχείων στις ΗΠΑ. Περαιτέρω, οι Abu Musab Al-Zarqawi και η Jama'at Al-Tawhid wal Jihad / Al Qaeda in Iraq περιλαμβάνονται στον κατάλογο της Επιτροπής 1267 του ΟΗΕ που επιβάλλει διεθνείς κυρώσεις λόγω των σχέσεων που διατηρούν με την Al Qaeda.

Jaish Mohammed (Mohammed's Army)/ Armed Vanguard of Mohammed's 2nd Army (Ένοπλη Εμπροσθοφυλακή του Στρατού του Μοχάμεντ του Β')

Αυτή η ομάδα αποτελείται κυρίως από σουνίτες μουσουλμάνους που επιδιώκουν την απελευθέρωση του Ιράκ από τις δυνάμεις κατοχής. Πηγές της κυβέρνησης των ΗΠΑ αναφέρουν ότι πρώην μέλη των δυνάμεων ασφαλείας του Σαντάμ Χουσείν έχουν ενταχθεί στην ηγεσία αυτής της οργάνωσης, που πιστεύεται ότι χειριρεί με το κάλυμμα ισλαμιστικής οργάνωσης. Το Νοέμβριο του 2004 ο τότε πρωθυπουργός Iyad Allawi ανακοίνωσε ότι συνελήφθησαν στη Φαλούντζα ο αρχηγός αυτής της ομάδας (Mu'ayyed Ahmed Yassin, γνωστός επίσης και ως Abu Ahmad) και άλλα μέλη του Στρατού του Μοχάμεντ. Η ομάδα ανέλαβε την ευθύνη για κάποιους αποκεφαλισμούς και είναι γνωστό ότι συνεργάζεται με την Al-Qaeda in Iraq. Όμως, σε συνέντευξη με το Ινστιτούτο Πολέμου και Ειρήνης, εκπρόσωπος της ομάδας αρνήθηκε οποιαδήποτε σχέση με την Al-Qaeda και κατήγγειλε δολοφονίες μουσουλμάνων από μουσουλμάνους. Επίσης αρνήθηκε ότι πολλά μέλη της είναι αλλοδαποί πολεμιστές δηλώνοντας ότι στην ομάδα συμμετέχουν κυρίως Ιρακινοί αγρότες.

Στις αρχές του 2005 συνελήφθη ο Raad Al-Doury, ο νέος αρχηγός της Jaish Mohammed, λίγες ημέρες μετά την ανάληψη της αρχηγίας από τον προκάτοχό του

ο οποίος κρατείται από το Νοέμβριο του 2004 στη Φαλούντζα. Τα μέλη του Στρατού του Μοχάμεντ και μια ενδεχομένως σχετικής οργάνωσης, της Ένοπλης Εμπροσθοφυλακής του Στρατού του Μοχάμεντ του Β' ανέλαβαν την ευθύνη για τις μαγνητοσκοπημένες επιθέσεις που μεταδόθηκαν σε αραβικά τηλεοπτικά δίκτυα. Η τελευταία αυτή ομάδα έχει επίσης αναλάβει την ευθύνη για την βομβιστική επίθεση εναντίον των γραφείων του ΟΗΕ στις 19.8.2003. Η ομάδα Jaish Mohammed προειδοποιεί τους Ιρακινούς να μην συνδράμουν την Πολυεθνική Δύναμη, απειλώντας τους ότι μπορεί να εξαπολύσει εναντίον τους επίθεση τόσο σφοδρή όσο αυτές που εξαπολύει εναντίον των στρατιωτικών δυνάμεων των ΗΠΑ. Πιστεύεται ότι η ομάδα αυτή συμμετείχε στις συνομιλίες που διεξήγαγαν οι αμερικάνοι αξιωματούχοι με ομάδες εξεγερθέντων τον Ιούνιο του 2005.

Jama'at Jund Al-Sahaba (Army Squad of the Companions of the Prophet Mohammed – Ένοπλη Ομάδα των Συντρόφων του Προφήτη Μοχάμεντ)

Είναι η πλέον πρόσφατα αναδειχθείσα ομάδα της εξέγερσης. Στην πρώτη ανακοίνωσή της της 14.3.2005 εξήγησε ότι αποστολή της είναι να «υπερασπιστεί και να προστατεύσει τη μουσουλμανική θρησκεία και να ανακόψει τις προσβολές των σιιτών που εισβάλουν στη γη των μουσουλμάνων». Ο αρχηγός της ομάδας, ο Skeikh Abu Abbas Al-Omari, και η ομάδα έχουν αναλάβει την ευθύνη για κάποιες επιθέσεις που εξαπολύθηκαν εναντίον Ιρακινών σιιτών μουσουλμάνων, συμπεριλαμβανομένων της επίθεσης αυτοκτονίας της 10.3.2005 που προκάλεσε το θάνατο 51 σιιτών προσκυνητών στη Μοσούλη και τον τραυματισμό 77, της επίθεσης αυτοκτονίας με παγιδευμένο αυτοκίνητο της 6.5.2005 που προκάλεσε το θάνατο τουλάχιστον 31 ανθρώπων στην Suwayra, και της επίθεσης αυτοκτονίας με παγιδευμένο αυτοκίνητο της 19.5.2005 που προκάλεσε το θάνατο τουλάχιστον δύο ανθρώπων και τον τραυματισμό περίπου πέντε σε σιιτικό μουσουλμανικό τζαμί στη Βαγδάτη. Με δήλωση της οποίας η γνησιότητα δεν έχει επιβεβαιωθεί και ισχυριζόμενη ότι το τηλεοπτικό δίκτυο Al-Arabiya δεν υποστηρίζει τους σουνίτες του Ιράκ ανέλαβε την ευθύνη για την απόπειρα δολοφονίας υψηλόβαθμου δημοσιογραφικού στελέχους του, του Jawad Khadem και προειδοποίησε ότι «την τύχη του Khadem θα έχει κάθε MME που ευθυγραμμίζεται με τους άπιστους εναντίον των σουνιτών» (19.6.2005). Στις 23.6.2005, η ομάδα ανέλαβε την ευθύνη για την επίθεση που εξαπολύθηκε εναντίον της αποκαλούμενης «σιιτικής αστυνομίας» της Βαγδάτης. Σύμφωνα με το ανακοινωθέν της ομάδας γι' αυτό το περιστατικό η επίθεση ήταν απάντηση στην πρόθεση των σιιτών «να κατατροπώσουν τους σουνίτες στο Ιράκ».

Munazzamat Al-Alam Al-Aswad (Black Banner Organization of the Islamic Army)

Πιστεύεται ότι αυτή η ριζοσπαστική σουνιτική οργάνωση αποτελείται κυρίως από μη Ιρακινούς πολεμιστές. Αρχηγός της είναι ο Ιρακινός Omar Al-Hadid. Υποστηρίζεται ότι σχετίζεται με την Al-Qaeda και είναι μια από τις πολλές διαφορετικές ομάδες που ήλεγχαν τη Φαλούντζα έως την αμερικανική στρατιωτική επιχείρηση που διεξήχθη τον Οκτώβριο του 2004. Είχε επιβάλει αυστηρό ισλαμικό νόμο στη Φαλούντζα, συμπεριλαμβανομένης της απαγόρευσης του καπνού και των κασετών λαϊκής μουσικής. Η ομάδα αυτή ανέλαβε την ευθύνη για αρκετές απαγωγές, μεταξύ των οποίων τριών Ινδών, δύο Κενυατών και ενός Αιγύπτιου οδηγών που εργάζονταν για κουβεϊτιανή εταιρεία. Η ομάδα κάλεσε την εταιρεία να αποχωρήσει από το Ιράκ, αλλά αργότερα οι όμηροι αφέθηκαν ελεύθεροι. Μαζί με δύο άλλες ομάδες,

την Mujahedeen Army και την Ταξιαρχία Mutassim Bellah, ανέλαβε την ευθύνη για την αρπαγή δέκα Ιρακινών που απασχολούνταν για μια αμερικανική εταιρεία ασφάλειας και ανοικοδόμησης στο Ιράκ.

Jaish Al-Islami fil Iraq (Islamic Army in Iraq – Ο Ισλαμικός Στρατός στο Ιράκ)

Αυτή η ομάδα οργανώνει και εκτελεί με μαχητικότητα επιθέσεις εναντίον ξένων στρατιωτών και αμάχων. Εξαπέλυσε μια ιδιαίτερα βίαια εκστρατεία εναντίον των ξένων που βρίσκονται στο Ιράκ, ιδιαίτερα εναντίον καθενός που πιστεύεται ότι είναι συνεργάτης της Πολυεθνικής Δύναμης. Ευθύνεται για τη δολοφονία αρκετών ξένων ομήρων, όπως είναι η εκτέλεση του Ιταλού δημοσιογράφου Enzo Baldoni επειδή η Ιταλία δεν ανταποκρίθηκε στο αίτημα αποχώρησης 3.000 στρατιωτών από το Ιράκ. Επίσης ανέλαβε την ευθύνη για την απαγωγή των Γάλλων δημοσιογράφων Christian Chesnot και Georges Malbrunot στις 20.8.2004. Οι δύο δημοσιογράφοι απελευθερώθηκαν σώοι τέσσερις μήνες αργότερα όταν η ομάδα δήλωσε ότι «αποδείχθηκε ότι δεν ήσαν κατάσκοποι των Αμερικανών». Ο Σύριος οδηγός τους κύριος Mohammed Al-Joundi αφέθηκε ελεύθερος ένα μήνα νωρίτερα. Ο Ισλαμικός Στρατός στο Ιράκ δεν εξαπολύει επιθέσεις μόνον εναντίον μη Ιρακινών. Κατ' επανάληψη επιτέθηκε εναντίον μελών των αστυνομικών και στρατιωτικών δυνάμεων του Ιράκ ή όσων έχουν εμπλακεί στην πολιτική διαδικασία. Πριν τις εκλογές της 30.1.2005 αυτή η ομάδα, η Ansar Al-Sunna και η Army of Mujahedeen, απείλησαν ότι θα πλήξουν οποιονδήποτε συμμετέχει στις εκλογές που θεωρούν «μη ισλαμικές». Επίσης ανέλαβαν την ευθύνη για την απόπειρα δολοφονίας του ιρακινού πολιτικού και ηγέτη του Ιρακινού Εθνικού Κογκρέσου Ahmed Chalabi, την 1.9.2004.

Σύμφωνα με ανακοίνωση που εμφανίστηκε στον ιστότοπό του στο διαδίκτυο στις 3.1.2005 ο Ισλαμικός Στρατός στο Ιράκ απείλησε ότι θα εξαπολύσει επιθέσεις εντός των Η.Π.Α. Πρόσφατα, μαζί με το Στατρό των Mujahedeen ανέλαβαν την ευθύνη για την κατάρριψη ενός βουλγαρικού ελικοπτέρου στις 21.4.2005, που προκάλεσε το θάνατο των έντεκα επιβατών του. Σε μαγνητοσκοπημένη ταινία που προβλήθηκε μετά την επίθεση, εκτελέστηκε ο μοναδικός επιζών. Μετά από αναφορές για πιθανές διαπραγματεύσεις μεταξύ των ιρακινών και αμερικανών αξιωματούχων και διαφόρων επαναστατικών ομάδων, συμπεριλαμβανομένου του Ισλαμικού Στρατού, η ομάδα εξέδωσε κοινό ανακοινωθέν με τον Στρατό των Mujahedeen αρνούμενη τη συμμετοχή της σε σχετικές συνομιλίες.

Jaish Al-Mujahedeen (Army of the Mujahedeen – Ο Στρατός των Mujahedeen)

Δεν υπάρχουν πολλές πληροφορίες γι' αυτήν την ομάδα. Φαίνεται ότι συνεργάζεται στενά με την Ansar Al-Sunna και τον Ισλαμικό Στρατό καθώς έχουν από κοινού αναλάβει την ευθύνη αρκετών επιθέσεων και εξέδωσαν ανακοινώσεις προειδοποιώντας τους σουνίτες να μην συμμετάσχουν στην πολιτική διαδικασία. Με δήλωσή του ο Στρατός των Mujahedeen αρνείται κάθε σχέση με τους Ιρακινούς και Αμερικανούς αξιωματούχους.

Imam Al-Hassan Al-Basri Brigades (Η Ταξιαρχία του Imam Al-Hassan Al-Basri Brigades)

Αυτή η ομάδα ανέλαβε την ευθύνη για πολλές επιθέσεις που εξαπολύθηκαν στη Βασόρα τους πρόσφατους μήνες και είχαν ως στόχο κυρίως τις περιπόλους της Ιρακινής αστυνομίας και τα μέλη των βρετανικών μυστικών υπηρεσιών. Επίσης, α-

νέλαβε την ευθύνη για τη δολοφονία του Abdul Hussein Khazal, δημοσιογράφου του χρηματοδοτούμενου από τις ΗΠΑ τηλεοπτικού δικτύου Al-Hurrah, στη Βασόρα. Με μήνυμα στο διαδίκτυο η ομάδα ισχυρίστηκε ότι όφειλε «να αφανίσει τον αποστάτη πράκτορα Abdul Hussein Khazal και τον κατηγορήσει ότι ήταν μέλος της Ταξιαρχίας Badr» και «πράκτορας των Ιρανών».

Shura Council of Mujahedeen

Αυτή η ομάδα εμφανίστηκε ως ομπρέλα των αγωνιστών της ιρακινής εξέγερσης στη Φαλούντζα πριν την επίθεση που εξαπέλυσαν στην πόλη το Νοέμβριο του 2004 οι ένοπλες δυνάμεις των ΗΠΑ. Η Πολυεθνική Δύναμη καταβάλει αμοιβή ύψους 50.000 \$ σε οποιονδήποτε παράσχει πληροφορίες που θα οδηγήσουν στη σύλληψη του Sheikh Abdullah Al-Janabi, του ιρακινού σουνίτη κληρικού που ηγείται της ομάδας Shura Council of Mujahedeen.

Τον Μάρτιο του 2005 η ομάδα υποστήριξε ότι κατασκεύασε πύραυλο εδάφους - εδάφους βεληνεκούς 40 χιλιομέτρων. Επίσης προειδοποίησε τους Ιρακινούς να μην συμμετάσχουν στις εκλογές της 30.1.2005. Σε μαγνητοσκοπημένη ταινία που προβλήθηκε στα διεθνή μέσα ενημέρωσης την 1^η Μαΐου 2005 η ομάδα ανέλαβε την ευθύνη για την αρπαγή του Douglas Wood, ενός 63χρονου αυστραλού, κατοίκου των ΗΠΑ που εργαζόταν στα προγράμματα ανοικοδόμησης του Ιράκ με τις αμερικανικές ένοπλες δυνάμεις. Οι απαγωγείς κάλεσαν την Αυστραλία να αποσύρει τα στρατεύματά της από το Ιράκ. Όμως η κυβέρνηση της Αυστραλίας κατέστησε σαφές ότι δεν θα ανταποκριθεί στο αίτημά τους. Ο κύριος Wood διασώθηκε με στρατιωτική επιχείρηση που διεξήχθη αφού είχε παραμείνει στα χέρια των απαγωγέων για έξη βδομάδες.

Jaish Al-Tifa Al-Mansoura (Victorious Army Group – Νικηφόρα Στρατιωτική Ομάδα)

Αυτή η άγνωστη ομάδα εμφανίστηκε το Μάιο του 2004 όταν ανέλαβε την ευθύνη για την αρπαγή δύο ρώσων ηλεκτρολόγων και κάλεσε τους ξένους να εγκαταλείψουν το Ιράκ. Η ομάδα εξέδωσε αρκετά δελτία τύπου τον Ιούλιο του 2005 αναλαμβάνοντας την ευθύνη για τη δολοφονία του Saleh Mahdy Al-Ameri, αρχηγού της Οργάνωσης Badr και για διάφορες επιθέσεις που εξαπέλυσε εναντίον αμερικανικών αυτοκινητοπομπών.

Qatta'ab Al-Imam Al-Hussein (Imam Al-Hussein Brigades – Ταξιαρχία Imam Al-Hussein)

Αυτή η ομάδα ανέλαβε την ευθύνη για αρκετές επιθέσεις που εξαπολύθηκαν στη Βαγδάτη και στο Νότιο Ιράκ εναντίον των «δυνάμεων κατοχής» και όσων, συμπεριλαμβανομένων των Ιρακινών πολιτών, θεωρούνται ύποπτοι υποστήριξης τους. Περαιτέρω, έχει αναλάβει την ευθύνη δολοφονίας αξιωματούχου του Υπουργείου Εμπορίου και μέλους της Ταξιαρχίας Badr. Υποστηρίζεται επίσης ότι έχει αναλάβει την ευθύνη για τη δολοφονία του αντιπροέδρου της Ιρακινής κυβέρνησης, Ahmed Chalabi στις 31.7.2005 όταν το αυτοκίνητό του δέχθηκε επίθεση κοντά στη Latifiyah. Δεδομένης της επωνυμίας της ομάδας, που παραπέμπει σε έναν από τους πλέον αξιοσέβαστους ιμάμηδες των σιιτών, πιστεύεται ότι (σε αντίθεση με τις άλλες ομάδες των εξεγερθέντων) είναι σιιτική.

Ahel Al-Sunnah Al Munasera (Supporters of the Sunni People in Iraq – Υποστηρικτές των Σουνιτών στο Ιράκ)

Αυτή η ομάδα ανακοίνωσε πρόσφατα την ίδρυσή της, υποστηρίζοντας ότι μάχεται για να «υπερασπιστεί το λαό στο Κεντρικό και στο Νότιο Ιράκ» από την αποκαλούμενη σιιτική μανία και «συστηματική γενοκτονία» των Σουνιτών του Ιράκ. Έχει αναλάβει την ευθύνη για την απαγωγή και τη δολοφονία του Ali Shakir Eidan, του προέδρου της Ιρακινής Ένωσης Καράτε, για την επίθεση στα μέλη της Ταξιαρχίας Badr στον αυτοκινητόδρομο Βαγδάτης – Βασόρας και για μια επίθεση αυτοκτονίας που είχε ως στόχο θρησκευτικό μνημείο των σιιτών στη νότια Βαγδάτη.

ΙΧ. Βασανιστήρια και σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία

Το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο και το διεθνές δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου απαγορεύουν τη χρήση των βασανιστηρίων. Την απαγόρευση αυτή προβλέπει επίσης και το εθνικό ιρακινό δίκαιο. Ο Μεταβατικός Νόμος για τη Διακυβέρνηση του Ιράκ απαγορεύει κάθε μορφή βασανιστηρίων, σωματική ή πνευματική καθώς και τη σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση και αποκλείει την επίκληση ομολογιών που έχουν αποσπαστεί με εξαναγκασμό, βασανιστήρια ή απειλές. Περαιτέρω, η ιρακινή Ποινική Δικονομία, όπως τροποποιήθηκε από την Προσωρινή Συμμαχική Διοίκηση απαγορεύει τη χρήση μεθόδων «επηρεασμού του κατηγορούμενου προκειμένου να ομολογήσει» και προβλέπει ότι τιμωρούνται με φυλάκιση οι αξιωματούχοι που κηρύσσονται ένοχοι βασανιστηρίων ή κακοποίησης κρατουμένων.

Βασανιστήρια και κακοποίηση από την Πολυεθνική Δύναμη

Μετά το τέλος του πολέμου, το Μάιο του 2003, οι οργανώσεις προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου έχουν εκδώσει αρκετές εκθέσεις με λεπτομερειακές αναφορές σε σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έχουν διαπραχθεί από την Πολυεθνική Δύναμη στο Ιράκ, συμπεριλαμβανομένων των βασανιστηρίων, της κακοποίησης και των θανάτων κρατουμένων, που συνιστούν σοβαρές παραβιάσεις των Συμβάσεων της Γενεύης. Οι φωτογραφίες βασανιστηρίων και άλλων κακοποιήσεων των κρατουμένων στη φυλακή Αμπού Γκράμπ που δημοσιεύθηκαν τον Απρίλιο του 2004 αποτελούν αποδεικτικά στοιχεία των παραβιάσεων. Περαιτέρω έρευνες αποκάλυψαν ότι οι κακοποιήσεις των κρατουμένων δεν περιορίστηκαν στη φυλακή Αμπού Γκράμπ. Στην έκθεσή της που δημοσίευσε το Φεβρουάριο του 2004 η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού διαπιστώνει ότι «οι πράκτορες των μυστικών υπηρεσιών των ενόπλων δυνάμεων εφάρμοσαν συστηματικά τη μέθοδο του σωματικού και του ψυχολογικού καταναγκασμού προκειμένου να αποσπάσουν ομολογίες και πληροφορίες». Οι μέθοδοι που αναφέρει η Επιτροπή στην έκθεσή της περιλαμβάνουν την κάλυψη του κεφαλιού με κουκούλα, την παραμονή σε επώδυνες στάσεις για παρατεταμένο διάστημα, τη στέρηση ύπνου, τροφής και νερού καθώς και την παρατεταμένη έκθεση στον ήλιο το θερμότερο διάστημα της ημέρας με καλυμμένο το κεφάλι.

Η απόρρητη έκθεση του Στρατηγού Antonio Taguba επιβεβαίωσε αυτά τα ευρήματα. Ο Taguba αναφέρει «πολλά περιστατικά σαδιστικών, αποτρόπαιων και ασταμάτητων ποινικών παραβιάσεων» που διαπράχθηκαν σε βάρος πολλών κρατουμένων. Και καταλήγει: «πολλοί στρατιώτες των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων διέπραξαν αποτρόπαιες και σοβαρές παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου στη φυλακή Αμπού Γκράμπ και στο στρατόπεδο Bucca στο Ιράκ ενώ οι ανώτεροι αξιωματικοί παραβίασαν την υποχρέωσή τους να δράσουν προληπτικά». Ο Taguba τεκμηρίωσε περιπτώσεις κακοποίησης και / ή βασανισμού γυναικών και παιδιών.

Οι αμερικανικές ένοπλες δυνάμεις υποστηρίζουν ότι υιοθέτησαν κάποια μέτρα για την πρόληψη παρόμοιων παραβιάσεων, συμπεριλαμβανομένων κατευθυντήριων οδηγιών για τις επιτρεπτές μεθόδους ανάκρισης, ενισχύοντας την επίβλεψη και αιτούμενες όλες τις εκθέσεις της Διεθνούς Επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού προκειμένου να τις διαβιβάσουν στο Πεντάγωνο και στη Νομική Υπηρεσία του. Τα μέλη της Πολυεθνικής Δύναμης στο Ιράκ απολαμβάνουν ετεροδικίας και δεν υπάγονται στην ιρακινή ποινική και αστική νομοθεσία: οι ενέργειές τους υπάγονται στη δικαιοδοσία της χώρας καταγωγής τους. Μετά τη δημοσίευση των φωτογραφιών που

απεικόνιζαν βασανιστήρια και κακοποιήσεις κρατουμένων στη φυλακή Αμπού Γκράμπ πολλοί χαμηλόβαθμοι στρατιώτες των ΗΠΑ κατηγορήθηκαν ή καταδικάστηκαν για την κακομεταχείριση ιρακινών φυλακισμένων. Όμως, έως σήμερα δεν έχουν ασκηθεί ποινικές διώξεις σε βάρος των ανώτερων αξιωματικών που επέτρεψαν τη χρήση των επίμαχων ανακριτικών πρακτικών. Η αμερικανική κυβέρνηση χαρακτηρίζει τις κακοποιήσεις που διαπράχθηκαν στην Αμπού Γκράμπ ως μεμονωμένα περιστατικά που σε καμιά περίπτωση δεν χαρακτηρίζουν την αμερικανική δράση στο Ιράκ. Η άποψη αυτή αμφισβητείται ευρέως, συμπεριλαμβανομένης της Διεθνούς Επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού, που διαπίστωσε ότι η κακομεταχείριση ήταν συστηματική. Περαιτέρω, αντίγραφο εσωτερικού εγγράφου του Ομοσπονδιακής Αστυνομίας των ΗΠΑ (FBI) που παραδόθηκε στην Αμερικανική Ένωση για τις Θεμελιώδεις Ελευθερίες δυνάμει δικαστικής απόφασης αναφέρεται σε Εκτελεστική Διαταγή του προέδρου των ΗΠΑ με την οποία εγκρίνει την εφαρμογή εξαιρετικών μεθόδων ανάκρισης συμπεριλαμβανομένων της στέρησης του ύπνου, της παρατεταμένης υποχρεωτικής παραμονής σε στάσεις που προκαλούν στρες, της χρήσης στρατιωτικών σκύλων και της «απώλειας των αισθήσεων με τη χρήση κουκούλων κλπ». Σε δίκη με την κατηγορία της απάνθρωπης μεταχείρισης των ιρακινών κρατουμένων έχουν επίσης παραπεμφθεί βρετανοί στρατιώτες.

Σύμφωνα με στοιχεία που παρείχε η αμερικανική κυβέρνηση στο ειδησεογραφικό πρακτορείο Associated Press τουλάχιστον 108 είναι οι νεκροί στο Ιράκ και στο Αφγανιστάν διαρκούσης της κράτησής τους από αμερικανικές αρχές, ενώ μόλις τριάντα από αυτές τις υποθέσεις διερευνώνται προκειμένου να εξακριβωθεί αν το προσωπικό των ΗΠΑ ευθύνεται για κακοποιήσεις.

Μικρό ποσοστό κρατουμένων αντιμετωπίζει ποινικές κατηγορίες. Οι υπόλοιποι κρατούνται χωρίς συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο και δεν έχουν πρόσβαση στην οικογένειά τους και σε νομικό σύμβουλο με αποτέλεσμα να επιτείνεται ο κίνδυνος περαιτέρω παραβιάσεων.

Βασανιστήρια και κακομεταχείριση από τις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας

Αυξάνονται οι αναφορές για βασανιστήρια και κακομεταχείριση των κρατουμένων (τόσο των υπόπτων για λόγους εθνικής ασφάλειας όσο και των υπόπτων για διάπραξη ποινικού αδικήματος) από τις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας, ειδικότερα από τις ειδικές αστυνομικές δυνάμεις του Υπουργείου Εσωτερικών. Τα βασανιστήρια και η κακομεταχείριση διαπράττονται κυρίως σε ανεπίσημα κέντρα κράτησης τα οποία διαχειρίζεται το Υπουργείο Εσωτερικών, αλλά επίσης σε καταστήματα κράτησης και φυλάκισης τα οποία υπάγονται στον έλεγχο της Σωφρονιστικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

Σύμφωνα με την οργάνωση Human Rights Watch τα βασανιστήρια και η κακομεταχείριση των κρατουμένων από τις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας είναι συνηθισμένο φαινόμενο. Από τις διεξαχθείσες από τον Αύγουστο έως τον Οκτώβριο του 2004 συνεντεύξεις με 90 κρατουμένους προκύπτει ότι οι 72 ισχυρίστηκαν ότι ξυλοκοπήθηκαν ή υπέστησαν άλλου είδους κακοποίηση. Η κακομεταχείριση περιλαμβάνει σωματική τιμωρία με καλώδια και μαστίγια, ηλεκτροσόκ, στέρηση νερού και τροφής. Αυτές οι πρακτικές έπληξαν τους κρατούμενους για λόγους εθνικής ασφάλειας αλλά και τους προφυλακισμένους για αδικήματα του κοινού ποινικού δικαίου. Απαντώντας στην έκθεση της προαναφερόμενης οργάνωσης ο υπουργός Bakhtiar Amin αναγνώρισε ότι έχουν σημειωθεί περιστατικά κακοποιήσεων και υποστήριξε ότι θα απαιτηθεί χρόνος για την αλλαγή της συμπεριφοράς των ιρακινών δυνάμεων μετά από τις δεκαετίες της δικτατορίας του Σαντάμ Χουσεΐν.

Η βρετανική εφημερίδα Observer αποκάλυψε ότι οι ειδικές αστυνομικές δυνάμεις του Υπουργείου Εσωτερικών έχουν εμπλακεί σε εκτεταμένες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων βασανιστηρίων και εξω-δικαστικών εκτελέσεων. Η εφημερίδα διαθέτει αποδείξεις από τις οποίες προκύπτει ότι οι ύποπτοι υποβλήθηκαν σε σοβαρές κακοποιήσεις, όπως είναι τα «εγκαύματα, το σφίξιμο και το σπάσιμο των άκρων και – σε μια περίπτωση – η προφανής χρήση ηλεκτρικού τρυπανιού για να γονατίσει ο κρατούμενος». Το αποκαλούμενο από την οργάνωση Human Rights Watch «παράλληλο σύστημα κρατήσεως» που διαχειρίζεται το Υπουργείο Εσωτερικών χωρίς να ελέγχεται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης χαρακτηρίζεται από την εφημερίδα Observer «δίκτυο φαντασμάτων» κρυφών κρατητηρίων ανά το Ιράκ, όπου τα βασανιστήρια είναι καθημερινό φαινόμενο. Κατά τον Observer αυτά τα κέντρα κράτησης «λειτουργούν χωρίς να ελέγχονται από τους διεθνείς φορείς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τις μη κυβερνητικές οργανώσεις ή από τους αξιωματούχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων της νέο-σύστατης Ιρακινής κυβέρνησης». Αναφέρεται επίσης ότι οι πόροι που διέθεσαν οι κυβερνήσεις των ΗΠΑ και του Ηνωμένου Βασιλείου στην Ιρακινή Αστυνομία κατέληξαν στις Ειδικές Δυνάμεις της Αστυνομίας. Απαριθμεί κάποια από αυτά τα ανεπίσημα κρατητήρια, συμπεριλαμβανομένων της φυλακής Al-Hadoud στην περιοχή Karkh, του υπογείου μιας κλινικής στην περιοχή Shoula, της έδρας της Ταξιαρχίας Wolf στην πλατεία Nissor, της αεροπορικής βάσης Muthama και της παλαιάς έδρας των υπηρεσιών εθνικής ασφάλειας (που βρίσκονται στη Βαγδάτη). Κατά την εφημερίδα υπάρχουν παράνομα ανεπίσημα κρατητήρια και εκτός της Βαγδάτης, για παράδειγμα στις περιοχές που υπάγονται στη διακυβέρνηση της Περιφερειακής Κυβέρνησης του Κουρδιστάν, στις Samara, Kerbala και Najaf, καθώς και στη Βασόρα. Πριν τη δημοσίευση του άρθρου ο Saad Sultan, αξιωματούχος του Ιρακινού Υπουργείου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που επιβλέπει τη μεταχείριση των ιρακινών στα σωφρονιστικά καταστήματα και στα κέντρα κράτησης επιβεβαίωσε τη λειτουργία των ανεπίσημων κρατητηρίων του Υπουργείου Εσωτερικών δηλώνοντας ότι πρόκειται για χώρους ανάκρισης των τροφίμων των φυλακών. Σε δύο έρευνες που διεξήγαγε το Υπουργείο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων βρέθηκαν σε εγκαταστάσεις του Υπουργείου Εσωτερικών 32 και 67 κρατούμενοι αντίστοιχα. Ο Saad Sultan δήλωσε ότι στην πλειοψηφία τους οι κρατούμενοι είχαν υποστεί βασανιστήρια με τα χέρια τους δεμένα με χειροπέδες στην πλάτη, με τα μάτια καλυμμένα και είχαν υποβληθεί σε ξυλοδαρμό με σχοινιά ή σε ηλεκτροσόκ.

Κάποιες από τις περιπτώσεις που καταγράφει ο Observer φαίνεται ότι επιβεβαιώνουν τους ισχυρισμούς των σουνιτών αρχηγών σύμφωνα με τους οποίους οι Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας βασανίζουν και απειλούν θρησκευτικούς ηγέτες τους. Μια από τις περιπτώσεις που τεκμηριώνει ο Observer ήταν αυτή του Hassan Al-Nuanimi, σουνίτη κληρικού και μέλους της Ένωσης Μουσουλμάνων Διανοουμένων που συνελήφθη στη Βαγδάτη από τις ειδικές δυνάμεις της αστυνομίας και βρέθηκε νεκρός με σημάδια βασανιστηρίων το Μάιο του 2005. Σε συνέντευξη τύπου που δόθηκε μετά τη δημοσίευση του άρθρου του Observer ο εκπρόσωπος τύπου της Μεταβατικής Κυβέρνησης του Ιράκ, Laith Kubba, δήλωσε ότι όσα αναφέρονται στο δημοσίευμα ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα: «Αυτά συμβαίνουν και το γνωρίζουμε». Τόνισε ότι η Μεταβατική Κυβέρνηση του Ιράκ δεν επικροτεί ούτε εγκρίνει τις μεθόδους βασανιστηρίων και τις εξω-δικαστικές εκτελέσεις και εξήγησε ότι οι δεκαετίες βίας έχουν αποκτηνώσει την ιρακινή κοινωνία. Ο Υπουργός Εσωτερικών αρνήθηκε κατηγορηματικά τις κατηγορίες δηλώνοντας στο ειδησεογραφικό πρακτορείο Reuters: «Όλα είναι ψέμματα». Αμερικάνος αξιωματούχος στη Βαγδάτη

δήλωσε ότι φαίνεται να αληθεύουν κάποιες αναφορές για τις κυριαρχούμενες από σίτες αστυνομικές δυνάμεις και μπορεί να σχετίζονται με δογματικές αντιπαλότητες. Το Υπουργείο Άμυνας του Ηνωμένου Βασιλείου δήλωσε ότι γνώριζε για την κακομεταχείριση των κρατουμένων από τον Απρίλιο του 2005 και εξέφρασε τις ανησυχίες του στη Μεταβατική Κυβέρνηση του Ιράκ που διεξήγαγε έρευνες. Εκπρόσωπος του Υπουργείου Εξωτερικών του Ηνωμένου Βασιλείου πρόσθεσε: «Είμαστε ενήμεροι και ανησυχούμε για τις αναφορές κακομεταχείρισης των κρατουμένων από τους αξιωματούχους της Ιρακινής Αστυνομίας και τους ένστολους που διαπράττουν σοβαρά εγκλήματα».

Στις υποθέσεις που έχει καταγράψει η οργάνωση Human Rights Watch περιλαμβάνεται αυτή που αφορά δέκα οπαδούς του Muqtada Al-Sadr οι οποίοι συνελήφθησαν μαζί με εκατοντάδες από την Ιρακινή Αστυνομία, τις Μονάδες Κατάστασης Ανάγκης, την Ιρακινή Πολιτοφυλακή καθώς και από τους Αμερικάνους Πεζοναύτες το καλοκαίρι του 2004, όταν ξέσπασε η εξέγερση στη Najaf. Οι περισσότεροι κρατήθηκαν από την Εγκληματολογική Υπηρεσία, τη Διεύθυνση Κακουργημάτων στη Βαγδάτη, τη Μονάδα Κατάστασης Ανάγκης (στη Βαγδάτη), την Αστυνομική Διεύθυνση της Najaf ή το Γραφείο Καταπολέμησης της Εγκληματικότητας της Najaf. Κάποιοι αφέθηκαν ελεύθεροι χωρίς να τους απαγγελθούν κατηγορίες, ενώ άλλοι παραπέμφθηκαν στο Κεντρικό Ποινικό Δικαστήριο του Ιράκ. Ανέφεραν ότι υπέστησαν ξυλοδαρμούς με καλώδια, με κλωτσιές, ηλεκτροσόκ σε ευαίσθητα σημεία του σώματός τους και το μαρτύριο του «παγωμένου νερού» στο σώμα. Δύο δήλωσαν ότι υπό την πίεση των βασανιστηρίων αναγκάστηκαν να υπογράψουν «ομολογίες». Οι οικογένειές τους δεν ενημερώθηκαν για την κράτησή τους και δεν είχαν πρόσβαση σε δικηγόρο. Αφού παραπέμφθηκαν στον ανακριτή αφέθηκαν ελεύθεροι ελλείψει αποδεικτικών στοιχείων. Η οργάνωση Human Rights Watch ανέφερε συλλήψεις ατόμων, που κατηγορούνταν ότι σχετίζονταν με το Στρατό Mehdi, μεταξύ των οποίων ήσαν άτομα που ταξίδευαν στη Najaf για θρησκευτικούς λόγους, για τη διανομή ανθρωπιστικής βοήθειας και συμμετείχαν στις διαδηλώσεις που διοργανώθηκαν στην Al Kut διαμαρτυρόμενοι για τις συμπλοκές που ξέσπασαν στη Najaf.

Η οργάνωση Human Rights Watch διεξήγαγε συνεντεύξεις με 55 κατηγορούμενους για σοβαρά εγκλήματα. Οι περισσότεροι παραπέμφθηκαν σε δίκη ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου μετά από πολλές βδομάδες. Εκ νέου διαπιστώθηκε ότι τα βασανιστήρια και η κακοποίηση αποτελούσαν συνήθη τακτική των ανακριτικών αρχών και η οργάνωση επιβεβαίωσε ότι εμφανή σημάδια εξωτερικών τραυμάτων σε διάφορα σημεία του σώματος (μεταξύ των οποίων πρόσφατοι μώλωπες, σκισίματα του δέρματος και νωπές ουλές) αποδείκνυαν τους ισχυρισμούς των κρατουμένων ότι είχαν κατ' επανάληψη υποστεί ξυλοδαρμούς. Κρατούμενοι με εξαρθρωμένο ώμο, δυσκολίες στο βάδισμα, αδικαιολόγητη αδυναμία ομιλίας ή σπασμένο δόντι μπορεί να είναι θύματα διαφόρων μορφών βασανιστηρίων ή κακομεταχείρισης.

Η Διεθνής Αμνηστία αναφέρεται σε βασανιστήρια για τα οποία ευθύνεται η Διεύθυνση Ασφαλείας που πιστεύεται ότι ελέγχεται από την Οργάνωση Badr.

Οι παρατεταμένες περίοδοι προφυλάκισης συμβάλλουν τα μέγιστα στην απόκρυψη των βασανιστηρίων και της κακομεταχείρισης καθώς τα σωματικά σημάδια – αποδείξεις εξαφανίζονται πριν διαταχθεί ιατρική εξέταση από τον ανακριτή. Κάποιες φορές οι κρατούμενοι δεν επιθυμούν να υποβληθούν σε ιατρικές εξετάσεις είτε επειδή δεν θέλουν να παραταθεί η προφυλάκισή τους είτε επειδή δέχονται απειλές από τους ενδιαφερόμενους αστυνομικούς αξιωματούχους (ειδικά όταν επιστρέφουν στα κρατητήρια μετά την παραπομπή τους στον ανακριτή αν και κατ' αρχήν πρέπει

να μεταφέρονται σε χώρους που υπάγονται στη δικαιοδοσία της Σωφρονιστικής Υπηρεσίας). Για τους ίδιους λόγους μπορεί να μην καταγγέλλουν επίσημα ότι υπέστησαν βασανιστήρια.

Η δημοφιλής εκπομπή της ιρακινής τηλεόρασης « *Η Τρομοκρατία στα Χέρια της Δικαιοσύνης*» που αναφέρεται στην καταπολέμηση της εξέγερσης προκαλεί σοβαρές ανησυχίες καθώς κάποιοι από τους υπόπτους που ομολόγησαν δημοσίως έφεραν εμφανή σημάδια κακοποίησης όπως σκισίματα στο δέρμα και μώλωπες. Το Ιρακινό Υπουργείο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κατέθεσε μήνυση κατά του Υπουργείου Εσωτερικών και ζήτησε από το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο να επανεξετάσει τη νομιμότητα της μετάδοσης της εκπομπής. Το πρόγραμμα εκπέμπεται από το δημόσιο τηλεοπτικό σταθμό Al-Iraqiyah TV και παρουσιάζεται από τον Abu Walid, το διοικητή της Ταξιαρχίας Wolf.

Σύμφωνα με την οργάνωση Human Rights Watch σε σπάνιες περιπτώσεις διατάσσεται έρευνα για την απόδοση ευθυνών και την τιμωρία των ενόχων, που συνήθως συνίσταται στην καταβολή προστίμου. Το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ αναφέρει ότι σύμφωνα με κυβερνητικό αξιωματούχο εκατοντάδες υποθέσεις κακοποίησης εκκρεμούσαν στα τέλη του 2004, αλλά πολλοί αστυνομικοί συνελήφθησαν και επιβλήθηκαν στους ενόχους πειθαρχικές και ποινικές κυρώσεις.

Τα βασανιστήρια δεν αποκλείονται στα σωφρονιστικά καταστήματα και στα κρατητήρια που υπάγονται στον έλεγχο της Σωφρονιστικής Υπηρεσίας. Το Τμήμα Εσωτερικών Υποθέσεων της Σωφρονιστικής Υπηρεσίας υποστηρίζει ότι διεξήγαγε ανακρίσεις για όλες τις περιπτώσεις όπου διαπιστώθηκε ή αναφέρθηκε κακομεταχείριση μεταξύ του Ιουλίου και του Δεκεμβρίου 2004 και διέταξε τα αναγκαία κατασταλτικά μέτρα αλλά στην πραγματικότητα δεν διερευνήθηκαν παραπάνω από δέκα υποθέσεις και σύμφωνα με αναφορές εκκρεμούν εκατοντάδες περιπτώσεις κακοποιήσεων.

Βασανιστήρια και κακομεταχείριση από τις Κουρδικές Δυνάμεις Ασφαλείας

Δεν αποκλείονται τα βασανιστήρια και οι κακοποιήσεις στα κρατητήρια Asayish και Parastin/Dazgay Zanary όπου για παρατεταμένες περιόδους οι κρατούμενοι δεν δικαιούνται να ενημερώνουν για την κατάστασή τους τις οικογένειές τους ούτε να αιτηθούν τη δικαστική επανέξεταση της κράτησής τους.

Βασανιστήρια και κακομεταχείριση από τις ομάδες των εξεγερμένων

Από πολυάριθμες αναφορές και στοιχεία αποδεικνύεται ότι τα θύματα των αντιστασιακών ομάδων υπομένουν βασανιστήρια και απάνθρωπη μεταχείριση, μεταξύ των οποίων ξυλοδαρμούς, ηλεκτροσόκ και αναπαραστάσεις εκτελέσεων. Στις επιδρομές στους επαναστατικούς θύλακες, όπως στη Φαλούντζα και στην Karabilah, η Πολυεθνική Δύναμη και οι Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας ανακάλυψαν «πολλούς χώρους βασανιστηρίων, πλήρως εξοπλισμένους, κάποιες φορές και τα θύματα».

Συλλήψεις και κράτηση

Οι συλλήψεις και η κράτηση διέπονται από ευρύ φάσμα διατάξεων της ισχύουσας νομοθεσίας. Ανάλογα με το καθεστώς του κρατούμενου, μπορεί να εφαρμόζεται εκτός από την εθνική νομοθεσία και το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο.

Διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο

Όπως προαναφέρθηκε το Ιράκ βρίσκεται σε εμπόλεμη κατάσταση μετά την εισβολή του Μαρτίου 2003 στην οποία πρωτοστάτησαν οι ΗΠΑ. Όσοι συνελήφθησαν

προστατεύονται από την Τρίτη (*Σύμβαση για τη Μεταχείριση των Αιχμαλώτων Πολέμου*) ή την Τέταρτη (*Σύμβαση για την Προστασία των Αμάχων εν Καιρώ Πολέμου*) Σύμβαση της Γενεύης του 1949. Αιτήσεϊ της Ιρακινής κυβέρνησης, μεταβλήθηκε το νομικό καθεστώς της χώρας με την παράδοση της εξουσίας και την παρουσία της Πολυεθνικής Δύναμης: θεωρείται πλέον ότι το Ιράκ βιώνει κατάσταση μη διεθνούς πολέμου που έχουν εξαπολύσει οι στασιαστές κατά της Πολυεθνικής Δύναμης / Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας. Κατά συνέπεια, δεν προστατεύονται πλέον από το σύνολο των Συμβάσεων της Γενεύης οι κρατούμενοι λόγω των εχθροπραξιών.

Το ισχύον νομικό καθεστώς για όσους συλλαμβάνονται μετά τις 28.6.2004, οπότε παραδόθηκε η εξουσία στην προσωρινή κυβέρνηση, έχει ως εξής:

- *όσοι συλλαμβάνονται στο πλαίσιο του μη διεθνούς πολέμου* που διεξάγεται στη χώρα, είτε από την Πολυεθνική Δύναμη είτε από τις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας, προστατεύονται δυνάμει του άρθρου 3 των Συμβάσεων της Γενεύης και του διεθνούς εθιμικού δικαίου. Επιπλέον, εφαρμόζονται και άλλες διατάξεις του διεθνούς και του εθνικού δικαίου.

- *όσοι συλλαμβάνονται από τις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας για λόγους που δεν σχετίζονται με τις εχθροπραξίες* που μαίνονται στο Ιράκ προστατεύονται δυνάμει της ιρακινής νομοθεσίας και από το ισχύον δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου (αλλά όχι από το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο).

Η Ιρακινή Νομοθεσία

Ο Νόμος για τη Μεταβατική Διακυβέρνηση προστατεύει από την αυθαίρετη κράτηση, σύλληψη και τη μη δίκαιη δίκη. Επίσης εγγυάται στους κρατούμενους «το δικαίωμα να προσφεύγουν ενώπιον δικαστηρίου αρμόδιου να κρίνει άμεσα τη νομιμότητα της σύλληψης και της κράτησης και να διατάξει την αποφυλάκισή τους εφόσον διαπιστώσει ότι δεν πληρούνται οι νόμιμες προϋποθέσεις».

Σύμφωνα με την Ποινική Δικονομία του 1971, όπως τροποποιήθηκε από την Προσωρινή Συμμαχική Διοίκηση, ο ύποπτος διάπραξης εγκλήματος μπορεί να συλληφθεί μόνο βάσει εντάλματος εκτός από τις περιπτώσεις των αυτόφωρων εγκλημάτων ή όπου οι αρχές για βάσιμους λόγους πιστεύουν ότι ο συλληφθείς έχει τελέσει το αδίκημα για το οποίο κατηγορείται. Ο νόμος ορίζει ότι, σε κάθε περίπτωση, ο κρατούμενος πρέπει να προσαχθεί εντός 24 ωρών ενώπιον του ανακριτή, ο οποίος μπορεί να παρατείνει την προφυλάκιση έως 15 ημέρες μετά από κάθε εξέταση του. Όμως, η συνολική διάρκεια της προφυλάκισης δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξη μήνες. Περαιτέρω παράτασή της είναι δυνατή μόνον με απόφαση του αρμόδιου ποινικού δικαστηρίου.

Το 2^ο Μνημόνιο της Προσωρινής Συμμαχικής Διοίκησης θέτει τους όρους της λειτουργίας όλων των κέντρων κράτησης και σωφρονισμού, συμπεριλαμβανομένων των συνθηκών κράτησης, των ιατρικών υπηρεσιών, των πειθαρχικών και κυρωτικών μέτρων, των καταγγελιών των φυλακισμένων και της επιτήρησής τους. Όμως, αυτοί οι όροι εφαρμόζονται μόνον στο σωφρονιστικό σύστημα που εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Δικαιοσύνης του Ιράκ. Δεν εφαρμόζονται στα κέντρα κράτησης που υπάγονται στο Υπουργείο Εσωτερικών ούτε στα κρατητήρια που ελέγχονται από την Πολυεθνική Δύναμη, παρέχοντας έτσι χαμηλότερου επιπέδου εγγυήσεις.

Το 3^ο Μνημόνιο της Προσωρινής Συμμαχικής Διοίκησης τροποποίησε την Ιρακινή Ποινική Δικονομία του 1971 και εισήγαγε νέα διαδικαστικά δικαιώματα, όπως το δικαίωμα του κατηγορουμένου να σιωπά, να εκπροσωπείται και να παρίσταται

μετά συνηγόρου, να μην κατηγορεί τον εαυτό του, να ενημερώνεται γι' αυτά τα δικαιώματά του και τον αποκλεισμό των αποδείξεων που είναι προϊόν βασανιστηρίων. Όμως, το Μνημόνιο δεν αντιμετωπίζει τις συνέπειες της παραβίασης αυτών των δικαιωμάτων πλην της περίπτωσης των αναγκαστικών ομολογιών. Περαιτέρω, το Μνημόνιο προβλέπει τη νομική βάση της σύλληψης των «εγκληματιών του κοινού ποινικού δικαίου» και των «κρατούμενων για λόγους εθνικής ασφάλειας» από την Πολυεθνική Δύναμη αλλά παρέχει ελάχιστες εγγυήσεις για τη μεταχείρισή τους. Οι εγκληματίες πρέπει να παραδίδονται στις ιρακινές αρχές το συντομότερο δυνατό. Για λόγους ασφάλειας ή για άλλους πρακτικούς λόγους οι ιρακινές αρχές μπορούν να ζητούν από την Πολυεθνική Δύναμη να αναλαμβάνει την κράτηση του εγκληματία σε κάποιον από τους χώρους που έχει στη δικαιοδοσία της. Οι εγκληματίες που κρατούνται από την Πολυεθνική Δύναμη έχουν δικαίωμα να μην ομιλούν, να συμβουλεύονται το δικηγόρο τους και να «ενημερώνονται άμεσα» για τις κατηγορίες που τους βαρύνουν. Οι υποθέσεις τους πρέπει να κρίνονται από δικαστήριο εντός 90 ημερών από την έναρξη της κράτησης. Σύμφωνα με την Απόφαση 1546 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ στους κρατούμενους για λόγους εθνικής ασφάλειας εφαρμόζεται διαφορετική διαδικασία: η υπόθεσή τους κρίνεται το αργότερο εντός εννέα ημερών από την έναρξη της κράτησης τους από την Πολυεθνική Δύναμη. Εν συνεχεία επανεξετάζεται η διάρκεια της κράτησης σε κάθε περίπτωση όχι αργότερα από έξη μήνες από την έναρξή της. Οι κρατούμενοι για λόγους εθνικής ασφάλειας μπορεί να παραμένουν προφυλακισμένοι έως 18 μήνες (12 μήνες οι ανήλικοι), αλλά σε εξαιρετικές περιπτώσεις η διάρκεια της προφυλάκισης μπορεί να είναι μεγαλύτερη.

Επιπλέον, οι ένοπλες δυνάμεις των ΗΠΑ εξέδωσαν κανονισμό για τη μεταχείριση των κρατούμενων στους χώρους που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους, τους Κανόνες και τις Κατευθυντήριες Οδηγίες για τις Επισκέψεις των Κρατούμενων. Τις πρώτες εξήντα ημέρες της κράτησης απαγορεύεται στους κρατούμενους να δέχονται επισκέψεις. Εν συνεχεία δικαιούνται κάθε μήνα να δέχονται τέσσερις επισκέψεις στενών μελών της οικογένειάς τους ή των δικηγόρων τους.

Μετά την προκαταρκτική εξέταση, οι ένοπλες δυνάμεις των ΗΠΑ εισάγουν τα στοιχεία κάθε κρατούμενου σε κεντρική βάση δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων του ονοματεπωνύμου του, του αριθμού της ταυτότητάς του, της ημερομηνίας και του τόπου σύλληψης, της στρατιωτικής μονάδας που πραγματοποίησε τη σύλληψη και του τόπου κράτησης καθώς και των κατηγοριών.

Οι κρατούμενοι στις περιοχές που ελέγχονται από τις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας

Παρά τις προαναφερόμενες εγγυήσεις οι ύποπτοι συχνά συλλαμβάνονται χωρίς ένταλμα, κρατούνται χωρίς να απαγγέλλονται σε βάρος τους κατηγορίες και για παρατεταμένες περιόδους πριν παραπεμφθούν ενώπιον του ανακριτή. Επιπλέον, δεν τους επιτρέπεται να επικοινωνούν με την οικογένειά τους και το δικηγόρο τους. Η οργάνωση Human Rights Watch διαπιστώνει:

ότι από τα τέλη του 2003 η ιρακινή αστυνομία έχει διαπράξει σοβαρές και εκτεταμένες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε βάρος των υπόπτων για λόγους εθνικής ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των στασιαστών, και των εγκληματιών του κοινού ποινικού δικαίου. Στα μέσα του 2004 οι ιρακινές υπηρεσίες πληροφοριών διέπραξαν σοβαρές παραβιάσεις, κυρίως σε βάρος μελών πολιτικών κομμάτων που θεωρήθηκαν απειλή για την κρατική ασφάλεια.

Η Ομάδα Εργασίας για τις Αυθαίρετες Κρατήσεις της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ ανέφερε ότι στην πλειοψηφία τους οι κρατούμενοι στο Ιράκ συνελήφθησαν χωρίς ένταλμα στο πλαίσιο διαδηλώσεων, σε σημεία ελέγχου, σε κατ' οίκον έρευνες. Θεωρούνται «κρατούμενοι για λόγους εθνικής ασφάλειας» ή «ύποπτοι για δραστηριότητες κατά της Συμμαχίας». Το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ αναφέρει ότι «πιστευόταν ευρέως ότι η αστυνομία προέβαινε σε εικονικές συλλήψεις προκειμένου να αποσπάσει χρήματα». Άλλοι συνελήφθησαν τυχαία, στο πλαίσιο μαζικών συλλήψεων που πραγματοποίησαν οι Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας με αποκλειστικό σκοπό να επιδείξουν στους πολίτες ότι δραστηριοποιούνται για την καταστολή της εγκληματικότητας. Οι περισσότεροι αφέθηκαν ελεύθεροι μετά από βδομάδες ή μήνες χωρίς να απαγγελθούν σε βάρος τους κατηγορίες και να εξεταστεί από δικαστήριο η νομιμότητα της κράτησής τους. Πραγματοποιούνται συχνά μαζικές έφοδοι με μόνη την εντολή του Υπουργού Εσωτερικών και χωρίς την έκδοση εντάλματος σύλληψης από τις αρμόδιες δικαστικές αρχές. Συνήθως οι δικαστικές αρχές δεν ενημερώνονται για τους κρατούμενους κυρίως λόγω του υψηλού αριθμού των συλλήψεων για τις οποίες δεν εκδίδεται ένταλμα και έτσι αυξάνεται ο κίνδυνος των βασανιστηρίων και της κακομεταχείρισης. Εξαιτίας της ανασφάλειας και του υψηλού αριθμού των κρατουμένων οι ανακριτές σπανίως επισκέπτονται τους χώρους κράτησης παρότι είναι αρμόδιοι για την επιθεώρησή τους. Αν και σύμφωνα με τη νομοθεσία μετά την εμφάνισή τους ενώπιον του δικαστηρίου οι κρατούμενοι μεταφέρονται σε χώρους κράτησης που υπάγονται στη δικαιοδοσία της Σωφρονιστικής Υπηρεσίας αναμένοντας την εκδίκαση της υπόθεσής τους, συνήθως οι συλληφθέντες από τις υπηρεσίες του Υπουργείου Εσωτερικών αφού εμφανιστούν ενώπιον του δικαστηρίου επιστρέφουν στα κρατητήρια που ελέγχει το Υπουργείο Εσωτερικών.

Προκαλούν ανησυχία οι συλλήψεις που πραγματοποιεί και οι κρατήσεις που διατάσσει αναρμοδίως η Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών του Ιράκ στους χώρους της Διεύθυνσης Κακουρηγημάτων στην περιοχή Al Amiriyah της Βαγδάτης.

Αναφέρεται επίσης η υπερβολική χρήση βίας σε βάρος Ιρακινών και ξένων, ειδικότερα όσων είναι αραβικής καταγωγής (συμπεριλαμβανομένων των προσφύγων), για παράδειγμα στο πλαίσιο συλλήψεων ή κατ' οίκον ερευνών. Πρόκειται για λεηλασίες και πυρπολήσεις σπιτιών των θεωρούμενων στασιαστών καθώς και για κλοπές αγαθών μεγάλης αξίας που ανήκουν στους κρατούμενους. Πολλοί κρατούμενοι ανέφεραν ότι υπέστησαν ξυλοδαρμό κατά τη σύλληψη και ότι οι αστυνομικοί τους έδεσαν χαλαρά τα χέρια με χειροπέδες ή τους κάλυψαν τα μάτια. Διαρκούς της προφυλάκισης απαγορεύεται κάθε επικοινωνία των κρατουμένων με τους δικηγόρους τους και τα μέλη της οικογένειάς τους, εκτός από τις περιπτώσεις παράνομων μεθόδων όπως είναι η δωροδοκία ή η παρέμβαση υψηλά ιστάμενου. Στα περισσότερα κρατητήρια που επισκέφθηκε η οργάνωση Human Rights Watch απαγορευόταν στους κρατούμενους να ασκήσουν το δικαίωμά τους να επικοινωνούν με το δικηγόρο τους και να δέχονται επισκέψεις μελών της οικογένειάς τους.

Οι παρατεταμένες περίοδοι προφυλάκισης είναι συνηθισμένο φαινόμενο. Η οργάνωση Human Rights Watch αναφέρει ότι πολλοί κρατούμενοι περίμεναν βδομάδες ή και μήνες, χωρίς δικαστικό έλεγχο της νομιμότητας της κράτησής τους, την παραπομπή τους ενώπιον δικαστηρίου. Αναφέρεται επίσης ότι κάποιοι αστυνόμοι δεν προσήγαγαν τους κρατούμενους ενώπιον των δικαστικών αρχών και παρέτειναν την κράτησή τους έως ότου δωροδοκηθούν από τα μέλη των οικογενειών τους, οπότε τους απέλυαν. Στο Κεντρικό Ποινικό Δικαστήριο της Βαγδάτης υπερβαίνει τις τριάντα ημέρες το διάστημα που μεσολαβεί από τη σύλληψη έως την α-

παγγελία της κατηγορίας παρότι ο νόμος επιβάλλει την προσαγωγή του υπόπτου ενώπιον του ανακριτή εντός 24 ωρών από τη σύλληψη.

Οι συνθήκες προφυλάκισης στην Εγκληματολογική Διεύθυνση Ασφαλείας και στη Διεύθυνση Κακουρηγμάτων είναι άθλιες. Η οργάνωση Human Rights Watch αναφέρει ότι παρέχεται στους κρατούμενους ελάχιστη ή καθόλου τροφή και ελάχιστο ή καθόλου νερό, επικρατεί συνωστισμός και δεν υπάρχει χώρος για να ικανοποιηθούν οι ανάγκες ύπνου τους. Οι συνθήκες υγιεινής χαρακτηρίζονται από την έλλειψη των σχετικών εγκαταστάσεων. Κάποιοι από τους κρατούμενους ανέφεραν ότι κοιμούνται εναλλάξ, ενώ οι υπόλοιποι κοιμούνται όρθιοι.

Γενικά, δεν τιμωρούνται οι αυτοурγοί των προαναφερόμενων αδικημάτων. Αν και προβλέπεται η παραπομπή των ενόχων στη δικαιοσύνη, με την εφαρμογή διοικητικών ή νομικών διαδικασιών, στην πράξη έχουν ελάχιστη πιθανότητα να αποζημιωθούν οι κρατούμενοι που έχουν συλληφθεί και κρατούνται παράνομα ή που έχουν υποφέρει από βασανιστήρια και κακομεταχείριση. Κατά το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ «δεν έχουν δημοσιοποιηθεί περιπτώσεις άσκησης ποινικής δίωξης κατά των μελών των δυνάμεων ασφαλείας για την παραβίαση των προαναφερόμενων δικαιωμάτων ούτε ανακοινώθηκε η υιοθέτηση μέτρων προληπτικών της επανάληψης τους». Η οργάνωση Human Rights Watch υποστηρίζει ότι εκτός σπανίων εξαιρέσεων οι ιρακινές αρχές δεν έχουν αποδώσει ευθύνες στους αυτοурγούς των προαναφερόμενων πράξεων ενώ οι διεθνείς αστυνομικοί σύμβουλοι «κάνουν τα στραβά μάτια σ' αυτές τις κατάφωρες παραβιάσεις». Αναφέρει ελάχιστες περιπτώσεις αστυνομικών που μετά από ανάκριση καταδικάστηκαν και τιμωρήθηκαν με πρόστιμο. Δεν έχει αναλάβει καμιά σχετική πρωτοβουλία ο Γενικός Επιθεωρητής του Υπουργείου Εσωτερικών που έχει την αρμοδιότητα να διερευνά τη συμπεριφορά των αξιωματούχων εφαρμογής του νόμου και να παραπέμψει τις σχετικές υποθέσεις για περαιτέρω ενέργειες σε διοικητικές και δικαστικές αρχές. Η οργάνωση Human Rights Watch εξέφρασε επίσης ανησυχία επειδή δεν υιοθετήθηκαν μέτρα προληπτικά της υποτροπής παρότι ο πρώην Υπουργός Εσωτερικών Falaḥ Al-Naqib είχε παραδεχθεί ότι η αστυνομία πρόβη σε συλλήψεις χωρίς εντάλματα.

Αναφέρεται ότι βελτιώθηκαν σημαντικά, χωρίς όμως να πληρούν τα διεθνή κριτήρια, οι συνθήκες διαβίωσης στα σωφρονιστικά καταστήματα. Η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού έχει πρόσβαση στα κρατητήρια και στις φυλακές και το Υπουργείο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων άνοιξε γραφείο στη φυλακή Αμπού Γκράμπ, στη Βαγδάτη. Όμως, υπάρχουν ακόμη ανεπίλυτα προβλήματα: συνωστισμός, παράλειψη της συντήρησης των εγκαταστάσεων και ανεπαρκής παροχή υπηρεσιών ιατρικής φροντίδας. Επίσης, σε κάποιες περιπτώσεις οι ανήλικοι φυλακίζονται μαζί με τους ενήλικες.

Κρατούμενοι στις περιοχές που υπάγονται στον έλεγχο των Κουρδικών αρχών

Περιπτώσεις αυθαίρετων συλλήψεων και κρατήσεων χωρίς τη διεξαγωγή δίκης έχουν αναφερθεί και στις περιοχές που υπάγονται στην Περιφερειακή Κυβέρνηση του Κουρδιστάν. Κινδυνεύουν κυρίως όσοι συλλαμβάνονται από τις υπηρεσίες ασφάλειας / πληροφοριών κατ' εφαρμογή της Ποινικής Δικονομίας και συχνά κρατούνται για παρατεταμένες περιόδους χωρίς δικαστικό έλεγχο της νομιμότητας της κράτησης.

Μνημονεύοντας εμπιστευτικό τηλεγράφημα που απέστειλε το Υπουργείο Εξωτερικών στο Λευκό Οίκο, στο Πεντάγωνο και στην Αμερικάνικη Πρεσβεία της Βαγδάτης η εφημερίδα Washington Post αναφέρει ότι «οι εξω-δικαστικές κρατήσεις» εντάσσονται στις «προγραμματισμένες και εκτεταμένες πρωτοβουλίες» των κουρδι-

κών κομμάτων «να ασκήσουν εξουσία στο Κιρκούκ με τρόπο ιδιαίτερα προκλητικό». Το τηλεγράφημα αναφέρεται στην πρακτική που ακολουθούν οι κυριαρχούμενες από κούρδους δυνάμεις ασφαλείας και η Asayish, η κουρδική ασφάλεια: μεταφέρουν εκατοντάδες κρατούμενους από τις πόλεις Κιρκούκ και Μοσούλη στις περιοχές που ελέγχονται από την Περιφερειακή Κυβέρνηση του Κουρδιστάν χωρίς «την άδεια των τοπικών δικαστικών αρχών ή την ενημέρωση των Υπουργείων Εσωτερικών ή Άμυνας στη Βαγδάτη». Οι κουρδικές αρχές αρνούνται τον παράνομο χαρακτήρα αυτών των μεταφορών ενώ οι Αμερικάνοι αξιωματούχοι υποστηρίζουν ότι δεν έχουν εμπλακεί και ότι η προαναφερόμενη πρακτική σταμάτησε μετά την παρέμβασή τους. Όμως, το ζήτημα μπορεί να πυροδοτήσει εθνοτικές εντάσεις σε αυτές τις πόλεις, καθώς οι Άραβες και οι Τουρκμένοι υποστηρίζουν ότι σκόπιμα είναι θύματα αρπαγών, παράνομων κρατήσεων και βασανιστηρίων.

Κρατούμενοι στις περιοχές που ελέγχουν οι ένοπλες δυνάμεις των ΗΠΑ

Αναφέρεται ότι η Πολυεθνική Δύναμη χρησιμοποιεί υπερβολική βία στις κατ' οίκον έρευνες και στις συλλήψεις συμπεριλαμβανομένης της άσκησης βίας σε βάρος όσων δεν αντιστέκονται καθώς και κατασχέσεις και καταστροφή περιουσιών.

Προκαλεί ανησυχία η αδυναμία των κρατουμένων να έχουν πρόσβαση σε δικηγόρο ή στις οικογένειές τους κατά την προανάκριση στις στρατιωτικές βάσεις των ΗΠΑ. Η σύλληψή τους δεν καταγράφεται στην κεντρική βάση δεδομένων. Επίσης, οι οικογένειές τους δεν γνωρίζουν για την κατάστασή τους και οι οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν μπορούν να επιβλέπουν τη μεταχείρισή τους. Αναφερόμενος στο μεγάλο αριθμό των κρατουμένων από την Πολυεθνική Δύναμη στο Ιράκ ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ Κόφι Άναν δήλωσε ότι «μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι η κράτηση χιλιάδων ανθρώπων χωρίς την εφαρμογή της προσήκουσας διαδικασίας». Ανέφερε ότι «απαγορεύονται από το διεθνές δίκαιο οι παρατεταμένοι περίοδοι κράτησης χωρίς πρόσβαση σε δικηγόρο και δικαστήριο, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων της κατάστασης ανάγκης». Οι ΗΠΑ αντίκρουσαν τις κατηγορίες υποστηρίζοντας ότι όλοι οι κρατούμενοι έχουν πρόσβαση σε δίκαιη διαδικασία και ότι απολαμβάνουν τα δικαιώματα που τους εγγυώνται οι Συμβάσεις της Γενεύης.

Μετά τη μεταφορά τους σε ένα από τα κυριότερα κρατητήρια στο στρατόπεδο Bucca ή στην Αμπού Γκράμπ, οι κρατούμενοι καταγράφονται σε κεντρική βάση δεδομένων. Αναφέρονται παρόλα αυτά περιπτώσεις «κρατουμένων φαντασμάτων» που σκοπίμως δεν καταγράφηκαν. Ο Υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ Donald Rumsfeld παραδέχθηκε το 2004 ότι διέταξε να τηρηθεί μυστική η κράτηση ανώτατου στελέχους της πολιτικής ομάδας Ansar al-Islam χωρίς να καταγραφεί η υπόθεσή του στη βάση δεδομένων.

Η συσταθείσα τον Αύγουστο του 2004 Επιτροπή Επανεξέτασης και Απόλυσης είναι αρμόδια για τον έλεγχο των παρατεταμένων κρατήσεων όσων συλλαμβάνονται δυνάμει διαταγών της Πολυεθνικής Δύναμης. Η Επιτροπή αποτελείται από έξι Ιρακινούς και τρία μέλη της Πολυεθνικής Δύναμης. Γνωμοδοτεί σε κάθε υπόθεση εάν ο κρατούμενος πρέπει να απολυθεί ή να παραμείνει σε καθεστώς στέρξης της προσωπικής του ελευθερίας, εφόσον συνεχίζει να αποτελεί απειλή για την ασφάλεια. Σύμφωνα με τις ένοπλες δυνάμεις των ΗΠΑ η Επιτροπή εξετάζει την υπόθεση κάθε κρατούμενου εντός ενενήντα ημερών από την έναρξη της κράτησης και εν συνεχεία εντός 180 ημερών. Η σχετική απόφαση εκδίδεται από τον Αντιστράτηγο της Πολυεθνικής Δύναμης για τις Επιχειρήσεις Κράτησης, κύριο Geoffrey Miller, μετά από διαβούλευση με τον Υπουργό Δικαιοσύνης του Ιράκ. Όμως, η διαδικασία ε-

πανεξέτασης της κράτησης είναι ιδιαίτερα χρονοβόρα λόγω του υψηλού αριθμού των κρατουμένων με αποτέλεσμα να παραβιάζονται σοβαρά τα δικαιώματα των κρατουμένων στο πλαίσιο της προσήκουσας διαδικασίας. Το Μάιο του 2005 συνεστήθη και δεύτερη Επιτροπή προκειμένου να «μειωθεί κατά το ήμισυ ο χρόνος αναμονής για τον έλεγχο της κράτησης». Μέχρι το τέλος Ιουνίου 2005, δηλαδή κατά τον πρώτο χρόνο λειτουργίας της, η Επιτροπή ενέκρινε την απόλυση περισσότερων των 2.700 κρατουμένων, ενώ γνωμοδότησε υπέρ της παράτασης της κράτησης 6.500. Όσοι αντιμετωπίζουν κατηγορίες του κοινού ποινικού δικαίου παραπέμπονται για την άσκηση ποινικής δίωξης ενώπιον του Κεντρικού Ποινικού Δικαστηρίου της Βαγδάτης. Στα τέλη του 2005 το Δικαστήριο αυτό είχε ασκήσει ποινική δίωξη σε περισσότερους από 2.700 κρατούμενους.

Οι συνθήκες συνωστισμού σε συνδυασμό με το δύστροπο χαρακτήρα των τροφίμων ενέχουν τον κίνδυνο έξαρσης της βίας στα κρατητήρια. Στα στρατόπεδα Bucca και Αμπού Γκράμπ εκδηλώθηκαν αρκετές στάσεις με σοβαρές συνέπειες για την ακεραιότητα των κρατουμένων.

Κάποιοι Σύριοι, Ιρανοί και Παλαιστίνιοι πρόσφυγες αντιμετώπισαν τη σύλληψη και την αυθαίρετη κράτηση από την Πολυεθνική Δύναμη / Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας που τους κατηγόρησαν ότι υποστήριξαν την εξέγερση ή γενικότερα την τρομοκρατία. Οι επιθεωρητές του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου κατηγόρησαν τις ΗΠΑ για την άρνησή τους να τους επιτρέψουν την πρόσβαση στους υπαγόμενους στον έλεγχό τους αλλοδαπούς κρατούμενους στο Ιράκ που θεωρούνται ύποπτοι τρομοκρατίας.

Χ. Κατάσταση των Γυναικών και των Παιδιών

1. Γυναίκες

α) Επισκόπηση

Τα πρώτα χρόνια της κοσμικής σοσιαλιστικής πολιτικής του κόμματος Βα' αθ και του προηγούμενου καθεστώτος άρχισε να προστατεύεται νομοθετικά το καθεστώς των γυναικών και το Ιράκ προσχώρησε σε διεθνείς συνθήκες προστασίας των δικαιωμάτων τους. Το Σύνταγμα του 1970 πρόβλεπε ισότητα αντρών και γυναικών. Κατά τη διακυβέρνηση της χώρας από το προηγούμενο καθεστώς βελτιώθηκε το επίπεδο γραφής, ανάγνωσης και εκπαίδευσης των γυναικών και άρθηκαν οι περιορισμοί της ελευθερίας κυκλοφορίας τους. Αναγνωρίστηκε στις γυναίκες το δικαίωμα να ψηφίζουν και να εκλέγονται, να οδηγούν, να εργάζονται εκτός της οικίας τους και να απασχολούνται σε θέσεις εργασίας όπου παραδοσιακά εργάζονταν άντρες. Πριν το 1991 το επίπεδο γραφής και ανάγνωσης των γυναικών στο Ιράκ ήταν από τα υψηλότερα της περιοχής (μόλις 8% ήταν το ποσοστό αναλφαβητισμού το 1985). Αγόρια και κορίτσια είχαν με όρους ισότιμους πρόσβαση στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και οι Ιρακινές θεωρούνταν ευρέως οι πλέον μορφωμένες και επαγγελματίες γυναίκες του Αραβικού κόσμου.

Το 1986, το Ιράκ ήταν η πρώτη αραβική χώρα που υπέγραψε τη Σύμβαση για την Εξάλειψη κάθε Μορφής Διακρίσεων σε βάρος των Γυναικών με κάποιες σημαντικές επιφυλάξεις, που αφορούσαν κυρίως την υπεροχή του ισλαμικού νόμου της Σαρία. Όμως, τα χρόνια της αυταρχικής διακυβέρνησης της χώρας, οι πόλεμοι και οι οικονομικές κυρώσεις υποβάθμισαν τις συνθήκες διαβίωσης στο Ιράκ με σοβαρές συνέπειες για τη ζωή των γυναικών. Στον Κατάλογο της Ανθρώπινης Ανάπτυξης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, που περιλαμβάνει δείκτες κατηγοριοποιημένους ανά γένος το Ιράκ κατετάγη το 2001 στην 127^η θέση από την 76^η στην οποία είχε καταταγεί το 1991. Μεταξύ άλλων η υποβάθμιση αυτή συνεπάγεται για τις γυναίκες την αύξηση του ποσοστού θνησιμότητας, διαζυγίων, πολυγαμίας και ενδοοικογενειακής βίας, την αύξηση του επιπέδου κακής διατροφής που πλήττει και τα παιδιά τους, την ανάληψη πρόσθετων ευθυνών, αφού αναγκάστηκαν να φροντίσουν τα παιδιά που τραυματίστηκαν στον πόλεμο και αρρώστησαν λόγω των ασθενειών και της κακής διατροφής, χωρίς επαγγελματική υποστήριξη ή επαρκή πρόσβαση σε γνώση και δεξιότητες.

Το προηγούμενο καθεστώς δίδε συχνά τις γυναίκες λόγω των προσωπικών τους πολιτικών ή θρησκευτικών πεποιθήσεων ή λόγω των πολιτικών ή θρησκευτικών πεποιθήσεων των μελών της οικογένειάς τους. Ο βιασμός και η σεξουαλική κακοποίηση των γυναικών είχαν σκοπό την απόσπαση πληροφοριών και τον εξαναγκασμό των κρατουμένων να ομολογήσουν, τον εκφοβισμό των μελών της αντιπολίτευσης ή τον εκβιασμό των αντρών για να συνεργαστούν με την κυβέρνηση. Περαιτέρω, πιστεύεται ότι περίπου 100.000 κούρδισες έχασαν τους συζύγους τους στο πλαίσιο της εκστρατείας Anfal, που εξαπέλυσε το προηγούμενο καθεστώς στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και συνίστατο σε μαζικές εκτοπίσεις και εξαφανίσεις. Επιπλέον, κάποιες Κούρδισες, θύματα της Anfal πουλήθηκαν σε άλλες χώρες, όπως στην Αίγυπτο και αναγκάστηκαν να εκπορνευτούν.

Οι πρωτοβουλίες που ανέλαβε το προηγούμενο καθεστώς για να νομιμοποιήσει τις θέσεις του κατά την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης που μάστιζε το Ιράκ μετά τον Πόλεμο του Κόλπου του 1991 έπληξαν ιδιαίτερα τα δικαιώματα των γυναικών. Σκοπός των πρωτοβουλιών αυτών ήταν η φυλετική ενίσχυση του καθεστώτος και ο κατευνασμός του θρησκευτικού φονταμενταλισμού και συντηρητι-

σμού. Οι γυναίκες που κατηγορήθηκαν για πορνεία αποκεφαλίστηκαν χωρίς την εφαρμογή των νόμιμων διαδικασιών. Επίσης θεσμοθετήθηκαν περιορισμοί της ελευθερίας κυκλοφορίας των γυναικών: απαγορευόταν στις γυναίκες ηλικίας κάτω των 45 ετών να ταξιδεύουν χωρίς να συνοδεύονται από άντρα συγγενή (που δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις να συνάψει γάμο) όπως είναι ο πατέρας ή ο αδερφός.

Τον Ιούνιο του 2000 η Επιτροπή για την Εξάλειψη των Διακρίσεων σε βάρος των Γυναικών εξέτασε τη δεύτερη και την τρίτη περιοδική έκθεση που υπέβαλε το Ιράκ. Στις συμπερασματικές της παρατηρήσεις εξέφρασε την ανησυχία της «επειδή το συμβαλλόμενο κράτος δεν προήγαγε τη θέση των γυναικών σε κάποιους τομείς, και παρέλειψε να υιοθετήσει συγκεκριμένες πολιτικές και όλα τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή της Σύμβασης» και υπογράμμισε ειδικότερα την παράλειψή του να καταργήσει νομοθετικές διατάξεις που προβλέπουν διακριτική μεταχείριση σε βάρος των γυναικών.

β) Νομικό καθεστώς και προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών

Ο Νόμος για την Προσωρινή Διακυβέρνηση της χώρας απαριθμεί κάποια δικαιώματα των γυναικών και κατ' αρχήν ορίζει για την ισότητα αντρών και γυναικών. Όμως, δεν παρέχει την κατάλληλη προστασία από τη διακριτική μεταχείριση στο γάμο (άνισα τα δικαιώματα κατά τη σύναψη γάμου, διαρκούντος του γάμου και στο διαζύγιο), στην κληρονομική διαδοχή και στο δικαίωμα των παιδιών να αποκτούν την ιθαγένεια της μητέρας τους. Επιπρόσθετα, ο Νόμος για την Προσωρινή Διακυβέρνηση (και ενδεχομένως και το μελλοντικό Σύνταγμα) ορίζει ότι το Ισλάμ αποτελεί «πηγή της νομοθεσίας» αν και δεν είναι ακόμη γνωστό εάν και πώς η ρύθμιση αυτή μπορεί να πλήξει στην πράξη τα δικαιώματα των γυναικών. Ο Νόμος για την Προσωρινή Διακυβέρνηση ορίζει ότι τουλάχιστον το 25% των εδρών της Μεταβατικής Εθνοσυνέλευσης πρέπει να καταληφθεί από γυναίκες. Στις εκλογές της 30^{ης} Ιανουαρίου 2005 οι γυναίκες κέρδισαν 85 έδρες (περίπου 33% του συνολικού αριθμού των εδρών) και τώρα είναι επικεφαλής των Υπουργείων Εκτόπισης και Μετανάστευσης, Επικοινωνιών, Αποκέντρωσης και Δημοσίων Έργων, Περιβάλλοντος, Επιστημών και Τεχνολογίας καθώς και του Υπουργείου Γυναικείων Θεμάτων. Ενθαρρυντικός παράγοντας είναι η ίδρυση μη κυβερνητικών οργανώσεων που επικεντρώνονται στην προαγωγή των δικαιωμάτων των γυναικών. Οι ομάδες των γυναικών ζητούν την υιοθέτηση συνταγματικής διάταξης σύμφωνα με την οποία το 40% των εδρών της Εθνοσυνέλευσης θα πρέπει να καταλαμβάνεται από γυναίκες.

Δυστυχώς, η ιρακινή νομοθεσία δεν προστατεύει αποτελεσματικά όλα τα δικαιώματα που ορίζει ο Νόμος για την Προσωρινή Διακυβέρνηση και η Σύμβαση για την Εξάλειψη κάθε Μορφής Διακρίσεων σε βάρος των Γυναικών. Ειδικότερα, ο Ιρακινός Νόμος για την Προσωπική Κατάσταση (Νόμος 188 του 1959) και ο Ιρακινός Ποινικός Κώδικας (Νόμος 111 του 1969) περιλαμβάνουν διατάξεις δυσμενούς διακριτικής μεταχείρισης που ισχύουν σήμερα. Θετική εξέλιξη ήσαν οι τροποποιήσεις του Ποινικού Κώδικα που εισήγαγε η Προσωρινή Συμμαχική Διοίκηση για να αντιμετωπιστούν τα αυξανόμενα κρούσματα αρπαγών και βιασμών των γυναικών τους μήνες που ακολούθησαν την εισβολή των ΗΠΑ στο Ιράκ: αυξήθηκαν οι ποινές για την αρπαγή, το βιασμό και τη σεξουαλική κακοποίηση των γυναικών και ανεστάλη η εφαρμογή των διατάξεων που επιτρέπουν στους αυτουργούς να διαφεύγουν την τιμωρία όταν συνάπτουν γάμο με την ενδιαφερόμενη. Όμως, παραμένουν εν ισχύ κάποιες διατάξεις που διεπόμενες από το νόμο της Σαρία προβλέπουν διακριτική μεταχείριση των γυναικών. Για παράδειγμα, ο Νόμος για την Προσωπική Κατάσταση επιτρέπει υπό προϋποθέσεις την πολυγαμία των αντρών, προβλέπει ότι η σύζυγος

κληρονομεί το ήμισυ του μεριδίου του συζύγου της και ευνοεί τους άντρες στο διαζύγιο. Περαιτέρω, ο Ποινικός Κώδικας περιλαμβάνει διατάξεις που προβλέπουν επιεικείς ποινές για τα «εγκλήματα τιμής» όταν το κίνητρο του αυτουργού είναι η αντιμετώπιση της πρόκλησης ή η «διαφύλαξη της οικογενειακής τιμής». Η τιμωρία συνίσταται σε φυλάκιση που κυμαίνεται από έξη έως δώδεκα μήνες. Επίσης, το άρθρο 409 προβλέπει ποινή που δεν υπερβαίνει τα τρία χρόνια για όποιον καταλαμβάνει τη γυναίκα του να διαπράττει μοιχεία και φονεύει ή τραυματίζει άμεσα τον έναν ή και τους δύο μοιχούς. Ο νόμος δεν παρέχει κατευθυντήριες αρχές για το χαρακτηρισμό των «κινήτρων τιμής» και άρα υπάρχει περιθώριο διασταλτικής ερμηνείας και κατάχρησης της εφαρμογής του.

Παρότι οι κουρδικές αρχές ανέστειλαν την εφαρμογή των προαναφερόμενων διατάξεων το 2000 (στις περιοχές που ήλεγχε το Πατριωτικό Μέτωπο του Κουρδιστάν) και το 2002 (στις περιοχές που ήλεγχε το Δημοκρατικό Κόμμα του Κουρδιστάν) δεν μειώθηκαν τα «εγκλήματα τιμής» στο Βόρειο Ιράκ. Περαιτέρω, ο Ποινικός Κώδικας ορίζει ότι ο σύζυγος που ασκεί σωματική βία στη γυναίκα του μπορεί, υπό προϋποθέσεις, να μην διωχθεί ποινικά. Αναφέρεται ότι η διάταξη αυτή καταργήθηκε το 2001 στις ελεγχόμενες από το Δημοκρατικό Κόμμα του Κουρδιστάν περιοχές.

Στις 29.12.2003 το Συμβούλιο Διακυβέρνησης του Ιράκ υιοθέτησε την απόφαση 137 για την αντικατάσταση του Νόμου του 1959 για την Προσωπική Κατάσταση με το Νόμο της Σαρία. Σύμφωνα με την απόφαση αυτή τα ζητήματα προσωπικής κατάστασης όπως είναι ο γάμος, το διαζύγιο, η κληρονομική διαδοχή και η επιμέλεια του παιδιού, διέπονται από τους θρησκευτικούς κανόνες κάθε θρησκευτικής κοινότητας. Οι Ιρακινές κατέκριναν ευρέως αυτήν την απόφαση και ο Διοικητής της Προσωρινής Συμμαχικής Διοίκησης Paul Bremer δεν την επικύρωσε. Τελικώς, το Συμβούλιο Διακυβέρνησης του Ιράκ ακύρωσε την απόφαση με 15 ψήφους έναντι 10. Σχετικά είναι σημαντικό να υπογραμμισθεί ότι πριν την εισαγωγή του Νόμου του 1959 για την Προσωπική Κατάσταση οι Σουνίτες και οι Σιίτες είχαν χωριστά θρησκευτικά δικαστήρια που εξέδιδαν αποφάσεις σύμφωνα με την ιδιαίτερη ερμηνεία του Ισλαμικού Δικαίου που ενστερνιζόταν κάθε θρησκευτική ομάδα. Ο ρόλος του Ισλάμ και της Σαρία έναντι του κοσμικότερου Νόμου του 1959 για την Προσωπική Κατάσταση είναι ένα από τα επίμαχα ζητήματα των διαπραγματεύσεων που διεξάγονται για την υιοθέτηση του νέου Συντάγματος.

γ) Η θέση των γυναικών σήμερα

Η ασταμάτητη βία και το υψηλό επίπεδο της εγκληματικότητας, οι χαμηλοί ρυθμοί της ανασυγκρότησης της χώρας, οι υποβαθμισμένες συνθήκες διαβίωσης και η κλιμακούμενη τάση εφαρμογής αυστηρών ισλαμικών κανόνων συμπεριφοράς και ένδυσης πλήττουν τις γυναίκες του Ιράκ. Αδιάκριτες επιθέσεις που εξαπέλυσαν οι στασιαστές προκάλεσαν το θάνατο και τον τραυματισμό αμάχων, στους οποίους περιλαμβάνονται πολλές γυναίκες. Κινδυνεύουν οι γυναίκες όλων των θρησκευτικών ομάδων αφού αποτελούν στόχο όταν δεν συμμορφώνονται με τους αυστηρούς ισλαμικούς κανόνες ένδυσης (για παράδειγμα όταν δεν καλύπτουν τα μαλλιά τους ή όταν φορούν δυτικότερα ρούχα). Αστυνομικοί ανέφεραν ότι θρησκευόμενοι συντηρητικοί επιτέθηκαν με οξύ σε δεκάδες γυναίκες στη Βαγδάτη και ότι πολλές άλλες δολοφονήθηκαν πάραυτα. Περαιτέρω, το Ινστιτούτο Ειρήνης και Πολέμου αναφέρει ότι συχνά δεν έχουν δικαίωμα πρόσβασης σε κυβερνητικές θέσεις εργασίας οι γυναίκες που δεν καλύπτουν το πρόσωπό τους. Διαφαίνεται ότι εφαρμόζεται κατά κόρον στην κοινότητα των Σιιτών η πρακτική της muta'a ή του προσωρινού γάμου,

που χαρακτηριζόταν μοιχεία από το προηγούμενο καθεστώς και τιμωρείτο με πρόστιμο ή φυλάκιση. Ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζεται η *muta' a* στο Ιράκ, με σκοπό την εξασφάλιση εισοδήματος και προστασίας για τη χήρα ή τη διαζευγμένη, ευνοεί ιδιαίτερα τους άντρες καθώς μόνον αυτοί μπορούν να αποφασίσουν τη λύση του προσωρινού γάμου (εκτός εάν συμφωνηθεί εξ αρχής ότι το δικαίωμα αυτό έχουν και οι γυναίκες). Επίσης, οι γυναίκες που έχουν συνάψει προσωρινό γάμο δεν δικαιούνται να κληρονομήσουν το σύζυγό τους.

Η ανασφάλεια και το έλλειμμα του κράτους δικαίου συνέβαλαν στην αύξηση της εγκληματικότητας σε βάρος των γυναικών, ειδικότερα τους μήνες που ακολούθησαν τον πόλεμο του 2003. Σύμφωνα με έρευνα της «Οργάνωσης για την Ελευθερία των Γυναικών στο Ιράκ» από τον Απρίλιο έως τον Αύγουστο του 2003 400 γυναίκες ήσαν θύματα βιασμού στη Βαγδάτη. Η οργάνωση Human Rights Watch τεκμηρίωσε αναφορές ιρακινών αστυνομικών σύμφωνα με τις οποίες «οι βιασμοί που καταγγέλλονται τώρα είναι κατά πολύ περισσότεροι από αυτούς που καταγγέλλονταν προ του πολέμου». Ο φόβος κακοποίησης, αρπαγής και βιασμού δεν επιτρέπει στις γυναίκες να κυκλοφορούν ελεύθερα, καταλήγοντας έτσι σε περιορισμό της προσωπικής τους ελευθερίας και της πρόσβασής τους στη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση, στις ευκαιρίες απασχόλησης και στις υπηρεσίες υγείας.

Από την Έκθεση για τις Συνθήκες Διαβίωσης στο Ιράκ προκύπτει ότι ποσοστό 40% των γυναικών που συμμετείχαν στην έρευνα θεωρεί ότι οι εγκληματίες απειλούν άμεσα την ασφάλειά τους, ενώ ποσοστό 12% ισχυρίστηκε ότι η Πολυεθνική Δύναμη απειλεί κατά κύριο λόγο την ασφάλειά τους. Το επίπεδο ασφάλειας των γυναικών διαφέρει από Επαρχία σε Επαρχία. Σε ποσοστό που υπερβαίνει το 85% οι γυναίκες των Επαρχιών Sulaymaniyah, Erbil, Duhok και Muhanna δεν αναφέρουν άμεσες απειλές, αλλά αναφέρουν ότι οι εγκληματίες απειλούν την ασφάλειά τους σε ποσοστό 91% οι γυναίκες της Επαρχίας Missan, σε ποσοστό 73% οι γυναίκες της Επαρχίας Thi-Qar, σε ποσοστό 65% οι γυναίκες που ζουν στη Βαγδάτη και σε ποσοστό που υπερβαίνει το 40% οι γυναίκες των Επαρχιών Wasit και Kerbala. Σε ποσοστό που υπερβαίνει το 50% οι γυναίκες των Επαρχιών Al-Anbar και Salah Al-Din θεωρούν την Πολυεθνική Δύναμη τη σημαντικότερη απειλή για την ασφάλειά τους. Ενώ ποσοστό 49% του συνόλου των Ιρακινών γυναικών (92% στην Επαρχία Al-Anbar και ποσοστό υψηλότερο του 70% στις Επαρχίες Thi-Qar και Missan) θεωρεί ότι επιδεινώθηκε η κατάσταση ασφάλειας στην περιοχή που ζει σε σύγκριση με την προηγούμενη χρονιά, ποσοστό 20% (70% στην Επαρχία Sulaymaniyah και ποσοστό υψηλότερο από 90% στις Επαρχίες Dohuk και Erbil) θεωρεί για το ίδιο διάστημα ότι βελτιώθηκαν ή δεν σημείωσαν αξιόλογη μεταβολή οι συνθήκες ασφάλειας.

Αναφέρθηκαν περιπτώσεις κακοποίησης, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής, Ιρακινών που κρατήθηκαν από την Πολυεθνική Δύναμη στη φυλακή Αμπού Γκράμπ και σε άλλα κέντρα κράτησης. Η Έκθεση Taguba, που εκδόθηκε το 2004, επιβεβαίωσε ότι στρατονόμος φύλακας «επιδίδετο σε σεξουαλική πράξη με κρατούμενη» ενώ οι υπόλοιποι φύλακες μαγνητοσκοπούσαν και φωτογράφιζαν γυμνές τις κρατούμενες. Ένα άλλο περιστατικό σεξουαλικής κακοποίησης 17χρονου κοριτσιού καταγράφηκε από το Υπουργείο Άμυνας των ΗΠΑ. Η Πολυεθνική Δύναμη επιβεβαίωσε ότι κρατήθηκαν παράνομα Ιρακινές προκειμένου να αποσπαστούν πληροφορίες για τους άντρες συγγενείς τους που ήσαν ανώτερα στελέχη του κόμματος Ba' ath ή ύποπτοι στασιαστές. Επιπρόσθετα, τα μέλη της Πολυεθνικής Δύναμης κατηγορούνται επειδή «παζάρευαν την κράτηση των γυναικών» προσπαθώντας να πείσουν τους άντρες συγγενείς τους να παραδοθούν ή να ομολογήσουν τη συμμε-

τοχή τους σε ένοπλες δραστηριότητες. Με έντονες φήμες για σεξουαλική κακοποίηση οι κρατούμενες που απολύονται μπορεί να είναι θύματα βίας που ασκούν οι οικογένειές τους ή ακόμη και «εγκλημάτων τιμής» καθώς θεωρείται ότι ντροπιάζουν την οικογένεια. Σε έκθεση του Ιανουαρίου 2005 η οργάνωση Human Rights Watch καταγράφει σοβαρές και εκτεταμένες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένων βασανιστηρίων και κακομεταχείρισης των κρατουμένων. Η οργάνωση δεν είχε την ευκαιρία να εξετάσει την ειδικότερη κατάσταση των γυναικών κρατουμένων.

Ο κοινωνικός στιγματισμός που συνεπάγεται στο Ιράκ ο βιασμός και η ενδο-οικογενειακή βία, η έλλειψη ευαισθησίας της Ιρακινής αστυνομίας κατά την αντιμετώπιση αυτών των εγκλημάτων (σε συνδυασμό με την απουσία γυναικών αστυνομικών από τις τάξεις των σωμάτων ασφαλείας), η έλλειψη υποστηρικτικών υπηρεσιών για τα θέματα της σεξουαλικής βίας (όπως είναι η συμβουλευτική, η ιατροδικαστική εξέταση, η παροχή ιατρικών υπηρεσιών και υπηρεσιών υγείας καθώς και νομικών και οικονομικών υπηρεσιών) και ο φόβος αντεκδίκησης των αντρών της οικογένειας είναι παράγοντες που αναστέλλουν την ικανότητα των γυναικών να καταγγέλλουν παρόμοια περιστατικά ή να αιτούνται δικαστικά την επανόρθωση της βλάβης που υπέστησαν.

Όσες γυναίκες δραστηριοποιούνται στην πολιτική αποτελούν στόχο των στασιαστών. Η Akila Al-Hashimi, μέλος του Συμβουλίου Διακυβέρνησης του Ιράκ και η Sheikha Lameah Khaddouri Al-Sakri, μέλος της Μεταβατικής Εθνοσυνέλευσης είναι δύο από τις σημαίνουσες γυναικείες προσωπικότητες που δολοφονήθηκαν μετά την πτώση του καθεστώτος του Σαντάμ Χουσεΐν. Πολλές άλλες δέχθηκαν απειλές θανάτου, συμπεριλαμβανομένων της Son Kul Charuk, μέλους της Εθνικής Συνέλευσης και Προέδρου της Ένωσης των Γυναικείων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, της Salamah Al-Khafaji, μέλους της Εθνικής Συνέλευσης που επέζησε τριών αποπειρών δολοφονίας και της Nisreen Berwari, πρώην υπουργού Δημοσίων Έργων, που επέζησε της επίθεσης που δέχθηκε στις 28.3.2004. Αναφέρθηκαν επίσης δολοφονίες καθηγητών, γυναικών που δραστηριοποιούνται στην προαγωγή και στην προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών και εργαζομένων στις ανθρωπιστικές οργανώσεις γυναικών.

Η ενδο-οικογενειακή βία (συμπεριλαμβανομένων των «εγκλημάτων τιμής») συνεχίζει να αποτελεί συνηθισμένο φαινόμενο στο Ιράκ και κάποιοι παρατηρητές πιστεύουν ότι κλιμακώθηκε μετά την κατάρρευση του προηγούμενου καθεστώτος, λόγω της συντηρικοποίησης της ιρακινής κοινωνίας. Με τον όρο «έγκλημα τιμής» νοείται η δολοφονία που διαπράττεται από μέλος της οικογένειας για την προστασία της οικογενειακής τιμής. Πολλές γυναίκες και πολλά κορίτσια κινδυνεύουν να δολοφονηθούν όταν κατηγορούνται για συμπεριφορά που πιστεύεται ότι ντροπιάζει την οικογένεια, όπως είναι η απώλεια της «παρθενίας» (ακόμη και λόγω βιασμού), η απιστία, η αίτηση διαζυγίου ή η άρνηση σύναψης γάμου. Πολλές γυναίκες δολοφονούνται με βάση υποψίες μελών της οικογένειας και δεν έχουν τη δυνατότητα να υπερασπιστούν τον εαυτό τους.

Όπως προαναφέρθηκε, ο Ιρακινός Ποινικός Κώδικας προβλέπει επιεικείς ποινές για τους αυτουργούς των «εγκλημάτων τιμής». Παρότι είναι ενθαρρυντικό δείγμα η πρόσφατη κατάργηση των σχετικών διατάξεων από τις κOURδικές αρχές και ο χαρακτηρισμός ως φόνου της δολοφονίας που διαπράττεται για λόγους τιμής από μέλος της οικογένειας συνεχίζει να είναι υπαρκτή η ανάγκη της αλλαγής νοοτροπίας που θα επικυρώσει τον απαράδεκτο από ηθικής και κοινωνικής πλευράς χαρακτήρα των «εγκλημάτων τιμής».

Δεν υπάρχουν ακριβή στατιστικά στοιχεία για την έκταση της προαναφερόμενης πρακτικής και αναμφισβήτητα πολλές περιπτώσεις δεν έχουν δημοσιοποιηθεί. Τα «εγκλήματα τιμής» διαπράττονται κυρίως στους κόλπους των συντηρητικών μουσουλμανικών οικογενειών (τόσο σιιτικών όσο και σουνιτικών αραβικής και κουρδικής καταγωγής) σε όλη την επικράτεια του Ιράκ. Δικαιολογητική βάση των «εγκλημάτων τιμής» δεν είναι ούτε το Ισλάμ ούτε ο Νόμος της Σαρία. Πρόκειται για «φυλετικό έθιμο που εξυπηρετεί το συμφέρον της πατριαρχικής και ανδροκρατούμενης κοινωνίας να διατηρήσει αυστηρό έλεγχο στις οικογενειακές δομές εξουσίας». Η παράδοση συχνά αποτελεί δικαιολογία για την εκδήλωση βίαιων συμπεριφορών «σε βάρος των γυναικών που τολμούν να επιλέξουν πώς θα ζήσουν». Δεν αποκλείεται η διάπραξη «εγκλημάτων τιμής» σε άλλες θρησκευτικές ομάδες, όπως έχει παρατηρηθεί σε άλλες χώρες. Σημειώνεται ότι έχουν αναφερθεί «εγκλήματα τιμής» στις κοινωνίες των Ιρακινών που ζουν στο εξωτερικό.

Μελέτη του Κέντρου Πολιτισμού και Ενημέρωσης των Γυναικών Rewan που εδρεύει στη Sulaymaniyah καταγράφει 3.979 περιπτώσεις γυναικών που σκοτώθηκαν λόγω της ενδο-οικογενειακής βίας στο Βόρειο Ιράκ τη δεκαετία του 1980. Σύμφωνα με τη Δράση των Γυναικών Κουρδικής Καταγωγής για την Καταπολέμηση των Εγκλημάτων Τιμής – ένα δίκτυο ακτιβιστών κουρδικής ή μη καταγωγής, δικηγόρων και ακαδημαϊκών ερευνητών – από το 1991 έως το 2000 περισσότερες από 4.000 γυναίκες δολοφονήθηκαν στο Βόρειο Ιράκ στο όνομα της τιμής, ενώ οι αρχές παρέλειψαν να τιμωρήσουν τους αυτουργούς. Παρότι οι κουρδικές αρχές ανέστειλαν το 2000 και το 2002 την εφαρμογή των σχετικών άρθρων του Ποινικού Κώδικα συνεχίζουν να διαπράττονται «εγκλήματα τιμής» στο Βόρειο Ιράκ. Το Κέντρο Πολιτισμού και Ενημέρωσης των Γυναικών Rewan ισχυρίζεται ότι ή αποκρύπτονται ή ακρωτηριάζονται τα πτώματα των γυναικών που είναι θύματα «εγκλημάτων τιμής» προκειμένου να καταστεί αδύνατη η αναγνώρισή τους ή δηλώνεται στις αρχές ότι ο θάνατος οφείλεται σε ατύχημα. Σε μια περίπτωση αναφέρθηκε ότι κατεβλήθη αποζημίωση στην οικογένεια του θύματος ενώ οι τοπικές αρχές γνώριζαν την αιτία του θανάτου και δεν είχε διενεργηθεί καμιά έρευνα.

Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το Κεντρικό και το Νότιο Ιράκ, όμως οι μη κυβερνητικές οργανώσεις πιστεύουν ότι η κατάσταση σ' αυτές τις περιοχές μπορεί να είναι χειρότερη καθώς οι πολιτισμικές αξίες και παραδόσεις είναι ιδιαίτερα ισχυρές. Σύμφωνα με τη γερμανική μη κυβερνητική οργάνωση Wadi που αξιολόγησε την κατάσταση της ενδο-οικογενειακής βίας σε κάποιες περιοχές του Νοτίου Ιράκ «η κατάσταση είναι χειρότερη στο Νότο. Το ζήτημα αγνοείται παντελώς και η έλλειψη στοιχείων αποδεικνύει ότι σ' αυτές τις περιοχές δεν παρέχεται βοήθεια στις γυναίκες που υποφέρουν». Η έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας με τον τίτλο : «Ιράκ – Δεκαετίες Πόνου» αναφέρει κάποιες περιπτώσεις «εγκλημάτων τιμής» που διαπράχθηκαν στο Κεντρικό και στο Νότιο Ιράκ, όμως είναι άγνωστη η έκταση του προβλήματος. Από έρευνα που διεξήγαγε το Υπουργείο Γυναικείων Υποθέσεων προκύπτει ότι μετά την κατάρρευση του προηγούμενου καθεστώτος περισσότερες από 400 γυναίκες ήσαν θύματα βιασμού και ότι εξ αυτών περισσότερες από 200 δολοφονήθηκαν αργότερα για λόγους τιμής.

Κάποιες γυναίκες αυτοκτονούν ή αποπειρώνται να αυτοκτονήσουν αυτό-πυρπολούμενες προκειμένου να «καθαρίσουν» την τιμή της οικογένειας ή να διαφύγουν το φόνο ή άλλες μορφές βίας. Στην Επαρχία της Sulaymaniyah το Κέντρο Πολιτισμού και Ενημέρωσης των Γυναικών Rewan κατέγραψε 119 περιπτώσεις γυναικών που αυτό-πυρπολήθηκαν το 2002. Οι επεμβάσεις για την αποκατάσταση του υμμένα των κοριτσιών που έχουν απωλέσει την παρθενία τους και οι παράνομες ε-

κτρώσεις ενέχουν σοβαρούς κινδύνους υγείας αλλά φαίνεται ότι αποτελούν το μοναδικό τρόπο διαφυγής των δολοφονιών.

Τον Ιανουάριο του 1999 και τον Απρίλιο του 2002 ιδρύθηκαν ξενώνες φιλοξενίας γυναικών στη Sulaymaniyah (Ξενώνας Nawa) και στην Erbil (Ξενώνας Khanzad) αντίστοιχα. Στα τέλη του Ιανουαρίου 2004 η γερμανική μη κυβερνητική οργάνωση Wadi ίδρυσε έναν τρίτο ξενώνα στη Μοσούλη, αλλά αναγκάστηκε να σταματήσει τη λειτουργία του λόγω της κλιμακούμενης βίας και των απειλών που εξαπέλυσαν οι ισλαμιστές. Οι ξενώνες εξασφαλίζουν στις γυναίκες τροφή και στέγη, ψυχολογική υποστήριξη, κοινωνική βοήθεια, νομική συνδρομή καθώς και πρόγραμμα διαμεσολάβησης. Το 2000 άρχισε να λειτουργεί στη Sulaymaniyah, σε μη ανακοινώσιμη διεύθυνση, ο Asuda, ο πρώτος ξενώνας προστασίας γυναικών που κινδυνεύουν από «εγκλήματα τιμής». Επειδή οι γυναίκες που αναζητούν προστασία αναγκάζονται να διαμένουν στους ξενώνες για μεγάλα χρονικά διαστήματα, ο Asuda είναι πραγματικό «σπίτι» για τις ενδιαφερόμενες και παρέχει υπηρεσίες εκπαίδευσης, ψυχαγωγίας και καθημερινών δραστηριοτήτων. Η διαμεσολάβηση μεταξύ των γυναικών και των οικογενειών τους έχει στόχο την επιστροφή των γυναικών στην οικογένειά τους, αλλά η λύση αυτή δεν επιτυγχάνεται πάντα και υπάρχουν περιπτώσεις πατέρων που ενώ διαβεβαίωναν τις κόρες τους ότι τις συγχώρησαν τις δολοφόνησαν όταν επέστρεψαν στο σπίτι. Σε ορισμένες περιπτώσεις ο Asuda μεταφέρει τις γυναίκες σε απομακρυσμένα χωριά και μακρινούς τόπους, σε άλλες περιοχές του Ιράκ, όπου η ανωνυμία λειτουργεί ως ασπίδα προστασίας των γυναικών. Όμως, σε ορισμένες περιπτώσεις μόνον η διαμονή στους ξενώνες ή η αναχώρηση εκτός Ιράκ εξασφαλίζει την αποτελεσματική προστασία των γυναικών.

Ξενώνας για τα θύματα της ενδο-οικογενειακής βίας ιδρύθηκε και στη Διεθνή Ζώνη της Βαγδάτης, αλλά αναφέρεται ότι για «λόγους ασφαλείας» έπαψε να λειτουργεί στις αρχές του 2005 με διαταγή του πρώην προσωρινού πρωθυπουργού Ghazi Al-Yawer. Σύμφωνα με πληροφορίες της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες ο ξενώνας θα αρχίσει πάλι να λειτουργεί στα τέλη του 2005 υπαγόμενος στην αρμοδιότητα της Διεύθυνσης Κοινωνικής Πρόνοιας (του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων). Η ιρακινή νομοθεσία προβλέπει ότι οι μη κυβερνητικές οργανώσεις υποχρεούνται να λαμβάνουν την έγκριση του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων για να ιδρύουν κοινωνικούς φορείς όπως είναι οι ξενώνες φιλοξενίας των κακοποιημένων γυναικών ή τα ορφανοτροφεία.

Το καλοκαίρι του 2004 η ιρακινή μη κυβερνητική οργάνωση «Οργάνωση για την Ελευθερία των Γυναικών στο Ιράκ» άρχισε να διαχειρίζεται δύο ξενώνες – έναν στη Βαγδάτη και έναν στο Κιρκούκ – που βρίσκονται σε μη ανακοινώσιμες περιοχές και μπορούν να φιλοξενήσουν έως είκοσι γυναίκες. Η Πρόεδρος της Οργάνωσης ανέφερε ότι είναι «εξαιρετικές οι δυσκολίες» πρόσβασης στις γυναίκες, που συχνά αδυνατούν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους. Η οργάνωση πέτυχε την ασφαλή επιστροφή κάποιων γυναικών στις οικογένειές τους, αλλά για άλλες φιλοξενούμενες είναι υπαρκτός και σοβαρός ο κίνδυνος δολοφονίας από τις οικογένειές τους οπότε αδυνατούν να αναχωρήσουν από τον ξενώνα.

Παρόλες τις προσπάθειες των ιρακινών αρχών και των μη κυβερνητικών οργανώσεων πολλές γυναίκες δεν έχουν πρόσβαση σε ξενώνες ή σε νομική, κοινωνική και ψυχολογική υποστήριξη.

Γυναίκες και κορίτσια στο Ιράκ μπορεί να εκτίθενται σε επιβλαβείς παραδοσιακές πρακτικές όπως είναι ο αναγκαστικός και / ή πρώιμος γάμος (συμπεριλαμβανομένης της πρακτικής της ανταλλαγής γυναικών μεταξύ των οικογενειών με σκοπό

το γάμο και της σύναψης γάμων μεταξύ νεαρών γυναικών και κατά πολύ μεγαλύτερων τους αντρών), η γυναικεία κλειτοριδεκτομή (πρακτική περιορισμένης έκτασης σε ελάχιστες περιοχές του Βορείου Ιράκ), η εμπορία ανθρώπων και η πορνεία.

Οι γυναίκες υποφέρουν ιδιαίτερα από την οικονομική και κοινωνική στέρηση. Σύμφωνα με την Έκθεση για τις Συνθήκες Διαβίωσης στο Ιράκ είναι ιδιαίτερα υψηλά τα ποσοστά αναλφαβητισμού και μητρικής θνησιμότητας στον τοκετό. Σημαντικά χαμηλότερο, συγκρινόμενο με το αντίστοιχο των αγοριών, είναι το ποσοστό εγγραφής των κοριτσιών στα σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, ειδικότερα στις αγροτικές περιοχές και, συγκριτικά με άλλες χώρες της περιοχής, η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας είναι ιδιαίτερα χαμηλή. Πολλές γυναίκες των οποίων οι σύζυγοι σκοτώθηκαν σε έναν από τους πολέμους που διεξήγαγε το Ιράκ ή σε εκστρατείες που εξαπέλυσε η κυβέρνηση κατά των αμάχων φέρουν πλήρως την ευθύνη της διαβίωσης και τη φροντίδα των οικογενειών τους.

2. Παιδιά και Έφηβοι

Περίπου το ήμισυ του ιρακινού πληθυσμού είναι κάτω των 18 ετών. Τα παιδιά είναι τα πρώτα θύματα της ανασφάλειας και της έλλειψης βασικών υπηρεσιών και δομών κοινής ωφέλειας. Ο μακροχρόνιος πόλεμος και οι οικονομικές κυρώσεις συνέβαλαν στην υποβάθμιση των συστημάτων εκπαίδευσης και υγείας με αποτέλεσμα να είναι τα παιδιά ευάλωτα στις ασθένειες και στην κακή διατροφή. Μετά την κατάρρευση του προηγούμενου καθεστώτος ο χαμηλός ρυθμός ανασυγκρότησης της χώρας και η ασταμάτητη βία συνέβαλαν στην κακή διατροφή και τα ποσοστά θνησιμότητας είναι ιδιαίτερα υψηλά. Αν και το Δημόσιο Σύστημα Σίτισης εξασφαλίζει μηνιαία δελτία 4,4% των παιδιών ηλικίας μικρότερης των πέντε ετών υποσιτιζονται επικίνδυνα, 11,5% έχει βάρος λιγότερο από το φυσιολογικό και ένα στα τέσσερα παιδιά υποφέρει από χρόνια υποσιτισμό ή καθυστερημένη ανάπτυξη. Ιδιαίτερα ανησυχητικό είναι το αυξημένο ποσοστό υποσιτισμού (13%-14%) σε 13 Επαρχίες. Από την Έκθεση για τις Συνθήκες Διαβίωσης στο Ιράκ προκύπτει ότι 32 στα 1000 νεογνά που γεννώνται ζώντα αποβιώνουν πριν συμπληρώσουν το πρώτο έτος ζωής. Μια από τις κύριες αιτίες θανάτου των βρεφών είναι η διάρροια, που στις περισσότερες περιπτώσεις μπορεί να αντιμετωπισθεί με την κατάλληλη υγιεινή και την πρόσβαση σε καθαρό πόσιμο νερό.

Στην πλειοψηφία τους, τα παιδιά πληρώνουν το αντίτιμο της συνεχιζόμενης βίας στο Ιράκ. Για το λόγο αυτό ο Εκτελεστικός Διευθυντής της UNICEF Carol Bellamy χαρακτήρισε το Ιράκ τον πλέον επικίνδυνο τόπο του κόσμου για τα παιδιά. Η Έκθεση για τις Συνθήκες Διαβίωσης στο Ιράκ αποκαλύπτει ότι αντιπροσωπεύουν ποσοστό 12% (δηλαδή σε απόλυτους αριθμούς 2100 έως 3500) του συνολικού αριθμού των απωλειών λόγω των ένοπλων συμπλοκών τα παιδιά ηλικίας κάτω των 18 ετών που σκοτώθηκαν στις εχθροπραξίες που μαίνονται μετά την κατάρρευση του προηγούμενου καθεστώτος. Επιπλέον, πολλά παιδιά υποφέρουν από τις ψυχολογικές συνέπειες της ανασφάλειας, της βίας και της απώλειας των μελών της οικογένειάς τους. Από την Έκθεση για τις Συνθήκες Διαβίωσης στο Ιράκ προκύπτει ότι είναι ορφανά από πατέρα το 13% των Ιρακινών παιδιών ηλικίας 15 έως 19 που συμμετείχαν στην έρευνα (ενώ στη γειτονική Ιορδανία μόλις το 8% των παιδιών της ίδιας ηλικιακής ομάδας είναι ορφανά από πατέρα).

Αναφέρεται ότι οι ομάδες των εξεγερμένων και τα αντάρτικα στρατολογούν αναγκαστικά τα παιδιά. Αν και δεν μπορεί να εκτιμηθεί το μέγεθος του προβλήματος της στρατολόγησης παιδιών στο Ιράκ προκύπτει από μαρτυρίες ότι ορφανά και παιδιά όσων μετέχουν στην εξέγερση μπορεί να εμπλακούν σε εχθροπραξίες κατά

της Πολυεθνικής Δύναμης / Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας. Συνήθως λειτουργούν ως πληροφοριοδότες ή αγγελιοφόροι, αποσπούν την προσοχή των στρατιωτών πριν εξαπολυθεί επίθεση εναντίον τους ή μεταφέρουν όπλα και συμμετέχουν σε πραγματικές συμπλοκές / επιθέσεις.

Συχνά, τα παιδιά συλλαμβάνονται και κρατούνται από την Πολυεθνική Δύναμη. Πριν τον Ιούνιο του 2004, οπότε παραδόθηκε η εξουσία διακυβέρνησης της χώρας από την Προσωρινή Συμμαχική Διοίκηση στο Συμβούλιο Διακυβέρνησης του Ιράκ, η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού είχε καταγράψει 107 κρατούμενους ηλικίας κάτω των 18 ετών σε έξι διαφορετικά κέντρα κράτησης που υπάγονταν στον έλεγχο της Πολυεθνικής Δύναμης. Σύμφωνα με την οργάνωση Human Rights Watch αυτός ο αριθμός αυξήθηκε μετά την ανάληψη της εξουσίας της χώρας από την Προσωρινή Κυβέρνηση. Ο αντισυνταγματάρχης Barry Johnson, εκπρόσωπος των ενόπλων δυνάμεων για τις επιχειρήσεις κράτησης, υποστήριξε ότι περίπου 90 Ιρακινοί ηλικίας κάτω των 18 ετών κρατούνται στη φυλακή Αμπού Γκράμπ, εκτός της Βαγδάτης. Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για άλλα κέντρα κράτησης.

Οι ομάδες προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου εξέφρασαν την ανησυχία τους για την ευημερία των εφήβων κρατουμένων, ειδικότερα μετά τη δημοσίευση φωτογραφιών, στα τέλη Απριλίου 2004, που απεικονίζουν μέλη των ενόπλων δυνάμεων των ΗΠΑ να κακοποιούν τροφίμους της φυλακής Αμπού Γκράμπ. Κατ'επανάληψη αρνήθηκαν οι αρμόδιοι στη UNICEF και στη Διεθνή Αμνηστία την πρόσβαση στα κρατούμενα παιδιά. Σχετικά, η UNICEF εξέφρασε την ανησυχία της, δηλώνοντας ότι «ενοχλήθηκε βαθύτατα από τις αναφορές ειδήσεων σύμφωνα με τις οποίες μπορεί να είναι παιδιά μεταξύ των θυμάτων κακοποίησης στα κέντρα κράτησης και στις φυλακές του Ιράκ. Αν και οι σχετικές ειδήσεις δεν τεκμηριώθηκαν είναι ανησυχητικές». Ο ταξίαρχος Janis Karpinski, υπεύθυνος για τη φυλακή Αμπού Γκράμπ, δήλωσε ότι μεταξύ των κρατούμενων ήσαν παιδιά ηλικίας 11 ετών. Το Πεντάγωνο παραδέχθηκε την κράτηση κάποιων εφήβων αλλά ισχυρίστηκε ότι κανένα παιδί δεν κακοποιήθηκε. Όμως, από αποδεικτικά στοιχεία προκύπτει ότι παιδιά υπήρξαν θύματα κακομεταχείρισης, συμπεριλαμβανομένης της έκθεσής τους σε μη φιμωμένα σκυλιά που αφέθηκαν ελεύθερα στα κελιά που κρατούνταν τρέχοντας καταπάνω τους, γαβγίζοντας και τρομάζοντάς τα.

Πρόσφατα, το επίκεντρο της προσοχής μετατοπίστηκε στη μεταχείριση των κρατουμένων από τις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας. Η οργάνωση Human Rights Watch ανέφερε συστηματικές αυθαίρετες συλλήψεις, παρατεταμένες προφυλακίσεις χωρίς δικαστική επανεξέταση της νομιμότητας της κράτησης, βασανιστήρια, κακοποίηση των κρατουμένων και άρνηση πρόσβασης των κρατουμένων (συμπεριλαμβανομένων παιδιών και εφήβων) σε δικηγόρους και στις οικογένειές τους. Σε πολλές περιπτώσεις αναφέρθηκε ότι τα παιδιά κρατούνταν στα ίδια κελιά με ενήλικες, μια πρακτική που παραβιάζει τόσο το εθνικό όσο και το διεθνές δίκαιο. Περαιτέρω, οι έφηβοι που κρατούνται μαζί με τους ενήλικες υπόκεινται στην ίδια μεταχείριση με τους ενήλικες, συμπεριλαμβανομένων των βασανιστηρίων. Η οργάνωση Human Rights Watch κατέγραψε περίπτωση εφήβου που υπέστη ξυλοδαρμό με καλώδια και υποβλήθηκε σε φάλαγγα ενώ κρατείτο στη Γενική Ασφάλεια.